

AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. STÁTUS
CSIKSZEREDAI FŐGIMNÁZIUMÁNAK
ÉRTESITŐJE

AZ 1914—15-İK ISKOLAI ÉVRŐL

SZERKESZTETTE:
AZ IGAZGATÓSÁG.

NYOMATOTT VÁKÁR L. KÖNYVNYOMDÁJÁBAN, CSIKSZEREDÁN.
1915.

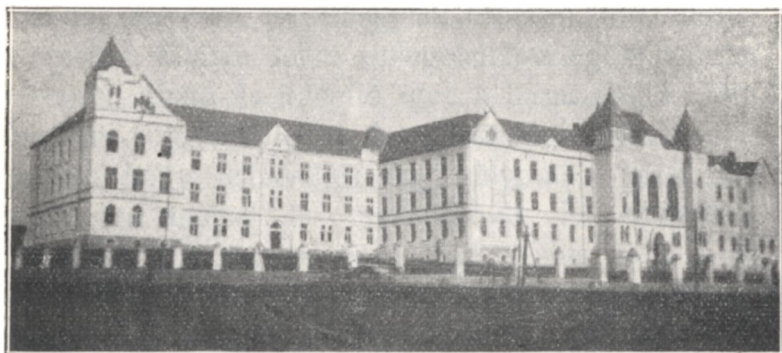

ÁGNER BÉLA.

AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. STÁTUS
CSIKSZEREDAI FŐGIMNÁZIUMÁNAK
ÉRTESITŐJE

AZ 1914—15-İK ISKOLAI ÉVRŐL

SZERKESZTETTE:
AZ IGAZGATÓSÁG.

NYOMATOTT VÁKÁR L. KÖNYVNYOMDÁJÁBAN, CSIKSZEREDÁN.
1915.

ÁGNER BÉLA.

1885 – 1914.

A programmértékezések helyét gyászkeretű megemlékezések foglalják le az idén sok értesítőben. A világháború iszonyatos hullámai oda is becsaptak, ahol a csendes béke és a megértő szeretet munkája szokott folyni. Az iskolából is magával ragadott már első kavarodása sok dolgos kezét. A tanítók százainak-ezreinek kellett otthagyni a katedrát, ahonnan annyi-szor hirdették-hangoztatták a kultúrában előhaladott ember magasztos ideálját: az örök békét. És otthagyták szívesen és otthagyták örömet, mert testbe vágyott a szintén sokat emlegetett, az egész nemzeti nevelést átható és irányító ige: a hazaszeretet. Otthagyták a fejlődő lelkek formálásának egyszerű műhelyét, hogy felcseréljék egy súlyosabb kötelesség nagyszerű terével: a csatamezővel. És elvonultak közülünk is számosan és elvonult Ágner Béla is az elsők között, hogy ne térjen vissza többé soha... Hogy vére hullásával realizálja azokat az eszméket, amelyeken a multnak hősi alakjait élesztgetve úgy tudott lelkesedni a magyar irodalom tanára. A hősök sorsában osztozott. 1914. október 16-án Nowe-Miesto közelében elesett. Golyó oltotta ki fiatal életét. Azt az életet, amely oly sokat ígérő volt s amelynek elmúlása oly keserű, oly fájó... Hiszen a pálya kez-

detén állott még s az a pálya oly igazán neki való volt. Nem közönséges tanító-mester, lelkéből való pedagógus egyéniség vészett el benne. Nem a barátság hát s nem is csak a kegyeletes szokás diktálja ide ezeket a sorokat. Amikor az ő emlékezetének szenteljük értesítőnk néhány gyászkeretes lapját, azoknak az értékeknek hódolunk, amelyeknek ő, az ember és tanár egyképpen hivatkozás nélküli, de derekas hordozója volt. És bár fáj pályatársainak, fáj tanítványainak elvesztése ezeknek az igaz értékeknek, a költő-filozófus vigasztalásában nyugszunk meg: „Mind den áldozat kicsiny azokhoz képest, amiket a hazának kívánni joga van“.

Isten akarata szerint megszakadt pályáján a következő sorokban kísérik végig: Marosvásárhelyt 1885. június hó 28-án született. Édesatyja egyszerű szücsmester. Édesanyja a sírban pihen már, amikor a csöppnyi Béla mohón szívja magába a Ferenc-rendiek iskolájában nemcsak az elemi ismereteket, de a vallás ígéit is. És ezek a csírák szép sudar fává szökkennek már a középiskolában.

A szülővárosabeli r. k. főgimnázium egyik büszkeségét látja benne éveken keresztül. A szerény magatartású és mélységesen vallásos diák ott tart mindig az elsők között. Az ifjúsági könyvtár tanárőrének kiegészítése közben bepillantást nyer a könyvek rengeteg birodalmába. Megszereti az olvasást, a jó irodalmi műveket. Komoly tudásvágyának már az iskolai életben kifeszlik egy-két ifjú hajtása. Az önképzőkörnek gyorsstollú jegyzője. Szigorú magabíralata nem engedi ugyan hangos szerepléshez, de jeles érettségi bizonyítvánnyal úgy hagyja el 1904-ben az „alma mater“ falait, mint aki tisztában van az élet nemes feladataival: dolgozni, kitartani s megállani becsülettel a helyet, hová a Gondviselés rendeli. Tiszta szív és

fegyelmezett észjárás! Olyan két fegyver az ifjú kezében, amiknek kikovácsolásában megedződött a karja, kiacélosodott jelleme.

Ilyen utravalóval hagyta el otthonát ez év őszén. Mert bizony a szegény szülői ház nem igen láthatta el egyébbel, mint amit maga szerzett, akkor sem, amikor a kolozsvári egyetem kapui feltárultak előtte. De őt apró nélkülözések sohase bántották. Volt ereje elviselni s szembeszállni az élettel. Volt kincse abban a veremben, amit a lélek zár magában. Az egyetem bölcséleti karán is kiválik csakhamar kollégái között igénytelen, de tartalmas egyénisége. Társaságba nem jár. Divatformákra nem ad. Annál többet komoly tanulmányra és a színházra. Magaszerezte és megta- karított pénzecskéjén minden értékes darabot megnéz. Gyorsíró készségét ott is munkába állítja. A jó zene- darabok szövegét papírra veti s éles füle magával viszi egy-két akkordját a szép énekszámnak s barátait ezekkel vonja el a sekélyebb szórakozásoktól. A kolozsvári Szent József-finevelő sokszor tanuja annak is, üres óráiban mint vonul félre meghittebb barátaival s elmemozdító vitatkozások közt mint énekel egyházi énekeket. Mindig sajnálta, hogy a szűkös anyagi viszonyok miatt határozott zenei hajlamát parlagon kellett hagynia.

Már mint első éves tanárjelölt komoly törekvé- seinek jutalmaként a De Gerando-féle felső leányis- kolában latint tanít. Az egyetemi előadásokra mind- amellettszorgalmasan eljár s elsőrendű alapvizsgája után állami ösztöndíjat is élvez. A tanárképzőben a szemináriumoknak munkás tagja.

Mint végzett tanárjelölt 1908-ban a kézdivásár- helyi főgimnáziumhoz kerül. Nemcsak szorgalmas tanár

itt már, hanem mint a finevelő subregense is az ifjúságnak él és gyűjti azokat az energiákat, amelyekből később annyi élesztő szikra áradt tanítványai lelkébe. Itt ismerte meg egyik tanártársának nővérét, Antal Idát, akit később feleségül is vett. Csak egy évet töltött ennél az intézetnél. Önkéntességi szolgálata miatt ugyanis működését meg kellett szakítania. Ez a katonaév csak mélyítette helyes életfelfogását. A marosvásárhelyi 62-ik házi ezrednél szolgált. Izigvérig katona, de itt se feledkezik meg kedvencéről: a dalról. A kaszárnya rideg falai között elvegyül a nép egyszerű fiainak sorában s azok ajkáról les el egy kis kötetre való katona-nótát. Szándéka volt kiegészítve közrebocsátani.

Gyűjtögetése mellett kedveszakadatlanul tanul s önkéntes társai közt a legjobb minőségű vizsgát teszi. 1910-ben aztán Csiksomlyón nyer alkalmazást. Innen a gimnázium átköltözésekor 1911-ben Csíkszeredába került. Ott is, itt is példás buzgalommal végzi kötelességét mint tanár és internátusi felügyelő egyképpen. 1912-ben diplomája megszerzésekor megkapja a rendes tanári kinevezést s egyre fokozódó ámbícióval lát hozzá, hogy minél képzetebb és öntudatosabb munkása lehessen a középiskolának. A tanári értekezleteken mindenkor komoly megfontolással szól hozzá a felvetődött kérdésekhez s nem egyszer maga vetett fel eszméket, amelyek értékes megbeszélésekre vezetnek. Az „Önképzőkör“ vezetésében kifejtett buzgalma pedig a kifejezett elismerés jutalmát nyeri meg. Rendkívül sokat olvas és gondos jegyzetei egyre gyarapodnak. Sőt itt-ott megjelenő cikkeiben el is árulja, hogy a rábizott tőkével jól sáfárkodott. A „Katholikus Szemle“, „Közművelődés“, „Csiki Lapok“, „Szé-

kely Nép“, „Háromszékmegyei Népoktatás“ stb. munkatársai között tisztelte.

Buvárkodását nem elégítik ki a hazai tanügyi folyóiratok. A „Pharus“ egyes számai mind sűrűbben forognak a kezében s különös szeretettel foglalkozik Foerster munkáival. A státusi tanáregyesület brassói közgyűlésén a nagy német pedagógus elveiről előadást tart. A társadalmi mozgalmak is élénken érdeklik. A csíkszeredai ismeretterjesztő előadások sorozatán „A népköltészetről“ értekezik. S ha hozzávesszük, hogy a székely néprajz köréből adatokat gyűjtött s gondos vizsgálódást végzett a csíksomlyói Ferenc-rendi zárda könyvtárában is, hol tanítványainak lelkesen mutogatta az értékes nyomtatványokat, azt kell hinnünk, hogy benne nemcsak a tanügy s vele a társadalom, de a tudományos irodalom is veszített. Finom szerkezetű raktárjába egyre szorgosabban gyűjtögetett s ha a végzet útjába nem áll, ki tudja, mennyi édes mézet pörget ki belőle.

Ez a szűkös vázlat is tán, de még inkább az a kis kör, ahol élt és dolgozott, az iskola, amelynek minden szép gondolatát szentelte, tanúság rá, hogy, amint a régi írás mondja: „Rövid időt élén, sok évet betöltött.“

A szobor kész volt már, mikor ketté törött.

De szép a torzó is, hisz mesteri mű volt.

Kádár Ferenc.

Ágner Béla emlékezete.

Gyászbeszéd. Elmondotta Kassai Lajos főgimn. igazgató.

Tisztelt Hallgatóim! Nagy vihar van. Öt hónap óta mind a négy világtájon villámlik és dörög borzalmason. Az Úr itéli a népeket. Hajószörnyetegek terhe alatt nyögnek a tengerek s a csapkodó hullámok mormolva és felsikoltva siratják a mélységbe süllyedő kincseket. Erdők pusztulnak, községek lángban, városok romokban. A háború terhétől megkínzott, a félelemtől és éhségtől elgyötört hajléktalan nép a kétségbeesés szívszaggató jajkiáltásai között céltalan bolyong a véres csatamezőkön. A szerencsétlen még az ég felé sem emelheti esdő tekintetét; mert nem tudja, hogy a jó barát vagy az ellenség ágyujának torkából repül ki a halálos veszedelem.

És foly, szünet nélkül foly a drága vér, katonáink vére. „Sok a sír a völgyeken” Nap nap után halljuk a halál szárnyainak suhogását. Két hónap óta rémítget minket is egy lesújtó hír. Szívünk-eszünk tiltakozni próbál ellene. Előbb ideges kapkodással, majd tervszerűen néztünk új hírforrások után. De fájdalom, a gyászhirot legyőzni nem lehetett. Kétségbevonhatatlan adatok bizonyítják, hogy Ágner Béla már nincs az élők között.

Ki méri meg a forrón szeretett hitvestárs bánatát? Ki adja vissza a jó fiút az elaggott apának? Ki lesz az öreg szülő gyengeségének támaszbotja? Ki lesz bágyadt szemeknek bátorító, vezérlő, vigasztaló fénye?

De igen nagy a mi intézetünknek, az erd. r. k. egyházmegyének s a nemzeti nevelésügynek vesztesége is.

Ezért, bár napjainkban ezer sebből vérzik az ország s általános a gyász, mégsem indokolatlan, ha egy pár pillanatot szentelünk emlékezetének.

Mint szeretném, ha épen úgy, mint egykor a szomorúak imádott vigasztalója a bethániai sírnál, én is így kiálthatnék abba a nowe-miestói katonasírba barátom, jőjj ki; barátom, lépj elő! De nem mozdulnak a hantok; nem adja vissza lakóit a sírgödör. Én mégis úgy érzem, hogy Agner Béla él, itt mozog közöttünk daliás alakjával, dalos kedélyével, nagy szívével és szép lelke drága kincseivel. Mert a négy évi együttműködés erős érzelmi és erkölcsi kapcsolatokat termelt. Innen van, hogy most is, midőn ő már az örökkévalóság útján jár, meleg érzéssel, édes fájdalommal és nemes büszkeséggel valljuk magunkénak.

Alig van ember, kinek ne volna értéke. Hiszen még a gyomnak is van virága. De aki oly szerencsés vala, hogy önmagában egyesíthette a legértékesebb erkölcsi készségek s a tiszteletreméltó jellemvonások egész sorozatát: az feltétlenül számíthat munkatársainak és a társadalomnak nemcsak rokonszenvére, hanem becsülésére is.

Becsülni tanultuk férfias határozottságát, nyílt őszinteségét, eszményi gondolkodását és lebilincselő szívességét. Tudott örülni az örvendezővel, de nagy fogékonysággal birt embertársai fájdalomának átérzésére is. Csakhogy az ő résztvevő fájdalma nem maradt a hangulatnál csupán, hanem érvényesült cselekedetben is. Aldozni is tudott.

S vajjon ezek a legemberibb tulajdonságok hon-

nan fakadtak s miből táplálkoztak? Szilárd hiten s a hitvallók és vértanúk rendithetetlen meggyőződésén alapuló vallásosságból. Gondos szüleinek s a marosvásárhelyi r. kath. iskoláknak megilletődéssel mondok itt, e ravatal mellett és a tisztelt közönség előtt hálas köszönetet azért a sok tudatos és nem tudatos nevelő hatásért, melyek a vallásos érzést nem az ő egyéniségének külső ékességévé, hanem jellemének alapjává tették. A somlyói csodatevő Szűz szép temploma s ez a mi kis kápolnánk voltak tanúi mély vallásosságának; és és tanúi voltak azok a galíciai templomok, melyekben az isteni tiszteletre egybegyűlt székely katonaságot énekével áhitatra hangolta. A szegény fáradt székely a menny örömeit élvezte, mikor Agner zászlós vezetése alatt egész lelkéből énekelhette: „Boldogasszony Anyánk, régi nagy pátronánk“ vagy: „Ald meg országunkat, mi magyar hazánkat!“

Tisztelettel felsorolt emberi vonásai szolgáltatták az alapot és keretet tanári működéséhez is. A tanári hivatás nagy fontosságával kezdettől fogva tisztában volt. Az emberi művelődés általános céljai mellett különösen a nemzeti cél lelkesítette. Erős volt a meggyőződése, hogy kiművelt értelmű, önzetlen, tiszta erkölcsű, vallásos és mindenben megbízható intelligencia a nemzet ereje. Mert az értelmiséghez tartozó osztály neveli vagy rontja a tömeget. Azért olvasott, tanult, tanított, intett, buzdított, fenyített és imádkozott, hogy iskolai munkájával nemzeti erőt biztosító s néplelkeket nevelő intelligenciát adjon az országnak. Ha eddig csak sejtettük, most, fegyveres küzdelmünknek hol felemelő, hol lesújtó fordulatai között, déli napnál tisztábban ragyog annak igazsága,

hogy a jól fegyelmezett akarat, az alkut nem ismerő kötelességérzet, a közérdeknek mindenek felett való tisztelete és a tiszta étellel fentartott idegerő érvényesül döntő hatással nemcsak a béke napjaiban, hanem a fegyveres harcban álló népek világversenyén is.

A mi boldogult barátunk erős kötelességérzetet és nagy elszánást vitt a harctérre is. Nem kereste a veszedelmet, de ki sem tért előle. Két hónap alatt számos csatában állott golyózápor között; fogadta és adta a parancsot; ápolta a bátorságot, vitézi elszánásra tűzelve embereit. Ha elesett a vitéz, felvette fegyverét s maga küldötte a jól célzott golyókat, hogy — mint fiatalos hévvel mondá — visszaadjuk az oroszoknak 1849-et. De végre az ő kezéből is kiesett a puska. Október 16-án utóljára szentült le az áldott nap a mi Agnerünk életében. Éjjeli támadás volt. Egy orosz löveg szívébe furódott, s megszűnt dobogni az, hol annyi nemes érzés lakott s ahonnan annyi szeretet áradott.

Most a jó ember, a kitűnő tanár s a bátor katonája a csatatéren pihen.

Tehát ő is áldozat. Az elszánt hősiesség, a kötelességtudás, az eszményi gondolkodás és a nemzeti becsület áldozata.

De erősen hiszem és vallom, hogy vitéz társai-val együtt nemcsak áldozat, hanem elégtételi áldozat azokért a bűnökért, amelyekkel az Istentől elfordult úgynevezett „szabadgondolkodás“ az utóbbi időkben nemzetünk megmételtyezésére tört. Elégtételi áldozat a politikai és magánérdekű lélekvásárlás, a hatalommal, közhivatalokkal és közvagyonnal való visszaélés bűneiért, különösen pedig a szépirodalom és a színpad elfajulásáért.

Innen van, hogy e napon nem engedjük át magunkat reménytelen fájdalomnak ; hanem inkább az áldozati ünnep magasztos érzelmei emelnek fel és töltik el lelkünket. Mert az ő halála csak átköltés ; nem megsemmisülés, hanem megdicsőülés !

Ő és társai — mint a nagy görög, Perikles mondja — „a közjóért feláldozván életüket, maguknak halhatatlan dicsőséget és a legszebb sírt szereztek . . Mert a jeles emberek temetője az egész világ, s nemcsak hazájukban, hanem idegen földön is él iratlan emlékezetök ; nem kövekben ugyan, hanem az emberek emlékezetében.“

Pihenj tehát békén, nemes barátunk ! Ne háborítsa hazánk sorsa síri álmodot. Te hű valál mindhalálig. Aki az örök elvek mellett mindvégig kitart, annak jutalma a fogyhatatlan boldogság hona. És jutalma még . . . a földön . . . a jók tisztelő emlékezete.

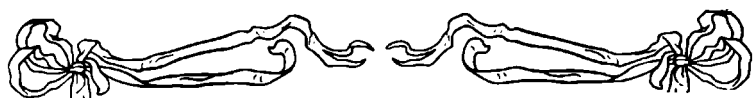
Sírodra majd helyettünk a tavasz ültet virágokat, és mi az ima és az emlékezet szárnyain olykor-olykor felkeresünk, hogy sirhalmodon felszítsuk a szent elhatározások és a hazaszeretet hamvadó tűzét.

Isten veled !

Isten, kinek mindenben és mindenkor példás buzgalommal szolgáltál, legyen bőséges jutalmad !

III.

A tanév lefolyása.

Beírások és vizsgák. A fennálló gyakorlat alapján az I—IV. osztályos tanulók felvétele július hó 1—3. napján történt. A tanév eleji felvételek s az összes tanulók beírása a hadi állapot kihirdetése miatt késedelmet szenvedett. Főtanhatóságunk még augusztus havi ülésén 2330/914. ikt. sz. a. elrendelte, hogy mivel a legkedvezőbb körülmények között sem lehetséges szeptemberben az előadásokat megkezdeni, hirtapilag értesítsük a szülöket arról, hogy a beírásokat s az előadások megkezdését bizonytalan időre elhalasztjuk. Együttal a tanév megnyitására nézve véleményes jeletentést kért.

Intézetünk a nagyobb katonai beszállásolástól ment volt; egyedül a tornacsarnokot s a tanári tanácskozó termet foglalták le katonai célokra. Azonban szept. 20-án ezek is megürültek. Így az épület lefoglalása az előadások megkezdését nem akadályozta. Nagyobb nehézséget okozott a tanárhány. Ugyanis az általános mozgósításkor a rendes tárgyak tanárai közül 8 hadbavonult. Így csak nyolcan maradtunk; de mivel ez a szám a párhuzamos osztályoknál működő és újonnan kinevezett tanárokkal 12-re emelkedett, a tanárhány sem volt a tanév megkezdésének akadály. A fthg. előterjesztésünkre aztán 2504/914. ikt. sz. a. a beírások idejét szept. 21—23. napjára s az előadások megkezdését 24-re tűzte ki. Ezenkívül megengedte, hogy a később jelentkezőket az egész hónapon át felvegyük, még a a törvényes létszámon felül is.

A tanév elején s a tanév folyamán beírt nyilvános tanulók száma a következő: I. o. 64, II. o. 102, III. o. 71, IV. o. 71, V. o. 44, VI. o. 23, VII. o. 25, VIII. o. 13, ösz-

szesen 413; a magántanulók száma pedig valamennyi osztályban 12. Az ünnepélyes »Veni Sancte« szept. 24-én volt s a törvényolvasás és elhelyezkedés megtörténte után még aznap megkezdtük a tanítást is, mely a szabályszerű szünnapok kivételével megszakítás nélkül folyt május hó 15-ig. A VIII. osztályosok még május 1-én fejezték be az előadásokat.

Az 1895. és 1896. évben született és a népfelkelési bemutató szemlén katonai szolgálatra alkalmasnak talált tanulók (VI. o. 1, VII. o. 5 és VIII. o. 7, összesen 13) március hó 24-én fejezték be az előadásokat s 26-án a VIII. osztályosok a vallástanból s 27-én a VIII. osztályosok a többi s a VI—VII. osztályosok valamennyi tárgyból vizsgálatot tettek. Még ugyanaznap megtartottuk az osztályozó értekezletet is és a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ömagyméltóságának 913/915. eln. sz. rendelete alapján megállapítottuk a VIII. osztályt végzett tanulók érettségi bizonyítványának osztályzatát is. A tankerületi kir. főigazgató úrnak az 1527/915. sz. VKM. eln. sz. rendelete értelmében 320/915. sz. a. kiadott leiratával nyert felhatalmazás alapján úgy ezen, mint a későbbi, az érettségi bizonyítványok osztályzatának megállapítása ügyében tartott értekezleten Kassai Lajos igazgató helyettesítette a tanker. kir. főigazgató urat.

A VKM. 1790/915. eln. sz. rendelete alapján Fazakas János, 1914. aug. óta katonai szolgálatot teljesítő VIII. o. mt., ápr. hó 3-án magánvizsgát tett s úgy részére, mint a fthg.-nak 1850/914. igt. sz. engedélyével a tanév elején (szept. 30) a VII—VIII. osztályból összevont vizsgát tett és katonai szolgálatot teljesítő Szász Miklós részére a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak 33,745/915. sz. rendelete alapján ápr. 8-án az érettségi bizonyítvány érdemjegeit is megállapítottuk.

A többi VIII. osztályos tanulók vizsgálata a vallástanból máj 8-án, a többi tárgyakból pedig 6-án volt meg. A vallástani vizsgálaton mindkét ízben Bálint Lajos főesperes-plebános, püspöki biztos elnökölt.

Az I—VII. osztály vallástani vizsgálata az erdélyi püspök úr ömagyméltóságának elnökletével május hó 18-án, a

többi tárgyakból pedig az I—III. osztályosoké május 17-én s a IV—VII.-ikeseké 20-án volt meg.

Egy VIII. o. magántanuló (Szántó Ádám) a fthg.-nak 3226/913 ikt. sz. engedélyével különbözeti és osztályvizsgát jan. 30-án tett. A többi magántanulók írásbeli vizsgálata máj. 25-én és 26-án és szóbeli vizsgálata 26-án és 27-én volt meg. Egy, a tanév elején pótlóvizsgán egy tárgyból bukott tanuló (IV. o.) május hó 28-án sikeresen tett javítóvizsgát.

Az érettségi írásbeli vizsgálatok május 17—19-ik napján, a szóbeliek pedig június hó 1-én voltak. Ez utóbbin Kuncz Elek tanker. kir. főigazgató úr elnökölt, az erdélyi r. kath. státust pedig Bálint Lajos főesperes-plebános, püspöki biztos úr képviselte.

Vizsgák a tanév elején. A javítóvizsgákat a bukottak legnagyobb részével augusztus hó 31-én, hárommal pedig a főtanhatóság engedélye alapján szeptember hó folyamán tartottuk meg. Vizsgára állott 55 egy tárgyból és főtanhatósági engedéllyel 24 két tárgyból bukott tanuló Valamennyien sikerrel vizsgáztak. Pótlóvizsgát a tanév elején négy tanuló tett (egy VII., egy V., egy IV. és egy III. B. o. t.)

Párhuzamos osztályok és tárgyfelosztás. A párhuzamos osztályok függő kérdéseinek végleges elrendezése végett a fthg. még 1914. május hó 7-én 1399/914. ikt. sz. a. kelt rendeletével jelentéstételre hívta fel az igazgatóságot. Igazgató jelentésében kifejti, hogy a párhuzamos osztályok elhelyezése miatt eredeti rendeltetésétől elvont görög-pótló előadóterem, a philologiai múzeum terme és a zeneterem közül legalább kettő felszabaduljon s eredeti célját szolgálhassa, szükséges, hogy a szeminárium és internátus I. emeleti részén az intézettel közvetlenül szomszédos 1-1 termet átengedjenek két osztályterem részére s ennek berendezésére 1336 K-t kér. A kért két termet a fthg. 1606/914. ikt. sz. határozatával ideiglenesen átengedte s a kért összeget utalványozta. Csikvármegye közönségének a párhuzamos osztályokhoz kinevezett tanárok fizetésének vállalására vonatkozó 7438/913. sz. törvényhatósági köz-

gyűlési határozatát a miniszteriám jóváhagyván, mi sem állt többé útjában a három első osztály állandó párhuzamosításának. S a VKM. úr önagyméltósága 26,020/915. sz. leiratával a párhuzamos osztályoknál beállított 17. tanári állást 1910. szept. 1-től, a 18-ikat és 19-iket 1911. szept. 1-től s a 20-ikat 1912. szept. 1-től rendszeresítette s az utánok járó iskolafenntartói járulékokat kirotta (1097/915. ikt. sz.)

Az idén azonban csak a II. osztály volt tényleg párhuzamos, míg az I. és III. osztályt nemcsak a tanulók megcsökkent száma, hanem inkább a tanári testület megfogyatkozott létszáma miatt összevontuk s így ezek az idén csak névleg voltak párhuzamosak. Így az idén a két teremnek iskolai célokra való berendezése kedvezőbb időkre maradt. Kilenc osztály mellett is a tanárok közül többen az egész éven át heti 24 órát tanítottak s némelyiknek nem szaktárgyat is be kellett osztani. A tornatanítás, a játékdélutánok és a céllövészet a szaktanár bevonulása miatt az idén szünetelt; a szépírás tanítása is elmaradt. Összevonás egyedül az V. és VI. osztályos görögpótló rajznál történt. Egyébként valamenyi tárgyat a rendes óraszámban tanítottunk. A rendkívüli tárgyak közül az idén is tanítottuk az egészségtant és zenét rendes, az egyházi éneket, a francia nyelvet és gyorsírást korlátozott óraszámban.

Változások és helyettesítések a tanári karban. A hősi halált halt Ágner Béla helyébe a fthg. Jénáki Ferenc dr. kézdívasárhelyi főgimn.-i helyettes tanárt nevezte ki rendes tanárnak a magyar-latin tanszékre. A párhuzamos osztályokhoz kinevezett tanárok közül Csipak Lajos drt a magyar és latin nyelvi tanszékre rendes tanárnak nevezte ki a fthg., Borzsovay Bélát pedig kisegítő tanárnak újból alkalmazta. Az eltávozott Takó János helyébe Boga Alajos drt a történelem és földrajz s a marosvásárhelyi r. kath. főgimn.-hoz áthelyezett Salamon Lajos helyébe György Imrét a mennyiségtan és természettan tanszékre nevezte ki helyettes tanároknak. A rendkívüli tárgyak tanítói közül az ideiglenesen alkalmazott Nádasdy N. Béla ének- és zenetanító eltávozása miatt az ének és zene tanítására újból

Dományáncz Péter ny. képzőintézeti ének- és zenetanárt alkalmazta, aki ezen tárgyakat megelőzőleg is tanította.

Rövidebb ideig tartó helyettesítésre több ízben volt szükség; hosszabb ideig azonban senkit sem kellett helyettesíteni.

Hadbavonult tanárok. Az általános mozgósítás elrendelésekor Antal Áron, Ágner Béla, Borcsa Gergely, Buzsák Gyula, Ferencz Gyula, Fülöp Elek Mayer János és Venczel József r. tanárok vonultak be katonai szolgálatra, akiket a testület tagjai díjtalanul helyettesítettek. Szlávik Ferencet felülvizsgálaton szabadságolták. A későbbi bemutató szemléken Borzsovay Bélát, Brassai Károlyt, György Imrét és Stoiber Ottót is besorozták, de nem kellett bevonulniok.

Hadbavonult tanulók. 1915. ápr. 15-én a következő nyilvános tanulók vonultak be tényleges katonai szolgálatra: VI. o. Fazakas József. VII. o. Boga Lukács, Demény István, Incze János, Kósa Tamás és Simon József. VIII. o. Antal Domokos, Cseh Gyula, Elekes Ernő, Karácson Kristóf, Révész Jenő, Székely Ferenc és Wender Tibor.

Hősi halál. A haza védelmére hadbavonult kartársaink közül Ágner Béla, intézetünknek négy éven át derék, szorgalmas és törekvő fiatal tanára, az ifjúságnak igazi nevelője legnagyobb gyászunkra 1914. évi okt. 16-án az északi harctéren hősi halált halt.

Testületünk az igazgatótól szerkesztett következő gyászjelentésben tudatta a szomorú hírt: A csikszeredai róm. kath. főgimnázium tanártestülete mély fájdalommal, de az élet és halál Urának szent akaratán megnyugvó hittel jelenti, hogy szeretett kartársa, Ágner Béla rendes tanár, a cs. és kir. 2 ik gyalogezred 9-ik századának tartalékos zászlósa életének 30-ik, tanári működésének 8-ik évében, az északi harctéren, Nowe-Miesto közelében, ellenséges golyótól szíven találva, folyó évi október hó 16-án hősi halált halt.

Hol a hősök sorsa érte, ott hantolták el bajtársai; mi pedig folyó hó 16-án délelőtt 10 órakor, a gimnázium kápolnájában mutatjuk be lelke üdvéért a szentmise-áldozatot és ott tartunk emlékére gyászünnepet.

Kelj fel, Ur Isten, s alázd meg ellenségeinket! Győzelmünk harsonája hasson a sírok mélyére, hogy akik áldozatul estek, ebben a boldogító tudatban és szent kegyelmedben édesen pihenjenek! Csikszeredában, 1914. évi december hó 11-én.

Emlékére dec. 16-án gyászünnepséget rendeztünk, amikor Boga Alajos dr. és 'Csipak Lajos dr. segédletével Rész János mondotta a gyászmisét, mely alatt az ifjúság vegyeskara Dományáncz Péter énektanár vezetésével két gyászdalt adott elő. (Gyászdal, vegyeskar Dománffytól és A sírnál c.). Az ifjúság, különösen volt tanítványai közül sokan áldoztak. A gyászmise után, amelyen a tanári testületen és ifjúságon kívül özvegye, rokonai s nagyszámú közönség volt jelen, Kassai Lajos igazgató mondott fölötté emlékbeszédet, melyet vezetőhelyen közlünk. Emlékének megörökítése végett a tanári testület s az ifjúság 200 K-ás jutalmi alapítványt tett s arcképét a tanári tanácskozó terembe elhelyezte. A kiváló nevelő, a derék kartárs s az ifjúság jóltevője emlékét mindig hiven fogjuk megőrizni. Ez alkalomból a fthg., a tanker. kir. főigazgató úr és számos testvérintézet fejezte ki részvétét s osztozott az intézet gyászában.

Az ifjúság önképzése. Az önképzés célját szolgáló egyesületek közül az Alkoholelleses Egyesület s a Kiránduló Egyesület munkássága szünetelt a tanároknak nagy munkaszaporulata miatt. Az ifjúság önművelését célozta a Vasárnapi Könyv-akció megindítása, amelyet 100—200 példányban olvastak hetenként.

Ismeretterjesztő előadások. A jelen tanévben a háborús viszonyok miatt a múlt tanévben nagy sikerrel megkezdett ismeretterjesztő előadások megtartása is szünetelt. Az előadások rendezésére alakult Csikszeredai Ismeretterjesztő Társaság alapszabályait a miniszterium a hadi állapothoz való hivatkozással jóváhagyás nélkül visszaküldte. A brassói 24. honvéd gyalogezred itten állomásozó zászlóaljának altisztjei részére évek során át tartott ismeretterjesztő előadások is szüneteltek.

Tanári értekezletek. A tanári testület alakuló értekezletét szeptember hó 24-én tartotta. Ezenkívül a tanév folya-

mán 14 rendes és 17 rendkívüli értekezletet tartott. A rendes értekezleteken az előírt ügyekről tanácskozott, a rendkívülieken pedig az időközben felmerült ügyeket pl. az alapítványoknak évenkénti újra adományozását, az ifjúsági cserkészmozgalom meghonosítását középiskoláinkban stb. tárgyalta. Megemlíthetjük, hogy az I. félévi módszeres értekezleten az igazgató a nevelés, oktatás és fegyelmezés köréből több tanulságos gondolatot vetett fel s azok megvalósítására felhívta a testület tagjainak figyelmét, a II. értekezleten pedig az ő kezdeményezésére a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak 21,540/914. számú, a fogalmazás-tanítás sikeresebbé tételére vonatkozó rendeletével kapcsolatban a helyesírás tanításának módszereiről, a dolgozatok tárgyának megválasztásáról s a fogalmazás-tanítás elveiről stb. folytatott a testület tartalmas eszmecserét. Az ellenőrző és osztályozó értekezleteken pedig megvitattuk, miképpen tehetnők sikeresebbé a tanítást.

Alkoholelles mozgalom. Az alkoholelles mozgalmat az idén az önképzőkör keretében folytattuk, mivel az Akoholelles Egyesület működése szünetelt. Az erről szóló jelentés ott olvasható. Általánosságban itt is megemlíthetjük, hogy az oktatással kapcsolatban mindenik tanár felhasználta a kínálkozó alkalmakat, hogy az ifjúságot felvilágosítsa, mily káros hatással van az alkoholtartalmú italok élvezése a testszervezetre s a lelki életre. Megtették ezt különösen a természetrajz, bölcsészet és egészségtan tanárai. Az eddigelé szokásban volt érettségi vacsora az idén elmaradt.

Hivatalos látogatások. Püspök úr Önagyméltósága ebben az évben kétszer is meglátogatta intézetünket. Első ízben november hó 27—29-ik napján látogatott, amikor jelen volt a tanítási órákon, 28-án résztvett az ifjak gyónatásában s 29-én megáldoztatta őket. Másodszor május hó 18—20-án volt intézetünknel. Ekkor is résztvett az ifjúság gyóniatásában s megáldoztatta őket és 18-án elnőkölt a vallástani osztályvizsgákon. Az ifjúsághoz mind a kétszer több ízben intézett buzdító beszédet s utóbbi alkalommal mindenik vizsgázónak egy-egy szentképet adott emlékül. Ittléte felemelő, lelkesítő hatással volt mindnyájunkra.

Kuncz Elek kir. tanácsos, tankerületi kir. főigazgató úr az idén hivatalos látogatását október hó 27—30. napján végezte el s tapasztalatait a 30-án tartott értekezleten közölte a testülettel.

Dr. Fejér Gerő tb. kanonok, státusi előadó úr január hó 20-án és 21-én szintén hivatalos látogatást végzett intézetünkben. Megjelent a tanítási órákon, megvizsgálta az intézet ügymenetét s a szemináriumot és internátust. Tapasztalatait a 22-én tartott értekezleten közölte a testülettel.

Az igazgató az év folyamán meglátogatta az összes tanárok óráit s az osztályfőnökök is látogattak osztályukban s a szaktanárok is egymás óráin.

Irányadó rendeletek és fontosabb mozzanatok.

1. Az országos tanári nyugdíjintézetbe való felvétel iránti kéréshez magyar állampolgárságot igazoló okirat is csatolandó. 4481/914. p. sz.

2. Az országgyűlési képviselőket választók névjegyzékének összeállításánál a választói jogosultság kimutatásához szükséges bizonyítványok bélyegmentesek és kiállításuk díjtalan. 1308/914 főig. sz.

3. A céllovásra vonatkozó igazgatói jelentés a püspöki hatóság útján terjesztendő fel a m. kir. honvédelmi minisztériumhoz. 2020/914. ikt. sz.

4. Az alkoholizmus elleni küzdelemre vonatkozó jelentés a püspöki hatóság útján terjesztendő fel a tanker. kir. főigazgató úrhoz. 2023/914. ikt. sz.

5. Jövőre az évvégi Értesítőből közvetlenül az igazgatótanácshoz 30, a püspöki hatósághoz pedig 8 példány küldendő; ezenkívül 1 példány csatolandó az igazgatói zárójelentéshez. 1980/913. ikt. sz.

6. A fihg. értesít, hogy az erdélyi r. kath. státus igazgatótanácsához beosztott miniszteri számvevőség kirendeltsége 1914. aug. 1-én működését megkezdi. 2137/914. ikt. sz.

7. Jövőre a megvásárlás kényszere alá tartozó engedélyezett segédkönyvek a kötelező tankönyvek jegyzékébe felveendők. 2196/914. ikt. sz.

8. Az intézet részére kiutalt vagy kiutalandó átalányok

ebben az évben csak a szükség foka szerint a legtakarékosabb módon használandók fel. 2230/914. ikt. sz.

9. A VKM. úr rendeletére a tanintézet tartalékházai célokra kiszemelték s az eziránt kiadandó rendeletre az a magánlakások kivételével átadandó. 109/914. főisp. sz.

10. A tanárok magánoktatására vonatkozó 1932/910. sz. rendelet kiegészítése. 2242/914. ikt. sz.

11. A háborús mozgalmak tartama alatt az intézet vezetése és a kapcsolatos intézkedések tekintetében a fthg. rendelete. 2330/914. ikt. sz.

12. Kassai Lajos igazgató-tanárnak 1914. szept. 1-től a II. ötdéves kórpótlékot a fthg. utalványozza. 2299/914. ikt. sz.

13. A VKM. úr 116,197/914. sz. rendelete értelmében a 1913/14. tanév végén a VIII. o-ban egy tárgyból bukott tanulók javítóvizsgát azonnal tehetnek s azok, akiket érettségi vizsgán egy évre visszavetettek, megkísérelhetik a vizsga letetését, ha bevonultak s ebből a célból a katonaságtól szabadságot kapnak. 2415/914. ikt. sz.

14. A tanév megkezdésére vonatkozó miniszteri intézkedés. 114,811/914. VKM. sz.

15. A tanév elején tartatni szokott vizsgálatokra vonatkozó 112,404/914. sz. VKM. rendeletet közli a tanker. kir. főigazgató úr. 1609/914. főig. sz.

16. A háború tartama alatt az intézet háztartásában a legfőbb takarékoság tartandó szem előtt. 2387/914. ikt. sz.

17. A hadbavonult tanárok áll. személyi pótlékát megállapítja a VKM. 6200/914. p. sz.

18. A VKM. 4456/914. eln. sz. a. a katonák részére szederlevél gyűjtését rendeli el. 1737/914. főig. sz.

19. Az énektanítói tiszteletdíj (300 K) kifizetését 1914. aug. végével beszünteti a fthg. 2549/914. ikt. sz.

20. Az 1914. évi XXXVI. t.-c. értelmében a tanulói nyugdíjárulék az 1914/15. tanévtől kezdődőleg 6 K helyett 12 K. 6373/914. p. sz.

21. Ellenséges országokhoz tartozó tanárok és növendékek neve azonnal bejelentendő. 1943/914. főig. sz.

22. A tanárok létszámában és illetményeiben beállott

változásokról szóló kimutatás készítését módosító rendelet. 6624/314. p. sz.

23. Iskolaépületek csak a végső szükség esetén vonhatók el rendeltetésüktől. 1991/914. főig. sz.

24. Pótérettségi vizsga letevésére vonatkozó engedmény a háború tartama alatt. 2006 314. főig. sz.

25. Az 1914. év II. felére 5550 korona állami személyi pótlékot utalványoz a fthg. 2618/914. igt. sz.

26. Szlávik Ferenc tanárnak a kir. törvényszéknél írásszakértőség elvállalására engedélyt ad a fthg. 2860/914. igt. sz.

27. Brassai Károly tanárnak a kir. törvényszéknél az írásszakértőség elvállalására és az iparos tanonciskolában vasárnap délután tanításra engedélyt ad a fthg. 2861/914. igt. sz.

28. Népfelkelési fegyveres szolgálatra alkalmas tanulóknak egy évi önkéntességi jogát biztosító kedvezmény. 5074/914. VKM. eln. sz.

29. A táviró és telefon használata a háború idején lehetőleg korlátozandó. 7004/914. p. sz.

30. A harcosok számára karácsonyi szeretetadományok gyűjtését rendeli el a VKM. 149,052/914. sz.

31. A nehéz közlekedési viszonyok miatt a karácsonyi szünet december 21-től január 8-ig tart. 3570/914. igt. sz.

32. A háborúval kapcsolatos ügyiratok megőrzendők. 7920/914. p. sz.

33. Takács Károly ref. hitoktatónak az 1914/15. tanévre 200 K tiszteletdíjat utalványoz a VKM. 136,900/914. sz.

34. A VKM.-nak a kéziösztöndíjasok táblázatának kiállítására kiadott rendeletét közli a fthg. 8324/914. p. sz.

35. Iskolai épületeknek katonai célokra átengedése ügyében a tanker. kir. főigazgató úr újabb intézkedése. 2475/914. főig. sz.

36. Csipak Lajos dr.-t a fthg. 1914. évi szeptember 1-től kezdődő hatállyal a magyar-latin tanszékre rendes tanárnak kinevezi. 8329/914. p. sz.

37. A francia nyelv tanítását végző tanár javadalmazására az 1914/15. tanévre 400 K-t engedélyez a Ruházati

alap terhére Csikvármegye magánjavainak igazgatósága. 1737/914. mj. sz.

38. A zene tanítását végző tanár javadalmazására az 1914/15. tanévre 400 K-t engedélyez a Ruházati alap terhére Csikvármegye magánjavainak igazgatótanácsa. 1738/914. mj. sz.

39. A gyorsírás tanítását végző tanár javadalmazására az 1914/915. tanévre 400 K-t engedélyez a Ruházati alap terhére Csikvármegye magánjavainak igazgatótanácsa. — 1739/914. mj. sz.

40. Az 1914. évi XXXVI. t.-c. 91. §-a értelmében a fthg. nyilatkozattételre hívja fel a tanárokat, akarnak-e az új törvény határozmányai alá tartozni. 300/915. p. sz.

41. Beke Lajos IV. o. tanulónak a javítóvizsgálat letételét a fthg. engedélyezi. 131/915. igt. sz.

42. Az 1891., 1895. és 1896. évben született és népfelkelői szolgálatra alkalmasoknak talált tanulók tanulmányainak kedvezményes befejezhetése érdekében kiadott miniszteri rendelet. 913/915. VKM eln. sz.

43. Glassner Jakab izr. hitoktatónak az 1914/915. tanévre 200 K tiszteletdíjat utalványoz a VKM. 152,956/914. sz.

44. A tényleges népfelkelői szolgálatra bevonuló tanulók tan- és érettségi vizsgálati díj fizetésére vonatkozólag a fthg. rendelete. 306/915. igt. sz.

45. A népfelkelői szemlén alkalmasoknak talált tanulók érettségi bizonyítványának kiállítására vonatkozó és egyéb az érettségi vizsgálatokkal kapcsolatos utasítások. 15,304/915. VKM. sz.

46. A népfelkelő bemutató szemlén alkalmasnak talált tanulók ismétlő érettségi vizsgálatára vonatkozólag kiadott 1570/915. eln. sz. VKM. rendeletet közli a tanker. kir. főigazgató úr. 300/915. főig. sz.

47. A vallástani érettségi vizsgálatok további intézkedésig az osztályvizsgálatok keretében és csakis a VIII. o. tananyagra kiterjedőleg az 1900. évben kiadott püspökkari tanításterv, és utasítások szellemében tartandók meg. — 1100/915. p. sz.

48. A tanárok létszámában és javadalmazásában be-

állott változások kimutatásának szerkesztésére és felküldése idejére vonatkozó rendelet. 476/915. ikt. sz.

49. Az ismétlődő érettségi vizsgálatot az 1895. és 1896. években született és a népfelkelői bemutató szemlén alkalmasoknak talált tanulók bevonulásuk előtt letehetik az 1668/915. eln. sz. VKM. rendelet szerint. 1522/915. p. sz.

50. Az 1891. 1895. és 1896. években született és besorozott egyéves önkéntesek és önkéntesjelöltek tényleges szolgálatra a honvédelmi minisztérium 47,313/915. sz. rendelete értelmében április 15-én kötelesek bevonulni. — 2391—915. VKM. eln. sz.

51. A VKM. 20,403/915. sz. rendelete értelmében a fthg. elrendelte, hogy a háborús vonatkozásoknak az iskolai értesítőkben való felsorolásánál az igazgatók kellő tapintatossággal s gondossággal járjanak el. 1920/915. p. sz.

52. Mayer János tanárnak a fthg. a II korpótléket 1915. március 1-től utalványozza. 608/915. ikt. sz.

53. A tanker. kir. főigazgató úr a tanulóknak a természet tisztelőtére és védelmére való szoktatására hívja fel a testületet. Az erre vonatkozó adatok az értesítőben közlendők. 517/915. főig. sz.

54. Az 1915. év I. felére 5750 korona állami személyi pótléket utalványoz a fthg. 818/915 ikt. sz.

55. Besorozott tanulóknak a VKM. 38,368/915. sz. rendelete értelmében méltányos esetekben a bizonyítványok előbb is kiadhatók s visszatérésre nem kötelezhetők. — 669/915. főig. sz.

56. A fűtőszolgai teendőket is végző két intézeti alkalmazottnak 50—50 K pótmunkadíjat utalványoz a fthg. 914/915. ikt. sz.

57. A hadbavonult tanárok előléptetéséről mindenkor jelentés teendő. 2446/915. p. sz.

58. Az 1915. évre az iskolafenntartói járulék 4540 K 76 f. 804/915. ikt. sz.

59. A fthg. Jénáki Ferenc dr. kézdivásárhelyi r. kath főgimn. h. tanárt a magyar-latin nyelvi tanszékre rendes tanárnak kinevezi. 2432/915. p. sz.

60. A VKM. 44,618/915. sz. rendelete értelmében a

jelen tanév május 22-én befejezhető, ha a szorgalmi idő két hónapnál nagyobb megrövidülést nem szenvedett. 1145/915. ikt. sz.

61. A tanévzárási intézkedések csak a tanulókra vonatkoznak. 2848/915. p. sz.

62. A VKM. 75,704/914. sz. a. intézetünk részére 1914. július 1-től 36,000 K fenntartási államsegélyt utalványoz. 1137/915. ikt. sz.

Iskolai ünnepségek. A jelen tanévben a háborús viszonyok miatt nagyszabású nyilvános ünnepséget nem tartottunk.

November 19-én (boldog emlékü Erzsébet királynék névünnepén) és április 11-én (az 1848. évi törvénycikkek szentesítésének emlékére) az ifjúság ünnepi szentmisét hallgatott s utóbbi alkalommal Boga Lajos dr. tanár tanulságos beszédben méltatta a nap jelentőségét.

Itt említjük meg, hogy a Vöröskereszt Egylet Csikszereda városi választmányának nov. 29-iki matinéján Csipak Lajos dr. és március 15-iki ünnepségén Boga Alajos dr. mondott alkalmi beszédet s ez utóbbi alkalommal Kádár Ferenc szavalt. Mindkét alkalommal pedig az ifjúság ének-kara Dományáncz Péter zenetanár vezetésével több éneket adott elő s így mindkét ünnepség érdemleges sikeréhez intézetünk is nagyban hozzájárult.

Vallás-erkölcsi állapot. Az ifjúság a téli hónapok kivételével mindennap testületileg vett részt a szentmisén tanárai kíséretben. A szemináriumban és internátusban lakók a téli hónapokban is naponként hallgattak szentmisét. Vasár- és ünnepnapokon szentmise előtt a kápolnában exhortáció volt. A rendes szóbeli érettségi vizsgát követő napon a végzett növendékek hálaadó istentiszteleten vettek részt.

A kath. vallású ifjak a tanév folyamán négyszer végeztek szentgyónást és áldozást együttesen a tanév elején (október 4.), az adventi (november 29.) és nagybőjti időszakban (március 7.) s pünkösd előtt (május 19.). Szent Balázs napján (február 3.) és hamvazó szerdán (február 17.) az ifjúság testületileg szentmisét hallgatott és az e napokhoz tartozó szertartásokban résztvett.

A nagybőjti időben, március 3—7. napján püspök úr Önnagyméltósága felkérésére P. Pénzes István Jézus társasági atya lelki gyakorlatokat tartott az ifjakkal, amelyeknek a végén az ifjúság tanáraival együtt gyónt és áldozott.

A megállapított napokon kívül vásár-, sőt hétköznapiakon is — különösen a bentlakók közül -- sokan járultak a szent áldozáshoz.

Fegyelmi állapot. Az ifjúság erkölcsi magaviseletének részletesebb elbírálását a hátrább következő táblázatok tüntetik fel. Itt általánosságban annyit jelezhetünk, hogy az ifjúság legnagyobb része erkölcsi viselet tekintetében a jogos várakozásnak megfelelt. Az ellenőrző értekezleteken felmerült fegyelmi esetekről a szülőket értesítettük, hogy közreműködésükkel gyermekeik rendre és pontosságra szoktatását elősegítsék s ebben a tekintetben a tanárok nevelő munkáját támogatásák.

Egészségi állapot. Az ifjúság egészségi állapotáról s az ezzel kapcsolatos ügyekről Kolonics Dénes dr. intézeti orvos, következő jelentése számol be:

A lefolyt iskolai évben az ifjúság egészségi állapota elég kedvező volt. Az egyes számításba jöhető betegedési esetek száma aránylag csekély. Leggyakrabban mandulalob, torok- és gyomorhurut, néhány fagydaganat, szemköthártyalob és kelés fordultak elő. A fertőző bántalmak közül hasi hagymáz egy esetben (a szülői háznál ápolva) és fültömirigylob több esetben lépett fel, de oly enyhe alakban, hogy a legtöbben az előadásokat is látogathatták.

Az iskolai év elején (október 5.) az intézeti igazgató szíves közreműködésével az összes ifjúságot egyenként vizsgáltam meg, legfőképen a trachomás szembetegség szempontjából, azonban sem ilyen betegséget, sem más lényegesebb bajt nem találtam.

A testgyakorlás tanítása szünetelvén, felmentésre az idén nem volt szükség.

Megemlíthetem, hogy az iskolaépületben kifogástalan tisztaság volt s a termék levegőjének hőmérséklete — különösen az enyhe tél következtében — panaszra nem adott okot. Tekintve az iskolaépület teljesen különálló s a tél

zord légáramlatainak kitett voltát, a központi fűtés bevezetése állandó kívánság marad.

A gimnáziummal kapcsolatos két bennlakásban, a szemináriumban és internátusban, 158 (99+59) növendék, az összes növendékek 38·14%-a volt elhelyezve. Ezen intézetek berendezése kifogástalan. Mindkét intézetben naponként látogattam s évközben két ízben valamennyi tanulót külön-külön alaposan megvizsgáltam. Az élelmezés a még soha sem tapasztalt nehéz viszonyok dacára is teljesen kielégítő minőségű és mennyiségű volt. A téli fürdők használata kedvező hatással volt a köztisztaság fenntartására.

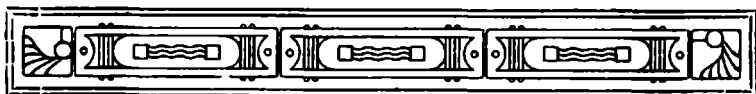
Végül ismételten kérem a szülőket, gondoskodjanak gyermekeik rossz fogainak helyrehozataláról, mivel a fogfájás miatti óramulasztások száma még mindig elég nagy.

Itt említjük meg, hogy a kolera és kiütéses tifusz elleni védekezésre kiadott óvórendszabályokat az egész ifjúsággal megismertettük.

Halálozás. Hancz László II. B. o. tanuló 1914. december 12-én a szülői háznál meghalt. Temetésén testületileg jelentünk meg.

A tanév bezárása. A tanévet május hó 22-én zártuk be Te Deummal és ünnepi szentmisével. Ennek befejeztével a tornacsarnokban összegyűlt ifjúságnak az igazgató mondott beszédet s kiosztotta a jutalmakat.

IV.

Tanári testület.

A) A rendes tantárgyak tanárai.

Kassai Lajos, erd. egyházm. pap, a magyar és latin nyelvből képesített r. tanár, a főgimnázium igazgatója, tanította a görög-pótló irodalmat a VII. és VIII. s a filozófiai propedeutikát a VIII. osztályban, heti 8 órában. Tanít 1886 óta.

Antal Áron, világi, a történelemből és latin nyelvből képesített r. tanár, az általános mozgósításkor hadbavonult. Tanít 1906 óta.

Boga Alajos dr., erd. egyházm. pap, a hittudományok baccalaureusa, bölcsészetdoktor, a latin nyelvből és a történelemből okleveles helyettes tanár, finevelő intézeti aligazgató, a földrajzi és történelmi szertár s az érem- és régiségtár őre, az V. osztály főnöke, tanította a görög nyelvet az V., a földrajzot a II. B. és a történelmet a IV—VIII. osztályban, heti 23 órában. Tanít 1914 óta.

Borcsa Gergely, világi, a mennyiségtan- és természettanból képesített r. tanár, az általános mozgósításkor hadbavonult. Tanít 1911 óta.

Borzsovay Béla, világi, a magyar és német nyelvből kisegítő tanár, a IV. o. főnöke, tanította a magyar nyelvet a IV., a német nyelvet a IV—VII. és a mennyiségtant az I. és II. A. osztályban, heti 24 órában. Tanít 1911 óta.

Brassai Károly, világi, a rajzoló geometriából és a művészi rajzból képesített r. tanár, a rajzszerktár őre, tanította a mennyiségtant a III., a rajzoló geometriát az I—IV. és a görög-pótló rajzot az V—VIII. osztályban, heti 22 órában. Tanít 1900 óta.

Buszek Gyula, világi, a történelemből és a földrajzból képesített r. tanár, az általános mozgósításkor hadbavonult. Tanít 1911 óta.

Csató János, erd. egyházm. pap, a földrajz- és természetrajzból képesített r. tanár, a természetrajzi szertár őre, tanította a természetrajzot az I., II. A és B. és IV—VI. s a földrajzot az I., II. A és III. osztályban, heti 23 órában. Tanít 1892 óta.

Csipak Lajos dr., erd. egyházm. pap, bölcsészetdoktor, a magyar és latin nyelvből képesített rendes tanár, az internátus igazgatója, a II. B. o. főnöke, tanította a magyar nyelvet a II. B. és VI., a latin nyelvet a II. B. és IV. s a mennyiségtant a IV. osztályban, heti 23 órában. Tanít 1912 óta.

Ferencz Gyula, világi, a magyar, latin és görög nyelvből képesített r. tanár, az általános mozgósításkor hadbavonult. Tanít 1904 óta.

Sz. Fülöp Elek, világi, a testgyakorlásból képesített r. tanár, az általános mozgósításkor hadbavonult. Tanít 1911 óta.

György Imre, világi, a mennyiségtan- és természettanból szakvizsgázott helyettes tanár, internátusi aligazgató, a természettani és pszichofizikai szertár őre, tanította a mennyiségtant a II. B. s V—VIII. és a természettant a VII. és VIII. osztályban, heti 24 órában. Tanít 1914 óta.

Iványi Antal, világi, a latin és görög nyelvből képesített r. tanár, a kölcsönkönyvtár kezelője, a II. A o. főnöke, tanította a latin nyelvet a II. A, a görög nyelvet a VI—VIII. s a német nyelvet a III. osztályban, heti 24 órában. Tanít 1902 óta.

Jénáki Ferenc dr., erd. egyházm. pap, bölcsészetdoktor, a magyar és latin nyelvből képesített rendes tanár. Intézetünkhöz 1915. IV. 14. hatálylyal nevezte ki a fthg., de a brassói tartalékkórházak tábori lelkésze lévén, az idén nem tanított.

Kádár Ferenc, világi, a magyar és latin nyelvből képesített r. tanár, az ifjúsági könyvtár őre, az I. o. főnöke, tanította a magyar nyelvet az I. és V., a latin nyelvet az I. és

VIII. s a történelmet a III. osztályban, heti 21 órában. Tanít 1910 óta.

Mayer János, világi, a magyar és német nyelvből képesített r. tanár, az általános mozgósításkor hadbavonult. Tanít 1902 óta.

Rés János, erd. egyházm. pap, r. vallástanár, a Mária-Társulat elnöke, a szeminárium igazgatója, exhortator, a VIII. o. főnöke tanította a vallástant az I—VIII. és a német nyelvet a VIII. osztályban, heti 21 órában. Tanít 1907 óta.

Stoiber Ottó, világi, a magyar és latin nyelvből képesített r. tanár, a Kiránduló Egyesület vezetője, a III. o. főnöke, tanította a magyar nyelvet a II. A., III. és VII. s a latin nyelvet a III. és VII. osztályban, heti 23 órában. Tanít 1902 óta.

Szlávik Ferenc, világi, a magyar és latin nyelvből képesített r. tanár, igazgatóhelyettes, tanártestületi és módszeres értekezleti jegyző, a tanári könyvtár kezelője, az Önképzőkör és az Alkoholelleses Egyesület vezetője, a VI. o. főnöke, tanította a magyar nyelvet a VIII., a latin nyelvet az V. és VI. s a görögpótló irodalmat az V. és VI. osztályban, heti 20 órában. Tanít 1899 óta.

Venczel József, világi, a mennyiségtan- és természet-tanból képesített r. tanár, az általános mozgósításkor hadbavonult. Tanít 1911 óta.

B) A rendkívüli tantárgyak tanárai.

Csipak Lajos dr., tanította a gyorsírást heti 2 órában.

Brassai Károly, tanította a művészi rajzot heti 2 órában.

Dományáncz Péter, világi, nyug. tanítóképzőintézet-i zene- és énektanár, a zeneszertár őre, tanította az éneket heti 2 és a zenét heti 4 órában. Újból tanít ennél az intézetnél 1914 óta.

Kádár Ferenc, tanította a francia nyelvet heti 2 órában.

Kolonics Dénes dr., világi, egyetemes orvostudor, körorvos és államvasúti orvos, okleveles középiskolai egészség-tanár és intézeti orvos, tanította az egészségtant heti 2 órában. Tanít 1901 óta.

C) Hittoktatók.

Takács Károly, ref. körlelkész, tanította a ref. és ág. hitv. ev. vallásúaknak a vallástant.

Glassner Jakab, izr. főrabbi, tanította az izr. vallásúaknak a vallástant.

Intézeti alkalmazottak.

Balázs István. Helyettes : Sándor István.

Sándor Pál ideiglenes alkalmazott és Nagy István gépész az általános mozgósításkor hadbavonult.

V.

A tanároknak a nyilvánosságot érdeklő személyes viszonyai, irodalmi és közművelődési tevékenysége.

Kassai Lajos, szentszéki tanácsos, Csíkvármegye törvényhatóságának és Csíkszereda város képviselőtestületének választott tagja, a csíksomlyói r. kath. iskolák pénzalapját kezelő püspöki nagybizottmányának és számvizsgáló bizottságának tagja, a Megyei Rokkant Bizottság elnöke, a fiatalok felügyelő hatóságának, a csíkszeredai Üri Kaszinó igazgatóságának, az Alkoholelleses Szövetség, a Csíkvármegyei Lövész Bizottság és a csíkszeredai Dal- és Zeneegyesület választmányának tagja és a Vöröskereszt Egylet Csíkszereda városi választmányának tiszteletbeli tagja, státusgyűlési tag.

Antal Áron, tart. m. kir. honvédfőhadnagy, a csíksomlyói r. kath. iskolák pénzalapjának pénztárnoka, a Csíkvármegyei Lövész Bizottság választmányának tagja.

Boga Alajos dr., ünnepi beszédet mondott a Vöröskereszt Egylet Csíkszereda városi választmányától rendezett március 15-iki ünnepen (megjelent füzet alakjában »A magyar nemzet történelmi küldetése« címen) és az ifjúságnak április 11-ikén. Önállóan megjelent műve: »Székelyföld történetirója a XVII. században«. Kolozsvárt, 1914.

Brással Károly, az erdélyi r. kath. státus tanárai Egyesülete tankönyvbíráló bizottságának rendkívüli tagja.

Buszek Gyula, tart. tűzérhadnagy, az erdélyi r. kath. státus tanárai Egyesülete tankönyvbíráló bizottságának rendkívüli tagja, a Tanárok Özvegyeit és Árváit Segítő Országos Egyesület helyi fiókkörének elnöke.

Csipak Lajos dr., »A szív tűzkeresztsége« címen beszédet mondott a Vöröskereszt Egyesület Csíkszereda városi választmányának 1914. november 29-iki matinéján. Megjelent a Csíki Lapok 1914. évi 40. és 41. számában.

Ferencz Gyula, népf. hadnagy, az erdélyi r. kath. státus tanárai Egyesülete tankönyvbíráló bizottságának s a Csíkvármegyei Lövész Bizottság választmányának tagja.

Kádár Ferenc, a csíkszeredai Dal- és Zeneegyesület választmányának s a Színügyi Bizottságnak tagja.

Mayer János, népfelkelő főhadnagy.

Rés János, a csíksomlyói r. kath. iskolák pénzalapját kezelő püspöki nagybizottmánynak és számvizsgáló bizottságának, az erdélyi r. kath. státus tanárai Egyesülete tankönyvbíráló bizottságának rendes tagja, státusgyűlési tag.

Szlávik Ferenc, a csíksomlyói r. kath. iskolák pénzalapját kezelő püspöki nagybizottmánynak előadó-jegyzője, az erdélyi r. kath. tanítóegyesületek Szövetségének és a Vöröskereszt Egyet Csíkszereda városi választmányának alelnöke, a Csíkvármegyei Lövész Bizottság jegyzője, az Alkoholelleses Szövetség és a csíkszeredai Dal- és Zeneegyesület választmányának s az erdélyi r. kath. státus tanárai Egyesülete tankönyvbíráló bizottságának rendes tagja, státusgyűlési tag; tartott egy előadást az erdélyi r. kath. tanítóegyesületek Szövetségének 1914. július 7-én tartott közgyűlésén »Az elemi és középiskola közti kapcsolat« címen; írt az Ellenzékbe, Közművelődésbe s a helybeli lapokba.

VI.

Előadott tananyag.

A.) Rendes tantárgyak.

I. OSZTÁLY.

Osztályfőnök : *Kádár Ferenc.*

Vallástan, heti 2 óra. Tankönyv : Nagyobb Katekizmus. — Az ember végcélja. A hit. A parancsok. A szentégek. Szentelmények. Az imádság. Tanította : *Rés János.*

Magyar nyelv, heti 5 óra. Tankönyv : Prónai Antal, Magyar olvasókönyv. I. r. Bartha József, Magyar nyelvtan. — Olvasmányok : a.) Prózaik : Mesék. Mondák. Népköltemények. Közmondások. Görög mondák. Hún és magyar történelmi mondák és elbeszélések. A magyar föld és népelet. b.) Költőiek : Az olvasókönyvben levő költemények nagyobb része, amelyek közül nyolcat és közmondásokat könyv nélkül is betanultak. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította : *Kádár Ferenc.*

Latin nyelv, heti 6 óra. Tankönyv : Fodor Gyula és Székely István, Liber Sexti. I. r. — Olvasmányok : A tankönyv I—XX. és XXV—XXVIII. latin és magyar olvasmányai. A latin szöveg egy része könyv nélkül is. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította : *Kádár Ferenc.*

Földrajz, heti 3 óra. Tankönyv : Körösi Albin, Földrajz. I. r. Lange—Cherven, Iskolai atlasz. — Az alapismerek megszerzése után Magyarország hegy- és vízrajza, éghajlata, terményei, lakossága és nevezetesebb helységei. Térképvázlatok készítése. Tanította : *Csató János.*

Természettudomány, heti 2 óra. Tankönyv : Ormándy Miklós,

Természetrájz. I. r. — Bevezetés a természeti tárgyak szemlélésébe és az egyszerű szemlélet útján levezethető törvényszerűségek felismerésébe. Összel: Közönségesebb gyümölcsformák taglalása és csoportosítása. Háziállatok. Télen: A közönségesebb fenyők. Az ember lakása közelében, a mezőn és az erdőn élő emlős állatok. Tavasszal: Néhány könnyen szemlélhető virító növény megjelenésük szerint. A növények részeinek megismertetése. Házi szárnyasok. Tanította: *Csató János*.

Mennyiségtan, heti 4 óra. Tankönyv: Mérey Gyula, Számítan. I. r. — Számolás, a négy művelet egész számokkal és törtlelkel. Időszámítás, mértékek, pénzek. Közönséges tört átalakítása tizedes törtté. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Borzsóay Béla*.

Rajzoló geometria, heti 3 óra. Tankönyv: Huszka József, Rajzoló geometria. I. r. — Az egyenes, szög és síkidomok ismertetése. A kör- és csillagidomok. A tanult síkidomok kerülete és területe. A tanult idomokból síkdíszítmények rajzolása és színezése. Stilizált fa- és növénylevél, virág rajzolása falilapminta után. Fa- és növénylevelek vázolása, rajzolása és színezése természet után egyszerűen, később természetűen visszaadva. Tanította: *Brassai Károly*.

II. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: A.) *Iványi Antal*.
B.) *Csipak Lajos dr.*

Vallástan, heti 2 óra. Tankönyv: Nagyobb Katekizmus. Pokorny Emánuel, Ó-szövetségi bibliai történetek. — A hitről és parancsokról szóló rész átismétlése. Oltáriszentség. Az ó-szövetség története. Tanította: A.) és B.) *Rés János*.

Magyar nyelv, heti 5 óra. Tankönyv: Prónai Antal, Magyar olvasókönyv. II. r. Bartha József, Magyar nyelvtan. — Olvasmányok: a.) Prózaiak: Rövid rajzok és elbeszélések. Tanító mesék. A magyar föld. Mondai és történeti elbeszélések a vegyes házakból való magyar királyok korából s a görög világból. b.) Költőiek: Az olvasókönyvben levő költemények nagyobb része, amelyek közül nyolcat

könyv nélkül is betanultak. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: A.) *Stoiber Ottó*, B.) *Csipak Lajos dr.*

Latin nyelv, heti 6 óra. Tankönyv: Ugyanaz, mint az I. osztályban. — Olvasmányok: A tankönyvben előforduló összes latin és magyar olvasmányok. A latin szöveg nagy része könyv nélkül is. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: A.) *Iványi Antal*, B.) *Csipak Lajos dr.*

Földrajz, heti 3 óra. Tankönyv: Körösi Albin, *Földrajz*. II. r. Lange—Cherven, Iskolai atlasz. — Európa fekvése, határai, éghajlata, hegy- és vízrajza, népei és országai. Kevésbé részletesen ugyanígy Ázsia és Afrika, kiváló tekintettel az európai államok gyarmataira. Térképvázlatok készítése. Tanította: A.) *Csató János*, B.) *Boga Alajos dr.*

Természettudomány, heti 2 óra. Tankönyv: Ormándy Miklós, *Természettudomány*. II. r. — Majmok. Tengeri emlősök. Eرسényes emlősök. Az ember lakása közelében, mezőn, erdőn és vizen tartzkodó madarak. Teknősbéka, krokodil, gyík, kígyó (csúszómászók). Vizi béka, szalamandra, göte (kétéltűek). Halak, rovarok, pók, szárlábúak, rákok, férgek. (A helyi viszonyok tekintetbe vételével). Ősszel viritó néhány növény. Feltűnőbb gyümölcsstermő erdei fa és bokor s az embert közelebből érdeklő termesztett és vadon termő növények ismertetése. Rovar- és növénygyűjtő kirándulások. Tanította: A.) és B.) *Csató János*.

Mennyiségtan, heti 4 óra. Tankönyv: Mérey Gyula, *Számítás*. II. r. — Az első osztály tananyagának ismétlése. Számolás, rövidített szorzás és osztás. Egységrehozatal. Százalékszámítás. Arányok. Aránypárok. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: A.) *Borzsóy Béla*, B.) *György Imre*.

Rajzoló geometria, heti 3 óra. Tankönyv: Huszka József, *Rajzoló geometria*. II. r. — Mértani testek ismertetése, felszíne, köbtartalma, hasonlósága, egybevágósága, szimmetriája, ábrázolása és modelljeinek elkészítése. A tételekről. Perspektivikus rajzok készítése és színezése. Fa- és növénylevélcsoport, lepkék színezése lehetőleg hűen természet után. Tanította: A.) és B.) *Brassai Károly*.

III. OSZTÁLY.

Osztályfőnök : *Stoiber Ottó.*

Vallástan, heti 2 óra. Tankönyv : Nagyobb Katechismus. Pokorny Emánuel, Új-szövetségi bibliai történetek. — A parancsokról és szentségekről szóló rész átismétlése. Az új-szövetség története. Tanította : *Rés János.*

Magyar nyelv, heti 4 óra. Tankönyv : Prónai Antal, Magyar olvasókönyv. III. r. Bartha József, Rendszercs magyar nyelvtan. — Olvasványok : *a.)* Prózaiak : Elbeszélések a magyar történelemnek a mohácsi vész utáni korából. Leírások, elbeszélések és rajzok. *b.)* Költőiek : Szemelvények a vallásos és hazafias líra köréből. Könyv nélkül tanultak 3 költeményt. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította : *Stoiber Ottó.*

Latin nyelv, heti 6 óra. Tankönyv : Fodor Gyula és Székely István, Liber Sexti. II. r. — Olvasmányok : 1—17., 22—35., 41., 43., 49., 60., 61. s a megfelelő magyar szövegek. Könyv nélkül néhány Phaedrus-mese. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította : *Stoiber Ottó.*

Német nyelv, heti 4 óra. Tankönyv : Schuster Alfréd, Német nyelvtan direkt módszer alapján. I. r. — Olvasmányok : *a.)* Prózaiak : Der Lehrsaal und die Schulgeräte. Die Schule. Der Unterricht und die Schüler. Die Turnhalle und der Spielplatz. Das Haus. Unsere Wohnung. Der Hof. Der Garten. Das Dorf. Die Stadt. Das Leben in der Stadt und im Dorfe. Die Kirche. Die vier Grundrechnungsarten. Unser Geld. Unsere Masse. Ein Einkauf. Der Tag und die Stunde. Die Woche, der Monat, das Jahr. Der Abend. Wie ich meinen Tag zubringe. Der Körper des Menschen. Unsere Sinne. Unsere Kleidung und unsere Nahrung. Die Familie. Die Farben und Eigenschaften der Dinge. Mindenik olvasmány külön előzetes beszédgyakorlattal kapcsolatban. — *b.)* Költőiek : Die Glocke. A költői könyv nélkül is. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította : *Iványi Antal.*

Történelem, heti 3 óra. Tankönyv : Ujházi László, A magyar nemzet történelme. I. r. — Történeti előismeretek,

Hazánk története a honfoglalásig. A magyar nemzet története a mohácsi vészig, tekintettel művelődési, gazdasági és társadalmi viszonyaira. Tanította : *Kádár Ferenc*.

Földrajz, heti 2 óra. Tankönyv: Körösi Albin, Földrajz. III. r. Vörös Cyrill, A fizikai és matematikai földrajz elemei. — Amerika és Oceánia leíró földrajza. Földünk alakja, főbb mozgásai, az ezekből származó tünetmények és az időszámítás. A Ho'd alakja, járása, fényváltozásai; hold- és napfogyatkozás. Naprendszer, bolygórendszer, központi mozgás, nehézkedés és az ár alaptünetményei. Tanította : *Csató János*.

Mennyiségtan, heti 3 óra. Tankönyv: Ugyanaz, mint a II. osztályban. — Összetett arányok és aránypárok. Összetett hármasszabály. Kamatszámítás. Váltó és értékpapírok. Középérték számítás. Arányos osztás. Vegyítési szabály. Arany és ezüst számítás. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította : *Brassai Károly*.

Rajzoló geometria, heti 2 óra. Tankönyv: Huszka József, Rajzoló geometria. III—IV. r. — Síkidomok szerkesztése adatok alapján. Görög, arab és más síkidomok vázolása, rajzolása és színezése fali lapminta után. Bogarak és lepkék vázolása és színezése természet után. Virágok színezése természet után és vázolás emlékezetből. Tanította : *Brassai Károly*.

IV. OSZTÁLY.

Osztályfőnök : *Borzsovay Béla*.

Vallástan, heti 2 óra. Tankönyv: Pokorny Emánuel, Katholikus szertartástan. — Szenthelyek, egyházi készletek. Az istentisztelet szent cselekményei. Szent idők. Tanította : *Rés János*.

Magyar nyelv, heti 4 óra. Tankönyv. Bartha—Prónai, Stilisztika. Arany Toldija, magyarázta Lehr A. — Olvasmányok: a) Prózaik: Leírások, elbeszélések, jellemzések és levelek. b) Költőiek: Arany Toldija és kisebb költemények a verstannal kapcsolatban. — Magánolvasmányok: Faludi Ferenc: Három elbeszélés a Téli éjszakákból és szemelvé-

nyek Mikes Kelemen Törökországi leveleiből. Kisfaludy K.: Mátyás deák. Havonként egy írásbeli dolgozat. Könyv nélkül tanultak a Toldiból egyes szebb részleteket, öt költeményt és Deák Ferenc levelét. Tanította: *Borzsoy Béla*.

Latin nyelv, heti 6 óra. Tankönyv: Ugyanaz, mint a III. osztályban. -- Olvasmányok: 1—25., 28--72. s a megfelelő magyar szövegek. Könyv nélkül: 33., 38., 40. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Csipak Lajos dr.*

Német nyelv, heti 3 óra. Tankönyv: Ugyanaz, mint a III. osztályban. — Olvasmányok: a) Prózaik Die Kartoffel- und Obstlese im Herbst. Der Herbst. Sprichwörter von der Gesundheit. Der Reichtum. Einer Mutter schönster Schmuck. Der Winter. Das Leben im Winter. Das Rotkehlchen. Unsere Haustiere. Das Rind. Der Hund. Sprichwörter von den Tieren. Ein Streit unter den Tieren. Seltsamer Spazierritt. Die beiden Ziegen. Die Singvögel. Der Sommer. Sommertage. Das Riesenspielzeug. Die Kornähren. Der Wald. Die Tiere des Waldes. Der Star in der Tasche. b) Költők: Abendlied. Wind und Sonne. Der betrogene Teufel. Der Regenbogen. Die Glocke. Fordítási gyakorlatok magyarról németre. Könyv nélkül a költői olvasmányok. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Borzsoy Béla*.

Történelem, heti 3 óra. Tankönyv: Ujházi László, A magyar nemzet történelme. II. r. — A magyar nemzet történelme 1526—1896-ig, tekintettel a művelődési, gazdasági és társadalmi viszonyokra. Befejezésül Magyarország és Ausztria politikai földrajza s egymáshoz való viszonya. Tanította: *Boga Alajos dr.*

Természettudomány, heti 3 óra. Tankönyv: Pintér Pál, Növénytan. — A virágos növények belső tagjai néhány élő példány leírása alapján. A biológiai anyag megértésére szükséges kémiai ismeretek. A növények belső szerkezete, táplálkozása. A szövetek élettani szerepe. A növények szaporodása; a termés és mag alakulása a terjedésre való berendezéssel. A csírázás. A növekedés és a mozgás tünetei. Az osztályozás elvei. Linné rendszere és a természetes rendszer ismertetése. A virágtalan növények ismer-

tetése kiválóbb jellemvonásaik alapján. A virágos növények csoportjai kiváló tekintettel a helyi fajokra és elterjedésükre. Növénygyűjtő kirándulások. Tanította: *Csató János*.

Mennyiségtan, heti 3 óra. Tankönyv: Borosay Dávid, Algebra. — Alapfogalmak. A négy alpművelet egész algebrai számokkal. Többtagúak négyzete és köbe. Tényezőkre bontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Alpműveletek törtekkel. Elsőfokú egy ismeretlenű egyenlet. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Csipak Lajos dr.*

Rajzoló geometria, heti 2 óra. Tankönyv: Ugyanaz, mint a III. osztályban. — A különféle görbék szerkesztése és tételei. Egyenes, szögletes és forgó testek egyszerű helyzeteinek ábrázolása az I. térdnegyedben. Renaissance és magyar síkdíszítmények vázolása és színezése fali lapminta után. Rajzolás emlékezetből. Lapornament tervezése. Élő virág és virágcsoporthoz színezése természet után. Tanította: *Brassai Károly*.

V. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: *Boga Alajos dr.*

Vallástan, heti 2 óra. Tankönyv: Schütz Antal, Katolikus hittan. — Az apostoli hitvallás ágazatainak magyarázata és bizonyítása. Tanította: *Rés János*.

Magyar nyelv, heti 3 óra. Tankönyv: Bartha—Prónai, Retorika. — Olvasmányok: a) Prózaik: Leírások, jellemzések, elbeszélések, szónoki beszédek, értekezések és levelek Jókai Mór, Herman Ottó, Kemény Zsigmond, Csengety Antal, Fraknói Vilmos, Istvánffy Miklós, Mikszáth K., Pauler Gyula, Pázmány Péter, Kölcsey F., Kossuth Lajos, Deák F., Gyulai Pál, Vaszary Kolos, Faludi Ferenc, Kazinczy Ferenc, Széchenyi István, Bartha Miklós, Kuzsinszky Bálint, Plinius és Arany János műveiből. b) Költőiek: Tinódi Sebestyén Budai Ali basa históriája. Arany János: Szondi két apródja. Daliás idők. Vörösmarty M.: Az élő szobor. Az árvízi hajós. Magánolvasmányok: Jókai Mór: Az új földesúr. Arany János: Toldi estéje. Havonként egy írásbeli dolgozat. Tanította: *Kádár Ferenc*.

Latin nyelv, heti 6 óra. Tankönyv: Szemelvények P. Ovidius Naso műveiből, magyarázta Cserép József. Ciceronis De imperio Cn. Pompei et Pro A. Licinio Archia, magyarázta Köpesdi Sándor. Cserép József, Római régiségek és irodalomtörténet. — Olvasmányok: a) Költőiek: Ovidius Fasti-jából Romulus és Remus kitétele. Róma alapítása és Remus halála. Lemuria. A nőrablás. Romulus halála. Terminalia. A Fabiusok hősi vállalata és halála. b) Prózaiak: Ciceronak De imperio Cn. Pompei c. beszéde teljesen s a Pro A. Licinio Archia c. beszédből a szebb részletek tartalmi áthidalásokkal. Könyv nélkül: Ovidiusból: a Lemuriából a 37—52. sor és Cicero De imperio Cn. Pompei c. beszédéből az I. s a Pro Archia c. beszédéből az I—II. c. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Szlávik Ferenc*.

Görög nyelv, heti 5 óra. Tankönyv: Dr. Maywald József, Görög nyelvtan és Görög olvasókönyv. — Olvasmányok: Az erényről. A hirnévről. A thermopylaei csata. Az istenek ajándékai. Az igazi gazdagság. Az arabok. Mi a haza? Arion. Sokrates. Hogyan tisztelik a hellének isteneiket. Jason. A görögök istenei. Ifjabb Kyros. A boldog élet. Sokrates és Kriton párbeszéde. A perzsák elleni háború. A spártaiak nevelési rendszere. Hogyan szűnt meg Athénben a zsarnokuralom? Lysias beszéde Sokrates érdekében. Perseus és Andromeda. A földmives és fiai. Polykrates szerencséje. Kroisos és Adrastos. Bellerophon. Két-hetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Boga Alajos dr.*

Görögpótló irodalom, heti 3 óra. Tankönyv: Prónai Lajos dr., Görögpótló irodalmi olvasmányok. I. kötet. — Olvasmányok: Az olvasókönyvben levő összes költői és prózai szemelvények. Könyv nélkül tanulták a Bujdosó Rákóczi c. verset. Félévenként egy írásbeli dolgozat. Tanította: *Szlávik Ferenc*.

Görögpótló rajz, heti 2 óra. — Mértani testformájú tárgyak vázolása és árnyalása természet után különböző technikában. Egynehány órán át vázolás a szabadban. Rajzolás emlékezetből. Ó-kori műemlékek ismertetése 6 órában. Tanította: *Brassai Károly*.

Német nyelv, heti 3 óra. Tankönyv: Schuster Alfréd, *Német nyelvtan direkt módszer alapján*. II. rész. — Olvasmányok: a.) Prózaik: Der Bau des Hauses. Bessere, weil es Zeit ist. Hausinschriften. Unsere Wohnung. Das Gewerbe. Sprichwörter von der Menschheit. Der Schmied. Die Hausräte. Sparsam ist nicht geizig. Die drei Blicke. Es ist ein Gott. Verkehr und Handel. Der Kaufmann und der Schiffer. Einrichtungen unserer Post. Vaterlandsliebe. Der Fluss. Einrichtungen unserer Eisenbahn. Teure Eier. Drei Freunde. Alles zum Guten. b.) Költők: In der Heimat. Das Gewitter. Wanderlied. Das Meer. Das Bächlein. Des Knaben Berglied. Mutterliebe. Die traurige Geschichte vom dummen Hänschen. Sprüche. Vertrauen auf Gott. Mein Vaterland. Das Vaterhaus. Fordítási gyakorlatok magyarról németre. Könyv nélkül az apróbb költői olvasmányok. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Borzsóy Béla*.

Történelem, heti 3 óra. Tankönyv: Vaszary-Németh, *Világtörténelem*. I. r. — Az ó-kor története a nyugat-római császárság bukásáig, tekintettel a földrajzi, művelődési, gazdasági és társadalmi viszonyokra. Tanította: *Boga Alajos dr.*

Természettan, heti 3 óra. Tankönyv: Krisch I., *Állattan*. Az állati test fejlődése és szervei élettani vonatkozásokkal. Az emberi test egyes részeinek ismertetése. Az állattípusok, osztályok, rendek és családok ismertetése, nemek és fajok felemlítése. Rovargyűjtő kirándulások. Tanította: *Csató János*.

Mennyiségtan, heti 3 óra. Tankönyv: Borosay Dávid, *Algebra*. Borosay Dávid, *Geometria*. I. r. — A több ismeretlenű határozott egyenletek megfigyeltési módjai. Gyökmenyiségek, négyzetgyökök, köbgyökök. Másodfokú egyenlet. Egyenesek, szögek, összeillőség, hasonlóság és az ezen alapuló tételek. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *György Imre*.

VI. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: *Szlávik Ferenc*.

Vallástan, heti 2 óra. Tankönyv: Schütz Antal, *Katolikus erkölcsstan*. — Az erkölcs és az erkölcsi törvények általá-

ban. Erények és bűnök. Erkölcsi kötelességek Isten, önmagunk és felebarátaink iránt. Tanította: *Rés János*.

Magyar nyelv, heti 3 óra. Tankönyv: Bartha—Prónai, Poétika. — Iskolai olvasmányok a kisebb epikai és lírai költeményeken kívül: Zrinyi: Szigeti veszedelem. Vörösmarty: Zalán futása. Shakespeare: Julius Caesar. Sophokles: Antigone. Molière: A tudós nők. Kisfaludy Károly: A kérők. Magánolvasmányok: Jósika: Abafi. Tóth Ede: A falu rossza. Szigligeti Ede: Liliomfi. Katona József: Bánk bán. Havonként egy írásbeli dolgozat. Tanította: *Csipak Lajos dr.*

Latin nyelv, heti 5 óra. Tankönyv: Szemelvények Titus Livius római történetéből, magyarázta Kalmár Elek. Szeme'vények Publius Vergilius Maro Aeneiséből, magyarázta Cserép József. Cserép József, Római régiségek és irodalomtörténet. — Olvasmányok: a) Prózaiak: Livius Ab urbe condita c. művéből: XXI. 1—2., 4., 18., XXII. 1—18., 43—57., 61., XXIV. 33—34. b) Költőiek: Vergilius Aeneiséből: I. 1—210., II. 1—370., 505—567., 634—804. Könyv nélkül Liviusból a XXI. 4. és az Aeneisből egy pár szebb részlet. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Szlávik Ferenc*.

Görög nyelv, heti 5 óra. Tankönyv: Dr. Maywald József, Görög nyelvtan. Geréb József, Szemelvények Xenophon, Herodotos és Platon műveiből. Boros Gábor, Szemelvények a görög lantos költészet remekeiből. — Olvasmányok: a.) Prózaiak: Xenophon »Kyropaideia« c. művéből: Kyros neveltetése. Kyros beszéde halálos ágyán. »Oikonomikos« c. művéből: A földmivelés dicsérete. Házastársak kötelességei. »Socratis Memorabilia« c. művéből: Sokrates vallássossága. Sokrates hatása az ifjúságra. Nemes életcél. A barátság becse. A munka nem szégyen. A politikai pálya kellékei, b) Költőiek: Elégiák Kallinostól, Tyrtaiostól, Solontól, Mimnermostól, Xenophanestól, Theognistól, Simonidestől, Iontól és Kratestől. Epigrammák. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Iványi Antal*.

Görögpótló irodalom, heti 3 óra. Tankönyv: Kincs Gyula, Szemelvények a görög líra és a vele kapcsolatos magyar klasszikus költészet termékeiből. Sophokles Antigonéja, ford.

és magy. Csiky Gergely. Schill Salamon, Görög irodalom-történet, — Olvasmányok: A Kincs-féle szemelvények, Sophokles Antigonéja. Aischylos, Sophokles és Euripides fennmaradt tragédiáinak tartalmi ismertetése Aischylos Agamemnonjának és Euripides Iphigenia Taurisban c. művének részletesebb tárgyalásával. Félévenként egy írásbeli dolgozat. Tanította: *Szlávik Ferenc*.

Görögpótló rajz, heti 2 óra. — Használati tárgyak vázolása, árnyalása és színezése természet után. Egynehány órán át vázolás a szabadban. Árnyalás gipszminták után a különböző technikák felhasználásával. Rajzolás emlékezetből. Középkori műemlékek ismertetése 6 órában Tanította: *Brassai Károly*.

Német nyelv, heti 3 óra. Tankönyv: Schuster Alfréd, Német nyelvtan direkt módszer alapján. III. rész. — Olvasmányok: *a.)* Prózaik: Ungarn. Die geographische Gestaltung Ungarns. Budapest. Das ungarische Litorale. Deutschland. Der Rhein. Berlin, die deutsche Kaiserstadt. Barry, der St. Bernhardshund. Das Kaiserreich Österreich. Der Löwe, der Esel und der Fuchs. Der Löwe und die Maus. Der Besitzer des Bogens. Der Dornstrauch. Der Rangstreit der Tiere. Dornröschen. Frau Holle. Siegfried wird hörnern. Siegfrieds Tod. Krimhildens Rache. Die weissagenden Störche. Die Geisterschlacht. Des Königs Grab. Der preussische Pfiff. Friedrich der grosse und die Schulkinder. Theodor Körners Heldentod. *b.)* Költőiek: Heine: Die Grenadiere. Loreley. Abschied. Im Oktober 1849. Schiller: Der Ring des Polykrates. Lied des Alpenhirten. Lied des Alpenjägers. Chamisso: Das Schloss Boncourt. Rollet: Alexander Petöfi. Lenau: Die drei Zigeuner. Uhland: Des Sängers Fluch. Goethe: Der Fischer. Könyv nélkül 8 költemény, azonkívül Kurze Biographien einiger Dichter, von denen Gedichte im Buche mitgeteilt sind. Elméleti rész: a nyelvtanon kívül a német verstan alapelemei. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Borzsovay Béla*.

Történelem, heti 3 óra. Tankönyv: Vaszary—Németh, Világtörténelem. II. r. — Egyetemes történet a nyugat-római császárság bukásától a harmincéves háborút befejező

westfaleni békéig (476—1648.), tekintettel a művelődési viszonyokra és a földrajzi helyzetre. Tanította *Boga Alajos dr.*

Természetrajz. heti 3 óra. Tankönyv: Szerényi Hugó, Ásványtan és kémia. — Az ásványok alakí, fizikai és kémiai tulajdonságai. Kristályrendszerek. Vegyület, keverék, bázisok, savak és sók. A szerves vegyületek. A föld felszínének változásait előidéző tényezők. Kővületek és jelentőségük. Földtani kirándulások. Tanította: *Csató János.*

Mennyiségtan, heti 4 óra. Tankönyv: Ugyanaz, mint az V. osztályban. — Hatványozás általánosítása, negatív és tört kitevők. Számrendszerek. Logarithmus és alkalmazása. Véges arithmetikai és geometriai haladvány. A körtan és a trigonometria. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *György Imre.*

VII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: *György Imre.*

Vallástan, heti 2 óra. Tankönyv: Schütz Antal, Kat. egyháztörténelem. — A kat. egyház története alapításától napjainkig. Tanította: *Rés János.*

Magyar nyelv, heti 3 óra. Tankönyv: Prónai Antal, A magyar irodalom története. I. r. — Olvasmányok: A tankönyvben levő összes prózai és költői olvasmányok és kiválób irodalom-történetiróinknak egyes fontosabb kérdésekre vonatkozó fejezetei. Magánolvasmányok: Gyöngyösi: Murányi Vénus. Gvadányi: Egy falusi nótárius. Kármán: Fanni hagyományai. Csokonai: Dorottya. Katona: Bánk bán. Könyv nélkül: Bujdosó Rákóczi. Szenczi M. Albert: XLII. zsoltár. Havonként egy írásbeli dolgozat. Tanította: *Stoiber Ottó.*

Latin nyelv, heti 5 óra. Tankönyv: Szemelvények P. Vergilius Maro Aeneiséből, magyarázta Cserép József. Salustii Bellum Jugurthinum et Bellum Catilinae, magyarázta Cserép József. Szemelvények Cicero beszédeiből, magyarázta Várkonyi Odillo. Cserép József, Római régiségek és irodalomtörténet. — Olvasmányok: a.) Költőiek: Vergilius Aeneiséből: VI. 42—155., 264—330., 384—425., 450—476., 679—901., VII. 37—101., VIII. 608—731., IX. 176—449., X.

1—117., XII. 697—790., 887—951. *b.)* Prózaiak: 1. Sallustius *Bellum Iugurthinum*ából: 1—16., 20—42., 84—86., 89—114. *c.)* 2. Cicero *In Catilinam*. I. Könyv nélkül egyes szebb részek. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Stoiber Ottó*.

Görög nyelv, heti 5 óra. Tankönyv: Csengeri János, Homeros *Odysseiája*. Geréb József, Szemelvények Xenophon, Herodotos és Platon műveiből. — Olvasmányok: *a.)* Költőiek: *Odysseiából*: I. 1—320., V. 45—228., VI. 1—310., VII. 1—320., IX. 1—320. *b.)* Prózaiak: Herodotosból: Kroisos és Solon találkozása. Perzsa szokások. Egyiptomi szokások. Polykrates gyűrűje. Skytha szokások. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Iványi Antal*.

Görögptől irodalom, heti 3 óra. Tankönyv: Szilasi Móric, Szemelvények Thudydidesből. Incze József, Demosthenes válogatott beszédei. Jancsó Benedek, Magyar irodalmi olvasmányok. III. r. — Olvasmányok: *a.)* Történeti rész: A peloponnesosi háború okai. A korinthesiak beszédje Spártában és az atheniek válasza. Perikles beszédje a háború ügyében. Perikles beszédje a halottak ünnepén. Görögország erkölcsi állapota. A szicíliai hadjárat. A atheniek megsemmisülése. (Thukydides). Hunyadi János harcai a törökök ellen. (Budai Ezsaiás). Hunyadi János halála. (Teleki József gr.). Buda a mohácsi vészt követő napokban. (Jászai Pál). A Hunyadiak kora. (Salamon Ferenc). *b.)* Szónoklati rész: Leptinesszel szemben a kiváltságokról. Harmadik filippika. (Demosthenes). A közteherviselésről. (Széchenyi István gr.). A magyar nyelv ügyében. (Kölcsey Ferenc). A magyar hadseregről. (Kossuth Lajos). A husvéti cikk. (Deák Ferenc). A felirati javaslatról. (Eötvös József br.) Félévenként egy írásbeli dolgozat. Tanította: *Kassai Lajos*.

Görögptől rajz, heti 2 óra. — Építészeti részek, használati tárgyak és kisebb csendélet vázolása, árnyalása és színezése természet után. Egynehány órán át vázolás a szabadban. Rajzolás emlékezetből. Újabbkori műemlékek ismertetése 6 órában. Tanította: *Brussai Károly*.

Német nyelv, heti 3 óra. Tankönyv: Miklós-Kaiblinger,

Német olvasókönyv. Goethe, Hermann und Dorothea, magyarázta Wéber Rudolf. — Olvasmányok : *a.)* Prózaik : Das Nibelungenlied. Das deutsche Volk und die deutsche Sprache. Glauben und Dichten der alten Germanen. Mittelalterische Blütezeit der deutschen Dichtung. Ritterliche Dichtung. Ritterliche Lyrik. Klopstock. Goethes Jugend. Goethe im Weimar. Goethes Alter. *b.)* Költőiek : Gottesdienst. Not der Armut. Der entflogene Falke. Lied des Ritters von Kurenberg. Eine Feste Burg ist unser Gott. Das Rosenband. Heidenröslein. Gefunden. Wanderers Nachtlied, Der König in Thule. Mignon. Der Sänger. Goethe : Hermann und Dorothea. Magánolvasmány Minna von Barnhelm. Könyv nélkül néhány apróbb költemény. Havonként egy iskolai dolgozat. Tanította : *Borzsovay Béla.*

Történelem, heti 3 óra. Tankönyv : Vaszary—Németh, Világtörténelem. III. r. — Egyetemes történet 1648-tól napjainkig, tekintettel a művelődési, gazdasági és társadalmi állapotokra és a földrajzi helyzetre. Európának és a nevezetesebb amerikai államoknak politikai földrajza. Tanította *Boga Alajos dr.*

Természettan, heti 4 óra. Tankönyv Vörös Cyrill, Természettan. — Mozgás. Erő. Mechanika. Hangtan. Fénytan. Tanította : *György Imre.*

Mennyiségtan, heti 3 óra. Tankönyv : Borosay Dávid, Algebra. Borosay Dávid, Geometria. II. r. — Végtelen geometriai haladvány. Kamatos-kamat, járadék, kölcsöntörlesztés. Másodfokú egyenlet. Másodfokúra redukálható magasabb fokú egyenletek. Másodfokú egész függvény. A pont koordinátái, az egyenes egyenlete. Két pont távolsága. Algebrái kifejezések ábrázolása és szerkesztése. Testmértan. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította : *György Imre.*

VIII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök : *Rés János.*

Vallásstan, heti 2 óra. Tankönyv : Schütz Antal, Kat. hitvédelem. — Bevezetés. A hit előzményei. A kinyilatkoz-

tatás védelme. A katolikus Egyház igazsága. Tanította: *Rés János.*

Magyar nyelv, heti 3 óra. Tankönyv: Prónai Antal, A magyar irodalom története. II. r. — Olvasmányok: A tankönyvben levő összes prózai és költői olvasmányok. Magánolvasmányok: Kisfaludy Károly: Csalódások. Vörösmarty Mihály: A két szomszédvár. Csongor és Tünde. Eötvös József br.: A falu jegyzője. Kemény: Zord idő. Arany J: Buda halála. Jókai: Egy magyar nábob. Könyv nélkül: Vörösmarty Zalán futásának előhangja. Petőfi, A hazáról. Havonként egy írásbeli dolgozat. Tanította: *Szlávik Ferenc.*

Latin nyelv, heti 4 óra. Tankönyv Szemelvények Qu. Horatius költeményeiből, magyarázta Cserép József. Szemelvények P. Cornelius Tacitus Annaleséből, magyarázta Schmidt Attila. Cserép József, Római régiségek és irodalomtörténet. — Olvasmányok: a) Költőiek: Horatius ódáiból I. k. 1., 2., 4., 7., 9., 10., 11., 14., 18., 20., 22., 24., 31., 34., II. k. 3., 7., 10., 14., 15., 16. III. k. 1., 2., 3., 30., IV. k. 3., 7., 15., Carmen saeculare. Epodosaiból: 2. Szatiráiból: I. k. 1. Episztoláiból: I. k. 4., II. k. 3. b) Prózaik: Tacitus Annaleséből: I. k. 1—30. c. Horatius költeményeiből a szebb részeket könyv nélkül is. Háromhetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Kádár Ferenc.*

Görög nyelv, heti 4 óra. Tankönyv: Csengeri János, Homeros Iliasa. Geréb József, Szemelvények Xenophon, Herodotos és Platon műveiből. — Olvasmányok: a) Prózaik: Platon Kritonja egészen. Platon »Politeia«-jából szemelvények. b) Költőiek: Homeros Iliasából: I. 1—365., 413—634., II. 1—54., 79—154., 278—335., 369—483., III. 1—382., V. 165—380., VI. 237—368., IX 1—433., 606—714., XVI. 1—100., 125—165., 200—285., 700—865. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Iványi Antal.*

Görögpótló irodalom, heti 2 óra. Tankönyv: Földi József, Platon. Zsámboki Gyula, A görög művészetek története. — Olvasmányok: Platon Apológiája, Phaidonja és Államából szemelvények. A görög művészet remekeinek ismertetése. Az első félévben egy írásbeli dolgozat. Tanította: *Kassai Lajos.*

Görögpótló rajz, heti 2 óra — Koponyacsontok vázolása. Preparált rovarok és állatok vázolása és színezése természet után. Csendélet festés. Rajzolás emlékezetből. Élő emberi alak vázolása különféle helyzetben Arc rajzolása természet után. Magyar műemlékek ismertetése 6 órában. Tanította *Brassai Károly*.

Német nyelv, heti 3 óra. — Tankönyv: Miklós Ferenc, Német olvasókönyv. Schiller, Wilhelm Tell, magyarázta Heinrich G. — Olvasmányok a) Prózaik: Goethes Faust. Schiller: Margareta von Parma. Über naive und sentimentalische Dichtung. Wallensteins Absetzung. Maria Stuart. Die Jungfrau von Orleans. Die Braut von Messina. Grillparzer: Médea. b) Költőiek: Schiller: Die Teilung der Erde. Uhland Des Sängers Fluch. Lenau magyar tárgyú költeményei. Heine költeményeiből. Schillers Wilhelm Tell. Könyv nélkül Wilhelm Tellből: Fischerknabe. Hirte. Alpenjäger. Magánolvasmányok: Don Carlos. Die Kraniche des Ibykus. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *Rés János*.

Történelem, heti 3 óra. Tankönyv: Jászai Rezső, Magyarország oknyomozó története. — Magyarország története a magyarok bejövetelétől napjainkig, tekintettel a magyar intézmények és művelődési állapotok történeti fejlődésére. A fontosabb források ismertetése szemelvények olvasása kapcsán. Tanította *Boga Alajos dr.*

Természettan, heti 4 óra. Tankönyv: Ugyanaz, mint a VII. osztályban. — Hőtan. Mágnesség és elektromosság tana. A kozmografia elemei. Tanította: *György Imre*.

Mennyiségtan, heti 2 óra. Tankönyv: Ugyanaz, mint a VII. osztályban. — Kapcsolástan. Newton binomiális kép-
letének előállítás és alkalmazása. Gömbháromszögtani cosinus tétel levezetése és alkalmazása geográfiai helyek távolságának kiszámítására. Ezek után az egész algebrai és geometriai tananyag ismétlése. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanította: *György Imre*.

Filozófiai propedeutika, heti 3 óra. Tankönyv: Hajdu—Zoltványi, Lélektan és gondolkodástan. a.) *Lélektan*: Az érzéki és értelmi megismerés. A törekvés tényei. A lélek

létezése és mivolta. A test és lélek kölcsönös egymásra hatása. *b.) Logika*: Ismerettan. Dialektika. Kritika. Tanította: *Kassai Lajos*.

B.) Rendkívüli tantárgyak.

1. Egészségtan.

VII. osztály, heti 2 óra. Tankönyv: Fodor József, *Egészségtan*. — Az egészségtan feladata. A táplálkozás és a lakás. A munka és foglalkozás befolyása az egészségre. A test ápolása. A fertőző betegségek és fertőtlenítés. Az élet veszedelme és az életmentés. A szérumos gyógyítás. A szérumkészítés módja. Tanította: *Kolonics Dénes dr.*

2. Ének.

A szemináriumi és internátusi II—VIII. oszt. tanulók közül kiválasztottak a legjobb hangú és elegendő zenei ismerettel bíró tanulók s vegyes, valamint férfikarba csoportosulva gyakorolták az egyházi és világi műéneket; többször énekeltek az intézeti kápolnában isteni tisztelet alatt és közreműködtek jótékony célú előadásokon. Heti óraszám: 2. Tanította: *Dományáncz Péter*.

3. Zene.

Kezdők. A vonalrendszer, a kulcs, a hangjegyek, a szűnjelek, az ütem és a hangjegyeközök tüzetesebb ismertetése. A hegedű és a vonó kezelése és helyes tartása. Hegedűgyakorlatok egész, fél, negyed és nyolcad hangjegyekkel. Heti óraszám: 2.

Haladók. A hangnemek tüzetesebb ismertetése és gyakorlása. Az összes dur- és moll-hangnemek; a trilla és a syncopa. Kisebb tanulmányok. Heti óraszám: 2. Tanította: *Dományáncz Péter*.

4. Művészi rajz.

I—VIII. osztály, heti 2 óra. Tananyag: Egyszerű tárgyak vázolása, árnyalása, később tárgycsoportok vázolása természet után. Gipszminta, később pedig élő állatok után

állatok vázolása. Élő emberi testrészek és teljes emberi alakok vázolása különféle helyzetben. Olajfestés: Először festés lapminta után, tájképek, csendélet és genre képek másolása; később természet után gyümölcscsoport és tájképek festése a szabadban. Tanította: *Brassai Károly*.

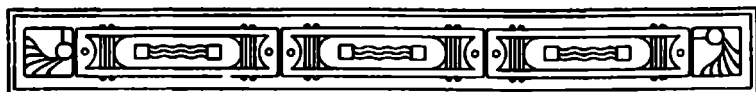
5. *Francia nyelv.*

IV—VIII. osztály, heti 2 óra. Tankönyv: Valló—Macher, Módszeres francia nyelv- és olvasókönyv és R. Anson, Cours de Francais. Vol. I. Tananyag: *Kezdők*: beszélgetési, írásbeli és olvasási gyakorlatok. — (Valló—Macher, 1 óra). *Haladók*: Anson: Cours de Francais. Vol. I. segítségével és az ő módszerével állandó francia beszélgetés, olvasás és írásgyakorlatok. (1 óra). Tanította: *Kádár Ferenc*.

6. *Gyorsírás.*

IV—VIII. osztály. Tankönyv: Bódogh János, A magyar gyorsírás kimerítő tankönyve. I. Tananyag: *Kezdők*: Levelező gyorsírás. Heti óraszám: 2. Tanította: *Csipak Lajos dr.*

VII.

Írásbeli dolgozatok tételei.

1. A magyar nyelvből és irodalomból a négy felső osztályban.

V. OSZTÁLY.

1. Leírás szabadon választott tárgyról. 2. Az öreg Toldi. (Iskolai). 3. Szondi György és Ali basa. (Párhuzam). 4. Beszéd a hazáért elesettek sírjánál. 5. Az értelmi érvek Deák Felirati javaslatában. 6. Mitől függ a tanuvallomások értéke? 7. Itt a tavasz! (Levél). 8. A ragadozó emlős állatok és ragadozó madarak összehasonlítása.

VI. OSZTÁLY.

1. A magyar népmese szerkezete és ismerős alakjai. (Iskolai). 2. Mátyás a magyar nép mondáiban. 3. Zrinyi mint vallásos és nemzeti hős. 4. Abafi megtérése. 5. Az őszinteség Petőfi dalaiban. (Iskolai). 6. Bánk bán tragikumai. 7. Alkotmányosság a középkori államokban.

VII. OSZTÁLY.

1. A hún és a magyar mondák ismertetése. 2. A középkori ember jellemzése a kolostori irod. alapján. 3. Balassi B. egyénisége Ilrája alapján. 4. A gépek gyakorlati alkalmazása. 5. A fölvilágosult abszolutizmus és hazánk. 6. A komikum megnyilatkozása Csokonai Dorottyájában. 7. Eszméért küzdeni magasztos, de sokszor keserű dolog. (Kazinczy pályája).

VIII. OSZTÁLY.

1. Tipikus alakok Kisfaludy Károly Csalódások c. vigjátékában. 2. Fáy meséinek erkölcsi világa. 3. A rendi Magyarország bajai Eötvös műveiben. 4. Petőfi Sándor leíró költeményei. 5. A jellemzés Arany Buda halálában. 6. Jókai regényírói tulajdonságai. 7. Az alkohol és a lelki élet.

2. A görögpótló irodalomból.

V. OSZTÁLY.

1. A leírás Homerosnál és Gyöngyösinél.
2. A perzsa háborúk hatása Görögországra.

VI. OSZTÁLY.

1. A görög és magyar elégia tárgyi sajátosságai.
2. Sophokles Antigonéjának tragikuma.

VII. OSZTÁLY.

1. A görög műveltség és világfelfogás Thukydidesnél.
2. Politikai és társadalmi irányeszmék kiválóbb szónokainknál a XIX. század első felében.

VIII. OSZTÁLY.

1. Sokrates filozófiája Platon dialogusaiban.
-

VIII.

Tanszerek gyarapodása.

1. KÖNYVTÁRAK.

A.) Tanári könyvtár.

Könyvtárunknak, mint közművelődési könyvtárnak fejlesztésére a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 37,577/914. III. sz. rendeletével az 1914. év első felére 500 koronát utalványozott a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa irányában való elszámolás kötelezettsége mellett. Az Országos Tanácsnak 325/914. sz. felhívására az összeg felhasználására vonatkozólag elkészített költségvetést a Tanács 911/914. sz. alatt elfogadta s azt főtanhatóságunk 2786/914. ikt. sz. a. tudomásul vette.

Az elfogadott költségvetés alapján beszereztünk 1 drb. 15 fiókos normál alakú multiform Kartothek rekeszt tölgyfából, központi zár és kapcsoló készülékkel, a hozzá való 9 cm. magas talappal és tetővel együtt, valamint 10.000 drb. normálalakú szürke színű főklapot és egy tétel 200 részű normálalakú betűrendes mutatót 408 korona 03 fillér vételárban. Ennek s a 11 korona 06 fillér szállítási költségnek kifizetése után fennmaradt 80 korona 91 fillér összeget pedig könyvek bekötésére fordítottuk.

Az 1914. év II. felére s az 1915. évre a háborús viszonyok miatt segítyt nem kaptunk. Erről az Orsz. Tanács 702/914. sz. a. értesített is.

Az Országos Tanács 600/914. sz. felhívására a könyvtárt a sebesültek részére is hozzáférhetővé tettük.

Az új cédulakatalogus elkészítése a jövő év feladata marad; addig a régi katalógust használjuk.

Ajándékozás és a főtanhatóságtól utalványozott felszerelési átalány terhére vétel útján könyvtárunk az 1914/15. tanévben a következő munkákkal és folyóiratokkal gyarapodott:

A.) Ajándék: a.) Önálló munkák: *Fontes Rerum Transylvanicarum*. Tomus IV. Szerk. Veress Endre dr. (Az erdélyi püspök úr Önegyméltósága aj.) Képesítő-vizsgálati Szabályzat a m. kir. áll. elemi népiskolai tanító- és tanítónőképző-intézetek számára. Rendtartási Szabályzat a m. kir. áll. elemi népiskolai tanító- és tanítónőképző-intézetek számára. A magyar szent korona országainak balneologiai egyesületébe tartozó fürdők és források képes ismertetése. Révai Nagy Lexikona. 10—11 k. (V. K. M. aj.) Az erdélyi r. kath. státus uradalmainak és alapjainak 1913. évi Zárszámadásai és 1915. évi Költségvetései. Az erdélyi r. kath. státus igazgatótanácsának évi Jelentése az 1914. november 18-ra összehívott státusgyűlés részére. (Az erdélyi r. kath. státus igazgatótanácsának aj.). Jósa János, Kritikai észrevételek. Herczeg Ferenc, Felcélosság nélkül. Waldapfel János, A középiskolai tanárság érdekei. Karl Roth, Das allgemeine Integral der Differentialgleichung stb. und seine Anwendung in der Elektrizitätslehre. Gerő Árpád, A középiskolai biológiai oktatás és a biológiai gyakorlatok. Zsögön Zoltán, Régi versek. Jósa János, Válaszok. Kémenes Antal, A Gyergyó név eredete. Sándor József, Megtámadtatásom s egyzersmind adalék az Emke újjászervezése kérdéséhez. Rudnickyj István — Zámai Gergely, Ukrajna és az ukrainaiak. Boga Alajos, Székelyföld történetírója a 17. században. Boga Alajos dr., A magyar nemzet történeti küldetése. Dr. Buday Árpád, Helyesbítések egy bíráló ismertetéshez. (A szerzők aj.). Alliquander Lajos, A körmöcbányai m. kir. áll. főreáliskola tanári könyvtárának Könyvjegyzéke. (A főreáliskola aj.). Magyar Vilmos, A székelyudvarhelyi ref. kollégium. (A kollégium aj.). Hegyes Gyula, Ipari teendők. Közművelődési, ipari és földbirtokpolitikai teendők. Sándor József, Beszéde az Emke 1912. november 17-iki közgyűlésén. Tokaji László, Földbirtokpolitikai teendők. (Az Emke aj.). A győri tankerület 6. igazgatói értekezletének Jegyzőkönyve. (A

szombathelyi r. kath. fg. aj.). A nagyszebeni tankerület 5. igazgatói értekezletének Jegyzőkönyve. (A segesvári ág. ev. fg. aj.). Fodor Árpád, A madarak és fák napjáról szóló iskolai jelentések negyedik Évkönyve. (Az Orsz. Állatvédő Egy. aj.). A Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsának Jelentése 1913. évi működéséről. (A M. K. O. T. aj.). Zsebatlasz az 1912., 1913., 1914. és 1915. évre. Dr. Lakos Béla és Németh József, Földrajz. I—II. r. (A Magyar Földrajzi Intézet R.-t. aj.). A m. kir. orsz. meteorológiai és földmágnességi intézet Évkönyvei. 41. k. (Az orsz. meteorológiai intézet aj.). A kolozsvári m. kir. Ferencz József tud. egyetem Almanachja az 1914/15. tanévre. A kolozsvári m. kir. Ferencz József tudományegyetem Tanrendje az 1914/15. tanév I. és II. felére. Acta universitatis litterarum regiae Hungariae Francisco-Josephinae Kolozsváriensis anni 1913/14. Fasciculus II. és anni 1914/15. Fasciculus I—II. (A tudományegyetem aj.). A Székely Nemzeti Múzeum igazgató-választmányának Jelentése a múzeum 1914. évi fejlődéséről és állapotáról. (A Sz. N. M. aj.). Májer József, Vasárnapi homiliák. II. r. (Bálint József II. A. o. t. aj.). b.) Folyóiratok: Néptanítók Lapja. XLVII. Hivatalos Közlöny. XXII. (VKM. aj.). Katonás Nevelés. (Honv. Min. aj.). Az Időjárás. (Az orsz. meteorológiai intézet aj.). Vasárnapi Könyv. 1914. II. félév. (Az Orsz. Közművelődési Tanács aj.). Vasárnapi Ujság. XXXIX. (Özv. Pap Domokosné úrnő aj.).

B.) Vétel: a.) Önálló munkák: Hévey Gyula, Vázlatok a katolikus missziók életéből. Dr. Takács Menyhért, Az evangelium bölcsellete. Marosi Arnold, A természet élete. A Sz. István Társulat Naptára az 1915. évre. Szerk. Németh Gyula. Pulszky Ferenc—Lábán—Marczali, Kisebb dolgozatai. Pater—Köszegi—Reichard, Görög tanulmányok. Boutroux—Fogarasi—Rácz, Tudomány és vallás a jelenkori filozófiában. Szücsi József, Bajza József. Magyar Tudományos Akadémiai Almanach 1915-re. Dr. Farkas Lajos, A római jog történelme. I. k. 1913. és 1914. évi országgyűlési Törvénycikkek. Császár Mihály dr., Az academia Istitopolitana, Mátyás király pozsonyi egyeteme. Eckinger—Fallenbüchl, A kath. intézeti nevelés elmélete és gyakor-

lata. Locke—Mutschenbacher, Gondolatok a nevelésről. Kant—Hildenstab, Az örök béke. Kajlós Imre, Dr. Böhm Károly élete és munkássága. Croce—Kiss, Esztétika. Mindszenty Gedeon külteményei. Gombocz—Melich, Magyar etymologiai szótár. 1—3. f. Ebergényi S. — Ebergényi A., Iskolai számvitel. Dr. Ortway Tivadar, Mária, II. Lajos magyar király neje. Freisingi Ottó—Gombos, I. Frigyes császár tettei. Basta György hadvezér 1603-iki főjelentése és erdélyi kaucelláriájának formula-könyve. Kiadta dr. Veress Endre. Herman Ottó, A magyar pásztorok nyelvkincse. *Folyóiratok és lapok*: Szent Gellért. XVI., Religio. LXXIII., Magyar Paedagógia. XXIII., Katholikus Nevelés. VIII., Magyar Középiskola. VII., Orsz. Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny. XLVII., Lehrproben u. Lehrgänge. 118—121. sz., Pharus. V., Athenaeum XXIII., Katholikus Szemle. XXVIII., Budapesti Szemle. 445—456. sz., Magyar Figyelő. IV., Erdélyi Múzeum. XXXI., Irodalomtörténet. III., Irodalomtörténeti Közlemények. XXIV., Magyar Kultúra. II., A Cél. V., Magyar Nyelvőr. XLIII., Magyar Nyelv X., Nyelvtudományi Közlemények XLIII., Egyetemes Philologiai Közlöny. XXXVIII., Magyar Társadalomtudományi Szemle. VII., A Társadalmi Múzeum Szemléje. VI., Századok. XLVIII., Történeti Szemle. III., Földrajzi Közlemények. XLII., Archeologiai Értesítő. XXXIV., Uránia. XV., Ethnographia. XXV., A M. N. M. néprajzi osztályának Értesítője. XV., Numizmatikai Közlöny. XIII., Botanikai Közlemények. XIII., Állattani Közlemények. XIII., Középiskolai Matematikai Lapok. XXI., Matematikai és Természettudományi Értesítő. XXXII., Matematikai és Fizikai Lapok. XXIII., Archiv der Mathematik u. Physik. XXII., Természettudományi Közlöny és Pótfüzetek. XLVII. és 113—116. sz., Magyar Chemiai Folyóirat. XX., Rajzoktatás. XVII., Akadémiai Értesítő. 289—300. sz., Könyvtári Szemle. II., Magyar Könyvszemle. XXII., Művészet. XIII., Az Alkoholizmus. X., Alkoholizmus Ellen. VIII., Jó Egészség. XIII., Közművelődés. XXXVII., A M. T. A. elhunyt tagjai fölött tartott emlékbeszédek. XVI. 12—14., XVII. 1—4., Értekezések a nyelv és széptudományok köréből. XXIII. 2., Értekezések a történeti tudományok köréből. XXIII.,

9., Értekezések a philosophiai és társadalmi tudományok köréből. I. 4, Értekezések a társadalmi tudományok köréből. XIV. 9—10., Matematikai és természettudományi közlemények. XXXIII. 1.

Összesen 124 drb. 133 k. 13 f. 907 K 60 f. értékben. Mult évi állomány: 4502 drb. 6509 k. 1792 f. 32,394 K 87 f. értékben. Összes állomány: 4626 drb. 6642 k. 1805 f. 33.302 K 47 f. értékben.

Értesítőgyűjteményünk gyarapodása: 231 drb. 115 K 50 fillér értékben. Mult évi állomány: 7362 drb. 3681 K értékben. Összes állomány: 7593 drb. 3796 K 50 fillér értékben.

A könyvtárt szeptember 1-től június 1-ig — a tanárokkal együtt — 40-en 104 esetben vették igénybe és kikölcsönöztek 349 kötet könyvet.

B.) Ifjúsági könyvtár.

Az 1914—15. tanévben a következő művekkel gyarapodott:

a.) Ajándék: Dr. Lángné Lehótzky-Ida, Hulló csillagok. (2. p. Szerző aj.). Eugène Brieux, A bölcső. Malonyai Dezső és Rákosi Viktor, Elnémult harangok. (Imecs László VI. o. t. aj.). Prohászka Ottokár, A háború lelke. Kazár Emil, Elbeszélések. Mikszáth Kálmán, Tót atyafiak. Benedek Elek, Apró történetek. Mikszáth Kálmán, Két elbeszélés. (Az Önképzőkör aj.). b.) Vétel: Trikál József, Egység felé. Lamperth Géza, Az én rózsáim. Domonkos István, Atyámfiai. Rákosi Jenő, A magyarságért. Márki Sándor, Magyar középkor. Kárpáti Aurél, Budai képeskönyv. Sebők Zsigmond, Színfoltok. Tarczai György, Magyar legendák. Cholnoky Jenő, Földrajzi képek. Endrődi Sándor, A pálya végén. Jósika, Abafi (10 p.). Jókai, Az új földesúr (10 p.). Arany—Greguss, Balladák (10 p.). Berzeviczy A., Itália. Barabás Á., Goethe. Bródy S., A rózsák szigete. Bánfi J., Magyar László utazásai. Shakespeare—Vörösmarty, Julius Caesar (10 p.). Molière—Arany, A tudós nők (10 p.). Shakespeare—Petőfi, Coriolanus (10 p.). Bársony I., Mulattató vadászrajzok. Cervantes—Radó, Don Quijote. Arany J., Toldi estéje (10 p.). Toncs—Loósz, Személvények a magyar történetírók és szónokokból

(10 p.). Angyal Dávid, Szemelvények Salamon Ferenc munkáiból (10 p.). Mikszáth K., Szent Péter esernyője (10 p.). Mikszáth K., Válogatott elbeszélései (10 p.). Church—Névy, Elbeszélések a görög tragikus költőkből. Katona—Péterfy, Bánk bán (10 p.).

Mult évi állomány: 4292 drb. 9351 K 68 f. értékben.

Idei gyarapodás: 147 » 368 » 30 » »

Összes állomány: 4439 drb. 9719 K 98 f. értékben.

C.) Kölcsonkönyvtár.

Az 1914/15. tanévben a könyvtár gyarapodása a következő:

Vétel: 24 drb. tankönyv 98 K 69 f. értékben.

Mult évi állomány: 951 drb. 1402 K 50 f. értékben.

Összes állomány: 975 drb. 1501 K 19 f. értékben.

A könyvtár használatát a következő kimutatás tünteti fel:

Osztály	Hány tanuló	Hány kötet tankönyvet és szótárt
	kölcsonzott ki	
I.	17	77
II.	9	20
III.	16	52
IV.	24	67
V.	26	89
VI.	15	38
VII.	17	71
VIII.	12	50
Összesen	136	464

Ezek közül 5 tanuló 32 drb. tankönyvet ingyen kapott használatra, a többiek tankönyvekért az érték 10 és szótárért 15⁰/₁₀-át fizették kölcsöndíjképen. Az elengedett kölcsöndíj 11 korona 36 fillér.

2. SZERTÁRAK.

A.) Történelmi és földrajzi szertár.

A mult tanév végén volt: 128 drb. térkép, 8 drb. földgömb és 120 drb. szemléltető kép a történelem és földrajz tanítására, 2095 K 80 f. értékben.

Az 1914—15. tanévben gyarapodás nem volt.

B.) Filológiai szertár.

A mult tanév végén volt: 115 drb. 140 K 10 f. értékben. Az 1914—15. tanévben gyarapodás nem volt.

C.) Érem- és régiségtár.

A mult tanév végén volt:

1. Az éremtárban: a.) 3 drb. arany-, 1976 drb. ezüst-, 2150 drb. réz-, 4 drb. bronz-, 53 drb. nikkel- és 338 drb. papírpénz;

b.) 26 drb. ezüst-, 30 drb. nikkel-, 59 drb. bronz- és 108 drb. rézérem. A pénzek és érmek értéke: 2848 K 40 f.

2. A régiségtárban: 347 drb. 551 K 86 f. értékben.

3. Festett tojásgyűjteményünk 244 drb. 20 K 10 f. értékben.

Az 1914—15. tanévben gyarapodás nem volt.

D.) Természetrajzi szertár.

A mult tanév végén volt:

1. Állattani gyűjtemény: a.) Állat: 526 drb. b.) Állattani ismertető testrész: 408 drb. c.) Szemléltető kép: 74 drb. d.) Mikroskopi praeparatum 147 drb. Összesen: 1155 drb.

2. Növénytani gyűjtemény: a.) Száritott növény: 1561 drb. b.) Papírmase növéyminta: 48 drb. c.) Mikroskopi praeparatum: 118 drb. d.) Szemléltető kép: 7 drb. Összesen: 1734 drb.

3. Ásványtani gyűjtemény: a.) Ásvány: 2077 drb. b.) Ásványtani eszköz: 13 drb. c.) Geológiai dipositív kép: 72 drb. d.) Kémiai szer és eszköz: 367 drb. Összesen 2529 drb.

Gyarapodás az 1914—15. tanévben: a.) Ajándék: 1. 199 drb. szövettani praeparatum, 10 K. (Kiss Péter orvos-

tanhallgató aj.). 2. 150 drb. szövettani praeparatum, 85 K.
(László Zoltán orvostanhallgató aj.).

Idei gyarapodás : 349 drb. 185 K — f. értékben.

Mult évi állomány : 5418 drb. 8813 K 78 f. értékben.

Összes állomány 5867 drb. 8998 K 78 f. értékben.

E.) Természettani szertár.

A mult tanév végén volt :

1. Erőműtani eszköz : 167 drb. 1787 K 40 f. értékben.

2. Hangtani » 45 » 797 K — f. »

3. Fénytani 313 » 3291 K — f.

4. Hőtani 88 1177 K — f. »

5. Villamosság és mágnesség körébe tartozó eszköz :
243 drb. 4675 K 81 f. értékben.

6. Vegytani szer és eszköz : 393 drb. 677 K 25 f. értékben.

7. Vetíthető üveggép : 50 drb. 50 K — f. értékben.

Gyarapodás az 1914—15. tanévben : a.) Ajándék : 1. 229 drb. földrajzi, természettani, természetrajzi és művészettörténeti vetíthető üveggép, 229 K. (A mult tanévi ismeretterjesztő előadásokat rendező bizottság ajándéka). 2. 14 drb. természettani vetíthető üveggép, 7 K. (Venczel József tanár aj.). 3. 5 drb. földrajzi vetíthető üveggép, 2 K 50 f. (Buszek Gyula tanár aj.). 4. 7 drb. repülőgép modell, 21 K. (Az Önképzőkör aj.). b.) Vétel 50 drb. vetíthető üveggép (Krisztus élete), 50 K.

Idei gyarapodás : 305 drb. 309 K 50 f. értékben.

Mult évi állomány : 1299 drb. 12,455 K 60 f. értékben.

Összes állomány : 1604 drb. 12,765 K 10 f. értékben.

F.) Pszichofizikai szertár.

A mult tanév végén volt : 2 drb. 134 K 40 f. értékben.

Az 1914—15. tanévben gyarapodás nem volt.

G.) Rajzszeretár.

A mult tanév végén volt : 986 drb. 1656 K 65 f. értékben.

Az 1914—15. tanévben gyarapodás nem volt.

H.) Tornaszertár.

A múlt tanév végén volt : 650 drb. 4450 K 18 fillér értékben.

Az 1914—15. tanévben gyarapodás nem volt.

I.) Zeneszertár.

Gyarapodás az 1914—15. tanévben : Vétel : Ifj. dr. Toldi László, Te Deum. Melodráma. Szövegét írta dr. Váradi Antal. 3 K.

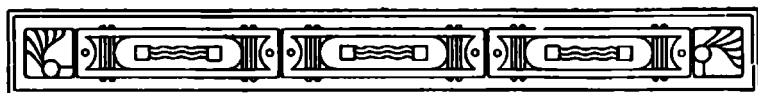
Idei gyarapodás: 1 drb. 3 K — f. értékben.

Múlt évi állomány : 34 drb. 215 K 50 f. értékben.

Összes állomány : 35 drb. 218 K 50 f. értékben.

IX.

Egyesületek élete.

1. MÁRIA-TÁRSULAT.

A főgimnázium ifjúságának Mária-Társulatát *Rés János* vallástanár vezette. A társulat magisztrátusa a következőkből alakult: Felügyelő: Székely Ferenc VIII. o. t.; segédek: Bakó Gábor és Hankó János VIII. o. t.; tanácsosok: Antal Domokos, Bálint Árpád és Csiby Károly VIII., Bocskor Dávid, Markovits Árpád és Pfeiffer Jenő VII. o. t.; jegyző: Fazakas Jenő VII. o. t.; pénztáros: Endes István VI. o. t.; felolvasó: Magyar Gerő VI. o. t.; kapus: Veres Ádám VII. o. t.; sekrestyések: Karda Mihály és Porumba Jenő V. o. t.; előénekes: Bálint Árpád VIII. o. t. A tagok száma 51, ezek közül 26 avatott és 25 jelölt. A gyűléseket az előbbi évekhez hasonlóan tartották. Gyűlés után a főgimn. kápolnában végezték az ájtatosságot. Nagybőjtben a keresztúti, májusban pedig naponként a májusi ájtatosságot végezték, melyeken nem tagok is szerepeltek szavallatokkal és beszédekkel.

A társulat tagjai havonként gyóntak és áldoztak, de igen sokan többször is áldoztak. Hálás köszönet Márkos Endre csíktaplocai lelkész úrnak és a csíksomlyói szentferenc-rendi atyáknak, akik többször bejöttek az intézetbe gyónatni. Farsang vasárnapján szentségimádást tartottak, melyen résztvett az egész ifjúság. Ez alkalommal tartotta meg az intézet a XV. Benedek pápa Öszentsége által elrendelt béke ájtatosságot.

2. ÖNKÉPZŐKÖR.

Az ifjúsági önképzőkör *Szlávik Ferenc* tanár vezetésével október hó 27-én kezdette meg működését. Az alakuló

gyűlés a következőket választotta tisztviselőül Hankó János VIII. o. t. elnök; Székely Ferenc VIII. o. t. főjegyző; Bakó Gábor VIII. o. t. titkár; Elekes Ernő, Karácson Kristóf VIII., Bocskor Dávid és Markovits Árpád VII. o. tanulók bíráló bizottsági tagok; Köllő Zoltán VII. o. t. pénztáros; Fazakas Jenő VII. o. t. aljegyző.

Az alakuló gyűlésen kívül volt 5 rendes és 1 nyilvános gyűlés. 38 tanuló jelentkezett rendes, 44 pedig rendkívüli tagnak. Az Alkoholelleses Egyesület működése ebben az évben szünetelven, az alkoholelleses propaganda az önképzőkör keretében folyt. Ezt a célt szolgálta Magyar Gerő VI. o. t. felolvasása is »Az alkohol és az ifjúság« címen. A felső osztályban 11 absztinens tanuló volt (VIII. o. 1, VI. o. 4, V. o. 6).

Az északi harctéren hősi halált halt Ágner Béla volt körvezető tanár emlékét körünk külön gyűlésen örököltette meg. Munkásságunk különben iparkodott bekapcsolódni az eleven élet kérdéseinek vizsgálatába. A repülés kérdésének, a gyorsírás fontosságának, hadseregünk kézi fegyvereinek ismertetése stb. volt az előadások és felolvasások tárgya.

A rendes gyűléseken elhangzott 12 szavalt. Elsőfokú 6 és másodfokú is 6. Szaválásban kitűntek: Bakó Gábor, Grünwald Dezső VIII., Markovits Árpád VII., Bermann József, Magyar Gerő és Molnár László VI. osztályos tanulók.

A felolvasások száma 2. Dicséretet érdemeltek: Markovits Árpád és Pfeiffer Jenő VII. o. tanulók.

A szabadelőadások száma 5, 2 beszédké 3. Kiváltak: Grünwald Dezső, Hankó János, Karácson Kristóf VIII., Markovits Árpád VII. és Magyar Gerő VI. o. tanulók.

Zenélt Wender Tibor VIII. és Kegyes József VI. o. tanuló egy-egy esetben.

Énekelt hegedű és harmonium kísérettel Elekes Ernő VIII. és Fejér Sándor VII. oszt. tanuló.

A bíráló bizottsághoz 7 pályaművön kívül 21 dolgozat érkezett be. Ebből 19 értekezés és 2 vers. Az elsőfokú dolgozatok szerzői: Bálint Árpád VIII. és Markovits Árpád VII. o. tanulók.

Október 6-án nem áldozhattunk a vértanúk emlékének, mivel körünk még nem alakult meg. Az 1848. márc. 15-iki események emlékét a 15-ikét követő vasárnap ültük meg.

A pályatételek a következők voltak :

1. »A magyarság mint a pánszlávizmus gátja.« Jutalma 10 K. Kitűzte Boga Alajos dr. tanár. Beérkezett 3 dolgozat. Jutalmat nyert Markovits Árpád VII. o. tanuló.

2. »Az absztinencia jellemképző hatása.« Jutalma 10 K. Kitűzte Szlávik Ferenc tanár. Erre a tételre pályadolgozat nem érkezett be.

3. »Egy r sugarú gömbbe kockát teszünk. Ebbe megint belülről érintő gömböt, ebbe ismét kockát s így tovább. Mekkora az ily módon képzelhető végtelen sok golyó felületének, mekkora a kockák felületének, mekkora a golyók köbtartalmának és mekkora a kockák köbtartalmának összege ?« Kitűzte György Imre tanár. Beérkezett 3 dolgozat és mind a három 5 5 K jutalmat nyert. A dolgozatok szerzői Fazakas Jenő, Markovits Árpád és Pfeiffer Jenő VII. o. t.

4. »A levegő meghódítása.« Kitűzte György Imre tanár. Jutalma 10 K. Beérkezett egy jutalomra érdemes dolgozat. Szerzője Markovits Árpád VII. o. tanuló.

A múlt tanév végén kitűzött néprajzi pályatételre dolgozat nem érkezett be.

Csipak Lajos dr. tanár versenyszavaleratra Shakespeare Julius Caesarjából Antonius beszédét Caesar holtteste fölött tüzte ki. Első díj 10 K, második pedig 5 K. Versenyzett 4 tag. Molnár László VI. o. t. 10, Kiss Pál és Magyar Gerő VI. o. tanulók 5-5 K-át nyertek.

A kör elnökét és főjegyzőjét Kassai Lajos főgimn. igazgató 10-10 K jutalomban részesítette.

Az önképzőkör számára 4 folyóirat járt: Élet, Vasárnapi Ujság, Magyar Kultúra és Az Alkoholizmus Ellen.

Gyűléseinken megjelentek Kassai Lajos főgimn igazgató és a tanári kar több tagja.

Körünk munkálkodása iránt az erdélyi püspök úr Önnagyméltósága az idén is melegen érdeklődött. Ezt bizonyítja 1914. nov. 16-án kelt következő leirata: »A gim-

náziumi ifjúsági Önképzőkör munkásságának megkezdéséről örömmel vettem tudomást. Szolgáljon e kör minden munkája tagjai szívének nemesítésére, lelkének jobbítására, virágozzék abban mindig a komoly munkának szeretete és egymásnak kölcsönös megbecsülése. Munkájukra szívből küldöm főpásztori áldásomat.*

3. ALKOHOLELLENES EGYESÜLET.

Vezető tanár: Szlávik Ferenc. Ebben a tanévben az egyesület nem működött.

4. KIRÁNDULÓ EGYESÜLET.

Vezető tanár: Stoiber Ottó. Az egyesület működése ebben a tanévben szünetelt.

X.

Kimutatás

a csíksomlyói r. k. iskolák pénzalapjában kezelt jutalmi alapítványok, valamint az igazgató kezelésében levő egyéb alapok és az intézet kebelében működő egyesületek vagyonáról

A) Alapítványok.

	A keletkezés ideje	Az alapítvány címe	Bevétel		Kiadás	
			K	f	K	f
1	1881	1. Adorján Imre-féle jutalmi alapítvány.				
2		Alaptőke . . .	168	84		
3		Az 1914. évi kamat	5	25		
		Jutalmazásra	—	—	6	—
		Összesen:	174	09	6	—
		Álladék az 1914/15. tanév végén:	168	09	—	—
1	1886	2. Imets Fülöp Jákó-féle jutalmi alapítvány.				
2		Alaptőke	256	49		
3		Az 1914. évi kamat	13	65		
		Jutalmazásra	—	—	8	—
		Összesen:	270	14	8	—
		Álladék az 1914/15. tanév végén:	262	14	—	—
1	1890	3. Beldi Tivadar és társai jutalmi alapítvány.				
2		Alaptőke	258	14		
3		Az 1914. évi kamat	16	98		
		Jutalmazásra	—	—	10	—
		Összesen:	275	12	10	—
		Álladék az 1914/15. tanév végén:	265	12	—	—

	A keletkezés ideje	Az alapítvány címe	Bevétel		Kiadás	
			K	f	K	f
1903		4. <i>Imets kanonok-féle jutalmi alapítvány.*)</i>				
1		Alaptőke . . .	828	31		
2		Az 1914. évi kamat	9	80		
		Összesen:	838	11	—	—
		Álladék az 1914/15 tanév végén:	838	11	—	—
1908		5. <i>„Nagy Dénes pillérei“ jutalmi alapítvány.</i>				
1		Alaptőke . . .	374	50		
2		Az 1914. évi kamat	15	24		
3		Jutalmazásra	—	—	10	—
		Összesen:	389	74	10	—
		Álladék az 1914/15. tanév végén:	379	74	—	—
1909		6. <i>Jakab Antal-féle jutalmi alapítvány.</i>				
1		Alaptőke . . .	774	48		
2		Az 1914. évi kamat	45	99		
3		Jutalmazásra	—	—	20	—
		Összesen:	820	47	20	—
		Álladék az 1914/15 tanév végén:	800	47	—	—
1911		7. <i>Történelmi jutalmi alapítvány.</i>				
1		Alaptőke . . .	673	10		
2		Az 1914. évi kamat	23	10		
3		Jutalmazásra	—	—	20	—
		Összesen:	696	20	20	—
		Álladék az 1914/15 tanév végén:	676	20	—	—
1914		8. <i>Kőszeghy László jutalmi alapítvány**).</i>				
1		Alaptőke értékpapirban és				
2		takarékbetétben	858	51		
3		Kamat	32	—	—	—
		Összesen:	890	51	—	—
		Álladék az 1914/15. tanév végén:	890	51	—	—

*) Tanulmányi kirándulásokban résztvevők jutalmazására szolgál.

**) Az Igazgató kezelésében.

	Keletkezés ideje	Alapítvány címe	Bevétel		Kiadás	
			K	f	K	f
1	1915	9. Fáraó-Bóér jutalmi alapítvány*).				
		Alaptőke értékpapírban és takarékbetétben	410	—	—	—
		Összesen :	410	—	—	—
		Álladék az 1914/15. tanév végén :	410	—	—	—
1	1915	10. Ágner Béla jutalmi alapítvány*).				
		Alaptőke értékpapírban és takarékbetétben	202	29	—	—
2		Kamat	3	—	—	—
		Összesen :	205	29	—	—
		Álladék az 1914/15. tanév végén :	205	29	—	—

*) Az igazgató kezelésében.

Jutalmazási célra is szolgál az 1906. évben létesített »Pál Gábor-féle alapítvány« jelenlegi 5899 K 37 f. tőkéjének évi kamatja is, amennyiben a kamat első sorban egy növendék ellátási díját fedezi, a fennmaradó résznek a fele pedig jutalmazási célra fordítható. Az idén is a kamat összes fennmaradó összegét a tőke gyarapítására fordítottuk.

B) A l a p o k :

	A keletkezés ideje	Az alap címe	Bevétel		Kiadás	
			K	f	K	f
1	1878	1. Kölsönkönyvtár-alap.				
		Alaptőke értékpapírban és takarékbetétben .	8105	24	—	—
2		Kamat	400	26	—	—
3		Bevétel könyvhasználati díjakból	184	24	—	—
4		Könyvek vételárában és könyvkötésre	—	—	98	69
		Összesen :	8689	74	98	69
		Álladék az 1914/15. tanév végén :	8591	05	—	—

	A kelet- kezés ideje	Az alap címe	Bevétel		Kiadás	
			K	f	K	f
1	1885	2. Zene-alap.				
		Alaptőke értékpapírban és takarékbetétben .	1244	07	—	—
2		Kamat	52	93	—	—
3		Kiadás egy zeneműre . . .	—	—	3	—
		Összesen :	1297	—	3	—
		Álladék az 1914/15. tanév végén :	1294	—	—	—
1	1906	3. Céllövészeti-alap.				
		Alaptőke értékpapírban és takarékbetétben	108	82	—	—
2		Kamat	4	35	—	—
		Álladék az 1914/15. tanév végén :	113	17	—	—

(C) A gimnázium kebelében működő egyesületek.

	A kelet- kezés ideje	Az egyesület címe	Bevétel		Kiadás	
			K	f	K	f
1	1730	1. Mária-Társulat.				
		Vagyona nincs	—	—	—	—
1	1895	2. Önképzőkör.				
		Alaptőke értékpapírban és takarékbetétben	338	17	—	—
2		Kamat	16	24	—	—
3		Tagsági és birsági díjak	74	40	—	—
4		Folyóiratok előfizetésére és egyéb dologi szükségletekre			65	14
		Összesen :	428	81	65	14
		Álladék az 1914/15. tanév végén :	363	67	—	—
1	1912	3. Alkoholelleses Egyesület.				
		Alaptőke takarékbetétben	29	17	—	—
2		Kamat	—	27	—	—
3		Adományok és tagsági díjak	2	—	—	—
4		Folyóirat előfizetésére . .	—	—	2	—
		Összesen :	31	44	2	—
		Álladék az 1914/15. tanév végén :	29	44	—	—

	A kelet- kezés ideje	Az egyesület címe	Bevétel		Kiadás	
			K	f	K	f
1	1896	4. Kiránduló Egyesület.*)				
2		Alaptőke . . .	5631	15		
		Az 1914. évi kamat . . .	267	57	—	—
		Összesen :	5898	72	—	—
		Álladék az 1914/15. tanév végén :	5898	72	—	—

* Az egyesület vagyonát a csíksomlyói r. kath. iskolák pénzalapja kezeli.

XI.

Az ifjúság érdemsorozata.

Az érdemsorozatban előforduló számjegyek ismertetése.

1. Erkölcsei magaviselet.

1 = jó; 2 = szabályszerű; 3 = kevésbé szabályszerű;
4 = rossz.

2. Előmenetel az egyes tárgyakban.

1 = jeles; 2 = jó; 3 = elégséges; 4 = elégtelen.

Rövidítések: g. kath. = görög szertartású r. kath.; ö. kath. =
örmény szertartású r. kath.; ref. = református; ág. ev. =
ágostai hitvallású evangélikus; unit. = unitárius; izr. = izrael-
lita; ism. = ismételő; mt. = magántanuló.

I. osztály.

A tanuló neve	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiség	Rajz	Geometria	Ének	Zene	Magaviselet
Bakcsi Károly ism.	3	3	3	2	2	1	3	—	—	—	1
Balázs András	3	3	3	3	3	3	3	—	—	2	1
Bardocz István	1	2	2	1	1	2	2	—	—	—	1
Barcsay Imre	2	3	3	3	3	3	2	—	—	—	1
5 Biró Sándor	2	2	3	3	3	3	3	—	—	2	1
Botár Bálint	2	2	2	2	2	2	2	—	—	—	1
Búzás Gerő	2	2	3	3	1	3	3	—	—	—	1
Csató Imre	1	3	3	3	3	2	2	—	—	—	1
Császár László	1	2	3	2	2	3	2	—	—	—	1
10 Csiki András	2	3	4	3	3	3	3	—	—	—	1
Csiszer Csaba	3	2	2	2	2	3	3	—	—	—	1

I. osztály.

A tanuló neve		Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	Félek	Zene	Magaviselet
	Csiszer Dezső	3	4	4	4	3	4	3	—	—	1
	Dávid Gábor	2	3	3	3	3	3	4	—	—	1
	Eszenyei Antal	1	2	2	2	2	2	2	—	—	1
15	Ferencz József	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
	Fischer Richárd	2	3	2	3	3	1	2	—	—	1
	Fodor Elek	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
	Fodor József	3	4	4	3	3	4	3	—	—	1
	Gaal Andor	1	1	1	1	1	1	2	—	—	1
20	Gál János	1	2	2	1	1	1	2	—	—	1
	Gergely Viktor g. kath.	1	2	3	2	2	3	3	—	—	1
	Grosberg Manó izr.	1	3	3	3	3	2	3	—	—	1
	György Ferenc	2	3	4	2	2	2	1	—	—	1
	Hajnod István	3	3	3	3	3	2	3	—	—	1
25	Holló Lajos	2	3	3	3	3	4	2	—	—	1
	Illyés Rezső	3	3	4	3	3	3	2	—	—	1
	Imre Lajos	3	3	4	3	3	3	3	—	—	1
	Jakab Kálmán	2	3	3	3	3	2	3	—	—	1
	Jakab Károly	3	3	4	3	3	3	3	—	—	2
30	Kabdebő Tibor	1	1	1	1	1	1	2	—	—	1
	Kállay János	2	2	2	1	1	2	2	—	—	1
	Keresztesi Albert	1	1	2	1	1	2	2	—	—	1
	Kovács Antal	3	3	4	3	3	4	4	—	—	1
	Kovács János	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
35	Lázár Imre	2	3	4	3	3	3	3	—	—	1
	Lázár Mihály	2	4	4	3	3	3	3	—	—	1
	Májer Béla izr.	1	3	3	2	2	3	3	—	—	2
	Márkos László	1	2	2	1	1	3	1	—	—	1
	Merza Endre	1	2	2	2	2	3	2	—	—	1
40	Németh Ferenc	2	4	3	3	3	3	3	—	—	1
	Orbán Gáspár	3	3	4	3	3	3	2	—	—	1
	Orbán János	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
	Oláh Béla	2	3	3	2	2	3	3	1	—	1
	Pálffy Gábor	2	3	3	2	2	3	3	—	—	1
45	Petres Dénes	1	2	3	2	2	2	1	—	—	1
	Salamon Imre	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
	Sándor Pál	3	3	3	2	2	3	2	—	2	1

I. osztály.

A tanuló neve		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Mennyiség	Rajz	Ének	Zene	Magaviselet
	Schmidt Gyula	3	2	2	3	3	2	2	—	—	1
	Simon István	2	3	3	3	3	3	2	—	—	1
50	Sinkovits Géza	1	3	4	3	2	3	3	—	—	1
	Szabó Lajos	3	3	4	3	3	3	3	—	—	1
	Szakács Géza	1	3	3	2	2	2	3	—	—	1
	Szász István	2	3	3	3	3	3	3	—	—	1
	Szentpály Imre ref.	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
55	Tomázi Alfréd	2	3	4	3	3	3	3	—	—	1
	Tóth Gergely	1	1	1	2	2	2	1	—	—	1
	Tankó Bálint	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
	Tuma Mátyás	3	3	4	3	3	4	3	—	—	2
	Vaszi Miksa	2	3	3	3	2	3	3	—	—	1
60	Vitos Rezső	2	2	3	2	2	2	2	—	—	1
	Zsigmond Károly	1	3	3	3	3	3	2	—	—	1

Kimaradt: Ambrus Imre.

Vizsgálatlan maradt: Nagy Borbála Zsófia mt., Szabó Mihály és Teutsch János. Összesen: 65.

II. A.) osztály.

A tanuló neve		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiség	Rajz	Geometria	Ének	Zene	Magaviselet
	Aczél István	2	3	3	3	3	3	2	—	—	—	1
	Ambrus József	1	2	2	1	1	1	1	2	—	—	1
	Antal Áron	2	2	2	2	1	2	2	2	—	—	1
	Bakó Gábor	1	3	3	1	1	3	2	—	—	—	1
5	Bakó Kálmán	1	3	2	1	1	2	2	—	—	—	1
	Balla Antal	1	3	3	1	2	2	2	—	—	—	1
	Bálint József	2	3	2	1	1	2	1	—	—	—	1
	Beke Gábor	1	2	2	1	1	2	2	—	—	—	1
	Borbándi Imre	1	3	3	3	3	3	3	—	—	—	1
10	Botár Vilmos	1	2	2	1	1	1	1	—	—	—	1
	Csató János	2	3	3	3	3	3	2	—	—	—	1
	Csiby László	2	3	3	2	2	3	2	2	—	—	1
	Csiki Zoltán ism.	2	3	3	2	2	3	3	2	—	—	1
	Csiszér Miklós ref.	2	3	3	1	2	3	2	—	—	—	1
15	Csorba Lajos	3	3	3	3	3	3	3	—	—	—	1
	Dávid Alajos	3	4	4	4	4	3	3	—	—	—	1
	Dobribán Lukács	2	2	1	1	1	1	3	2	—	—	1
	Dományáncz Péter	1	2	3	1	1	2	1	1	1	—	1
	Elekes Lajos	3	3	3	3	3	3	3	—	—	—	1
20	Ferencz Gyárfás	2	2	3	3	2	2	3	—	—	—	1
	Fischer Farkas izr.	1	2	2	2	2	1	1	—	—	—	1
	Fodor Pál	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	1
	Gál József	1	3	2	2	2	2	3	—	—	—	1
	Gál László	2	2	2	2	2	3	2	—	—	—	1
25	Hidegh József	2	3	3	2	2	3	3	—	—	—	1
	Holló Béla	2	3	3	3	3	3	3	—	—	—	1
	Jakab József	3	3	3	4	3	3	3	—	—	—	1
	Katona József	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
	Keresztes Antal	2	3	3	3	3	3	2	—	—	—	1
30	László Ferenc	3	2	3	3	3	3	2	—	—	—	1
	László József	3	3	3	3	3	3	2	—	—	—	1
	László J. Lajos	3	3	3	3	3	3	2	—	—	—	1
	Magyari Gyula	3	3	3	3	3	3	2	—	—	—	1
	Miklós Gyula	3	3	3	3	3	3	3	—	—	—	1
35	Novák Rezső	3	3	4	4	3	3	3	—	—	—	1
	Orbán Ferenc	2	2	3	2	2	3	2	2	—	—	1

II. A.) osztály.

A tanuló neve		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	ének	Zene	Magaviselet
	Peterka Ferenc ág. ev.	2	3	3	2	2	2	3	—	—	1
	Péter Gyula	3	4	4	3	2	3	3	—	—	1
	Péter Pál	2	3	3	2	2	2	2	—	—	1
40	Sárosi Mihály	1	2	2	1	1	1	1	—	—	1
	Seres János	1	1	2	1	1	1	1	—	—	1
	Stöckl Bálint	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
	Sztojka István g. kath.	3	3	3	3	2	3	2	—	—	1
	Tamás Antal	3	3	3	3	3	3	2	—	—	1
45	Tőke Benjámin	2	3	2	1	1	1	2	—	—	1
	Veress Károly	1	3	3	3	3	3	3	—	—	1
	Völgyi István	2	3	3	1	1	3	2	—	—	1

Kimaradt: Antal Béla, Bodó Károly, Hozó András és Orbán Ernő.

Vizsgálatlan maradt: Kiss Magda mt.

Összesen: 52.

II. B.) osztály.

A tanuló neve	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	ének	Zene	Magaviselet
András Jakab	3	4	4	4	3	3	3	—	—	1
Antal Adolf	2	2	3	3	1	3	3	2	2	1
Balási Sándor	3	3	3	2	2	3	3	—	—	1
Balla Imre	2	2	3	2	2	3	2	—	—	1
5 Balogh Zoltán	1	1	2	1	1	1	2	1	—	1
Beer Gusztáv	2	2	3	2	3	3	3	—	—	1
Beke Béla	2	3	3	4	3	3	4	—	—	1
Bene István	1	1	2	1	1	1	1	1	—	1
Bécsi Sándor	1	2	3	2	1	2	1	1	—	1
10 Biró Antal	2	2	3	2	2	2	2	—	—	1
Botár Gergely	2	1	2	2	2	2	2	—	—	1
Csedő Béla	1	2	2	1	1	2	3	2	—	1
Csedő Imre	2	3	3	3	3	4	3	—	—	2
Dávid Dénes	2	2	3	2	2	3	1	—	—	1
15 Deáky Lajos	3	3	3	3	3	3	3	2	—	2
Dóczy Gábor	3	3	4	3	3	3	4	—	—	1
Dóczy József	3	2	3	3	3	2	2	—	—	1
Ferencz Sándor	2	2	3	2	2	3	2	2	—	1
Fried Miklós izr.	1	3	3	3	2	3	3	—	1	1
20 György Zsigmond	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Imets Lajos	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
Imre Dénes	2	3	3	3	4	3	3	—	—	2
Imre Elek	3	3	3	3	3	4	2	—	—	2
Jakab István	3	3	4	4	3	4	4	—	—	2
25 Jakobovics László izr.	1	1	2	2	1	2	3	—	—	1
Koncz Antal	3	3	4	3	3	3	2	—	—	1
Kovács Ábrahám	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
Kovács Sándor ref.	2	3	4	4	3	4	3	—	—	2
László Béla	3	3	4	3	3	3	3	—	—	1
30 László István	2	3	3	3	3	3	3	—	—	1
Nagy Béla	3	3	3	3	3	3	3	2	—	2
Nagy Géza	3	3	3	3	3	3	3	—	1	1
Nock Ferenc	2	3	3	3	2	3	3	2	—	1
Pál I. Árpád	2	2	2	2	1	3	2	—	—	1
35 Pál Domokos	2	3	3	3	2	3	3	2	—	1
Páll Márton	1	1	2	1	1	1	1	1	—	1

II. B.) osztály.

A tanuló neve	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Matematika	Rajz	Ének	Zene	Magaviselet
Péter Balázs	2	4	4	3	2	3	3	—	—	1
Péter Károly	2	3	4	3	2	3	1	—	—	1
Potoczky Gyula	1	1	2	1	1	1	1	—	—	1
40 Prohászka Károly	1	3	3	2	2	3	2	—	—	1
Salamon Árpád	2	2	3	2	2	3	2	—	—	1
Stefanovics István	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
Szathmáry József	1	1	2	2	2	2	2	—	—	1
Szepesi László	2	3	3	3	3	2	3	—	—	1
45 Takács István ref.	1	1	1	1	1	2	1	—	1	1
Toma Ferenc	2	3	3	3	2	3	3	—	—	1
Vargyasi András	1	2	3	1	1	3	2	2	—	1
Veress József ref.	1	1	3	1	1	2	3	—	—	1
Wéger Dezső	2	2	2	2	2	2	2	—	1	1
50 Zakariás Lukács ö. kath.	1	1	2	1	2	2	3	1	—	1

Meghalt: Hancz László.

Összesen: 51.

III. osztály.

A tanuló neve	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Mennyiség	Rajz	Geometria	Ének	Zene	Magaviselet
Antal Béla	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	—	2
Antal J. Elemér	2	2	3	3	3	3	2	3	3	—	2	2
Ábrahám József	1	2	3	3	2	2	2	2	2	—	—	1
Bartalis József	2	3	3	4	4	3	3	4	2	—	—	2
5 Becze György	1	1	1	1	1	1	1	2	—	—	—	1
Benedek Péter	1	1	1	1	1	2	1	2	1	—	—	1
Botár Elek ism.	1	3	2	3	3	2	3	3	—	—	—	2
Botár Simon	3	3	3	4	3	3	3	3	—	—	—	2
Burista Ferenc	2	2	2	3	3	3	1	3	—	—	—	1
10 Császár József	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	—	1
Csiky Pál	2	3	3	3	1	3	3	3	—	—	—	1
Csiszér Imre	3	3	3	3	3	3	3	3	—	—	—	2
Darvas Ferenc	1	2	2	2	2	2	2	2	1	—	—	1
Dávid Lajos	3	3	3	4	3	3	3	3	—	—	—	1
15 Erős Lajos	2	2	2	3	3	2	2	2	—	—	—	1
Éltes András	2	2	2	3	3	2	2	2	—	—	—	2
Fodor Dónát	1	2	2	2	1	2	1	1	—	—	—	1
Fodor Vilmos	3	2	2	2	3	3	2	2	—	—	—	1
Gál Domokos ism.	2	3	3	3	3	3	2	2	—	—	—	1
20 Gál Sándor	3	3	3	3	3	3	2	3	—	—	—	2
Gőzsy Béla	1	1	2	2	1	2	1	2	—	—	—	1
Grossmann László izr.	1	1	1	1	2	2	2	3	—	—	—	1
Hajnod Mihály	3	3	3	3	3	3	2	2	—	—	—	1
Holló Mátyás	3	3	3	3	3	3	3	2	—	—	—	2
25 Imecs András	1	2	2	2	2	1	2	2	2	—	—	1
Imecs János	1	2	1	1	1	1	2	2	2	—	—	1
Imre József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
Incze Jenő ism.	2	3	3	3	1	3	1	3	1	—	—	1
Jakab Ferenc	3	3	3	4	3	3	2	3	—	—	—	2
30 János András	1	1	1	1	1	2	1	1	2	—	—	1
Józsa Alajos	3	3	3	3	3	3	2	3	2	—	—	2
Keresztes András	2	3	3	3	2	3	2	3	2	—	—	2
Keul Endre	3	3	3	3	3	3	3	3	2	—	—	1
Kovács Károly	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	—	1
35 Kovács Pál	1	2	1	1	1	1	2	2	—	—	—	1
Kristó Károly	1	2	2	2	2	1	1	1	1	—	—	1

III. osztály.

A tanuló neve		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Mennyiség	Rajz	Geometria	Ének	Zene	Magaviselet
	László Dénes	1	2	2	2	1	2	1	1	—	—	—	1
	Lázár Ferenc	2	3	3	4	3	3	3	3	—	—	—	2
	Lukács Vilmos	1	2	1	1	1	1	1	1	2	—	—	1
40	Lux István	3	3	4	4	4	3	3	4	—	—	—	2
	Markovits Zoltán	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	—	1
	Mánya József	3	3	3	3	3	2	2	2	2	—	—	1
	Márton György	2	3	2	3	3	2	2	3	1	2	—	2
	Mihály Albert	3	3	3	4	3	3	3	3	—	—	—	2
45	Mihály László	3	3	4	3	3	3	2	3	—	—	—	2
	Miklós István ism.	2	3	2	3	3	3	2	3	—	—	—	1
	Nagy Domokos	1	1	1	1	1	2	2	2	—	—	—	2
	Orbán István	3	3	3	4	3	3	3	3	—	—	—	1
	Orosz János	2	2	2	3	3	2	2	3	2	—	—	1
50	Pál Gyula	2	2	3	3	3	2	2	1	2	—	—	1
	Pál Károly	3	3	3	3	4	3	1	1	—	—	—	2
	Petres József ism.	2	3	3	3	3	3	2	3	—	—	—	2
	Salló József	2	3	3	4	4	3	2	2	—	—	—	1
	Sándor Géza	2	3	3	3	2	2	1	2	—	—	—	1
55	Sándor János g. kath.	3	3	3	3	3	3	2	3	—	—	—	2
	Sóbert Zoltán	1	1	1	1	1	2	2	2	—	—	—	1
	Szász Ferenc	3	3	3	4	3	3	2	2	—	—	—	1
	Szekeres Gergely	2	2	2	2	2	3	2	3	—	—	—	1
	Székesi Imre	3	3	3	3	3	3	2	3	—	—	—	1
60	Szopos Sándor	2	3	2	3	3	3	2	3	—	—	—	1
	Szőcs János	3	3	3	3	2	3	1	3	—	—	—	2
	Tankó Imre	1	2	2	2	2	2	1	2	—	—	—	1
	Téklesz János	3	3	3	4	4	3	3	3	—	—	—	2
	Tőke Dénes	3	3	3	4	3	3	2	3	—	—	—	2
65	Trohán Antal ism.	2	2	2	3	2	3	1	2	—	—	—	1
	Vágási József	1	2	2	3	2	3	2	2	—	—	—	1
	Váncsa András	2	3	3	3	1	1	2	3	—	—	—	2
	Várhegyi Gyula	2	3	3	3	2	3	2	3	—	—	—	1
	Végh Jenő	2	3	4	3	3	3	1	3	—	—	—	1
70	Virág Lajos	1	1	2	2	1	3	2	2	—	—	—	1
	Kristó Antal mt.	1	2	2	3	1	1	3	3	—	—	—	—

Kimaradt: Barla Ödön unit.

Összesen : 72.

IV. osztály.

A tanuló neve	Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség tan	Rajzoló geometria	ének	Zene	Francia nyelv	Gyorsírás	Magaviselet
András József	1	2	3	3	2	2	3	3					1
Antal Árpád	2	3	3	3	2	3	1	2	2				1
Antal Dezső	3	3	3	4	3	3	3	2					2
Apponyi Imre ref.	1	1	2	2	2	3	3	3					1
5 Bartalis József	3	3	3	4	3	3	3	2					1
Bács István	3	4	4	4	3	3	4	3					1
Becze István	2	1	2	2	1	2	2	2					1
Bogdán József	2	2	3	3	2	3	2	2	2	2			1
Bokor Ferenc	2	2	3	3	3	2	3	3					1
10 Csató András	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1
Csató Antal	1	2	2	2	2	2	2	1					1
Csiby Lajos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Csomortáni László i.	2	3	3	3	3	3	3	2					2
Dávid András	3	3	4	4	3	3	3	2					1
15 Deáky Béla	2	2	3	3	3	3	3	2	2			3	1
Dóczi András	3	4	3	3	3	3	3	2		2			2
Domokos Péter	2	2	2	2	3	2	2	2					1
Elekes Imre	3	3	3	3	3	3	3	2					1
Eröss István	2	3	2	3	3	3	2	3					1
20 Fazakas Dénes	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2		1	1
Fazakas József	2	3	3	3	3	2	2	2					1
Fejér Imre	3	3	3	3	3	3	3	2	1				2
Ferencz Pál	2	2	3	2	2	1	3	2	2				1
Fodor György	1	1	1	1	1	1	1	1				1	1
25 Füleki Károly ism.	3	3	4	3	3	2	3	2					1
Gál Aladár ism.	2	2	3	2	1	3	2	2		1			1
Gál Kálmán	3	3	4	4	4	3	4	4					2
Gáspár Lajos	3	2	3	3	3	3	2	2					1
Gergely Aladár	3	3	3	3	2	3	3	3					1
30 Gergely György gk.	3	3	3	3	3	3	2	3					1
György Adolf	1	1	2	2	2	2	1	1	2				1
Hajnód Árpád	3	3	4	3	3	3	3	2					1
Holcz János	2	3	3	3	2	3	3	3					2
Hozó Albert	3	3	3	2	4	4	3	3					1
35 Imets Gábor	2	4	4	4	3	4	3	3					2
Incze János ref.	2	3	3	3	3	3	3	3					2

IV. osztály.

A tanuló neve	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiség	Rajz	ének	Zene	Francia nyelv	Gyorsírás	Magaviselet
Kajtsa Sándor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kalamár László	2	3	3	3	2	2	2	3	—	1	1	—	1
Kiss Ferenc ref.	2	2	3	2	2	2	2	2	—	—	—	—	1
40 Klein Rezső izr.	1	1	3	1	1	3	2	2	—	—	—	—	1
Kovács Antal	1	1	1	1	1	1	1	2	2	—	—	2	1
Kőszegi Domokos	3	3	3	3	2	3	2	3	—	—	—	—	1
Kristó Endre	2	2	3	3	1	1	2	2	—	—	—	—	1
Mánya László	3	4	3	4	4	3	3	3	2	—	—	—	2
45 Miklós Árpád	3	3	3	3	3	3	4	3	—	—	—	—	1
Németh Mátyás ism.	2	2	3	2	3	3	3	2	—	—	—	—	1
Orbán Árpád	2	3	3	3	2	2	3	3	—	—	—	—	2
Petres Ferenc	3	2	4	3	3	3	3	2	—	—	—	—	1
Péter Antal	1	2	3	3	3	3	3	2	—	—	—	—	1
50 Részegh József	2	1	2	1	2	1	2	2	1	1	2	2	1
Ruszuly Dénes	3	4	4	3	3	3	4	3	—	—	—	—	1
Sántha Gergely	2	2	2	2	2	1	2	2	—	—	—	—	1
Sántha Imre g. kath.	2	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	1
Simon Lajos	3	3	3	4	3	3	3	3	—	—	—	—	1
55 Szabó István	2	2	3	2	2	2	3	2	—	1	—	—	1
Szabó Lajos	1	1	2	2	1	1	2	2	—	—	—	—	1
Szász Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	1
Szász Károly	3	3	3	3	3	3	3	3	—	—	—	—	2
Szász Lajos	2	3	3	3	3	3	3	2	—	—	—	—	1
60 Szócs Ignác	3	4	4	4	4	4	4	2	—	—	—	—	1
Szultán Géza	3	3	3	3	3	3	2	2	—	—	—	—	2
Tamás Dezső	2	3	3	4	3	3	3	3	—	—	—	—	1
Texe János	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	—	—	1
Tóth Lajos	2	2	3	3	3	2	2	3	—	—	—	—	2
65 Trohán József	3	2	4	3	3	3	3	2	—	—	—	—	1
Veress Lajos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1
Xántus Vilmos	3	2	3	3	3	3	3	3	—	—	—	—	2

Kimaradt: Antal Elek, Benedek István és Hideg György.
Vizsgálatlan maradt: Szentes Ernő.

Összesen: 71.

V. osztály.

A tanuló neve	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló irod.	Görögpótló rajz	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiség	ének	Zene	Francia nyelv	Gyorsírás	Magaviselet
Antal Ferenc	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	2	—	—	—	1
Antal Károly	2	2	2	2	—	—	2	2	2	3	2	—	—	—	1
Balázs József	2	2	2	—	2	2	2	2	2	3	—	—	—	2	1
Barcsai József	3	3	3	—	3	3	3	2	3	3	—	—	—	—	1
5 Bartha Károly	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	—	—	—	3	1
Bálint Mihály	1	2	1	—	1	2	1	1	2	2	—	—	—	—	1
Beke Benjámin	1	2	2	2	—	—	2	2	2	3	—	—	—	—	1
Benkes Benjámin	1	3	3	3	—	—	3	2	3	2	—	—	—	—	1
Bodó Gábor ism.	2	3	3	—	2	3	3	2	3	3	1	—	—	—	1
10 Bodó Lajos	1	2	2	1	—	—	1	1	2	2	1	—	—	1	1
Borbáth Jenő	3	3	3	—	3	2	3	2	2	3	—	—	—	—	1
Búzás Márton	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	—	—	—	—	1
Császár Nándor	3	1	3	—	2	1	2	2	2	3	—	—	—	2	1
Czikó László	3	3	3	—	3	2	2	3	3	4	2	—	—	—	1
15 Dóczy Lajos	3	3	3	—	2	3	3	2	4	3	—	—	—	—	1
Domokos Imre	2	3	3	2	—	—	3	2	3	2	—	—	—	1	1
Fejér Ferenc	3	3	4	—	3	1	4	3	3	3	—	—	—	—	2
Ferencz Árpád	2	3	3	—	2	3	2	2	3	3	1	—	—	—	1
Ferenczi László	2	3	3	—	3	1	3	3	3	3	—	—	—	—	1
20 Filó János ref.	1	3	2	2	—	—	2	2	3	2	—	—	—	—	1
Fried Sándor izr.	1	3	3	—	3	2	3	3	3	3	—	1	—	—	1
Hunyadi László	2	2	2	—	3	3	2	3	4	3	2	—	—	3	1
Kajtár Márton	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	—	—	1	1
Karda Mihály	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	—	1	—	1
25 Kádár Rezső	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	—	—	1	—	1
Kozma Gyula	1	1	1	—	1	2	1	1	2	2	—	1	—	2	1
Kukuly József	1	3	2	—	1	3	3	2	2	2	—	—	—	—	1
Lányi Ferenc	3	3	4	—	3	3	3	2	2	3	—	—	—	—	1
Lebovits Izidor izr.	1	3	3	2	—	—	2	2	3	3	—	—	—	—	1
30 Lux József ism.	2	3	3	—	3	3	3	2	2	3	—	—	—	—	1
Márton Péter	1	2	3	2	—	—	3	2	1	2	1	—	—	—	1
Morvai László	3	3	4	—	3	3	4	2	3	3	—	—	—	—	1
Orbán Ignác	3	3	3	—	3	3	3	2	3	3	—	—	—	—	1
Orbán Vencel	3	4	4	3	—	—	3	3	3	4	2	—	—	—	2
35 Péli Béla	1	2	1	1	—	—	1	1	2	2	1	—	—	—	1
Péter István	1	2	1	2	—	—	1	1	1	2	—	—	—	1	1

V. osztály.

A tanuló neve	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló írod.	Görögpótló rajz	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiség	Ének	Zene	Francia nyelv	Gyorsírás	Magaviselet
Péterffy Sándor	1	1	1	1	—	—	2	1	1	1	1	—	1	—	1
Porumba Jenő	1	2	3	—	2	2	2	2	2	3	2	—	—	—	1
Rudits Lóránt	2	3	3	—	3	1	3	3	3	3	—	—	—	—	1
40 Szabó András	3	4	4	—	3	3	4	3	4	4	—	—	—	—	1
Takáts Lajos ref.	1	2	3	2	—	—	2	2	3	3	—	1	—	1	1
Vellai Imre	2	3	3	—	3	3	3	2	3	2	—	—	—	—	1

Vizsgálatlan maradt: Bocskor Ferenc, László Anna mt.
és Lukács Dániel. Összesen: 45.

VI. osztály.

A tanuló neve	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótlóirod.	Görögpótló rajz	Német nyelv	Történelem	Természetr.rajz	Mennyiségtan	Ének	Zene	Francia nyelv	Gyorsírás	Magaviselet
Bálint Dezső	1	3	3	—	3	2	3	2	3	3	—	—	—	2	1
Bermann József izr.	1	2	3	—	2	3	2	2	3	3	—	1	—	1	1
Bors Adám	2	3	3	—	3	2	3	1	3	3	1	—	—	2	1
Csapó Imre ref.	2	3	3	—	3	2	3	3	3	4	—	—	—	—	1
5 Endes István	1	2	1	1	—	—	2	2	2	2	1	—	—	—	1
Erőss Sándor	1	3	3	—	3	2	3	3	3	3	2	—	—	2	1
Fazakas József	1	3	2	—	1	2	2	2	2	2	2	—	—	1	1
Fejér Béla	1	2	1	—	1	2	1	1	2	2	—	—	—	1	1
Förcs János	2	3	3	—	3	2	3	3	3	3	—	—	—	—	1
10 György Béla	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	—	—	—	1	1
Imecs László	1	1	3	—	2	2	3	2	2	3	2	—	—	1	1
Kegyes József ref.	1	3	3	—	2	2	3	2	2	3	—	—	—	2	1
Kiss Pál ref.	1	2	2	—	1	1	2	2	2	1	—	—	1	1	1
Magyar Gerő	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	—	1	1	1
15 Molnár József	1	3	3	—	3	1	2	2	1	2	1	1	—	1	1
Molnár László	1	1	2	—	1	1	2	1	2	1	—	—	1	1	1
Orbán Béla	1	1	1	—	1	3	1	1	1	1	2	—	—	1	1
Péter Sándor	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	—	—	1	1
Román Domokos	2	3	3	—	2	3	2	2	3	3	—	—	—	—	1
20 Székedi Dénes	1	3	1	1	—	—	2	2	3	3	—	—	—	—	1
Tompos István	2	3	3	—	3	3	3	2	3	3	1	—	—	2	1
Ugron Béla	2	3	3	—	2	1	2	2	2	3	1	—	—	2	1
Miska Vilmos mt.	1	3	3	—	2	3	3	2	3	3	—	—	—	—	—
Nagy Erzsébet mt.	3	3	4	—	2	4	3	2	2	3	—	—	—	—	—

Kimaradt: Aladics Zoltán.

Vizsgálatlan maradt: Nagy Stefánia mt.

Összesen : 26.

VII. osztály.

A tanuló neve	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló irod.	Görögpótló rajz	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség	Egészségtan	Ének	Zene	Francia nyelv	Gyorsírás	Magaviselet
Antal Kálmán	2	3	3	3	—	—	2	3	3	3	2	2	—	—	2	1
Bocskor Dávid	1	1	1	1	—	—	1	1	2	2	1	1	—	—	—	2
Boga Lukács	2	3	3	—	3	2	2	2	3	3	2	1	—	—	1	1
Csiky József	1	2	2	—	2	3	2	2	3	3	1	—	—	—	—	1
5 Demény István	3	3	3	—	3	2	3	3	3	3	2	—	—	—	—	2
Fazakas János	1	2	2	3	—	—	2	2	2	1	1	—	—	—	—	1
Fejér Emil	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	1	1	—	—	—	2
Fejér Sándor	2	3	3	—	2	3	2	3	3	3	1	1	—	—	—	1
Grünwald Ede izr.	1	2	2	—	3	3	2	2	2	2	1	—	—	—	—	2
10 Incze János	2	2	3	—	3	—	3	2	2	2	2	—	—	—	—	1
Kajtsa István	2	3	3	—	3	2	2	3	3	3	2	—	—	—	—	2
Keresztes Károly ism	2	3	3	—	3	2	2	3	3	3	3	—	—	—	—	1
Kósa Tamás	2	1	1	2	—	—	2	1	1	1	1	—	—	—	—	2
Kozán Imre	1	2	2	2	—	—	2	2	2	3	2	—	—	—	—	1
15 Köllő Zoltán	1	2	2	—	1	2	2	1	2	3	1	1	—	1	—	1
Markovits Árpád	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
Merza Ferencz	2	3	3	—	2	2	3	3	3	3	1	—	—	—	—	1
Pfeiffer Jenő	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	—	—	—	2
Ráduly Zoltán	1	3	3	3	—	—	3	2	3	3	1	1	—	—	—	1
20 Rusz Sántha Lajos	2	3	3	—	3	2	3	3	3	3	1	1	—	—	—	1
Simon József	3	2	2	3	—	—	2	2	2	3	1	1	—	—	—	2
Szász Lajos	2	3	2	—	2	3	3	3	2	3	2	—	—	—	—	1
Veress Ádám	2	3	3	3	—	—	2	2	3	3	1	1	—	—	—	1
Wender Emmánuel izr.	1	3	3	—	3	3	2	3	3	4	2	—	—	—	—	2
25 Wender Jenő izr.	1	3	3	—	3	1	2	3	3	3	2	—	—	—	—	2
Simon Irén izr. mt.	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—

Vizsgálatlan maradt: Kovács Gyula mt.

Összesen: 27.

VIII. osztály.

A tanuló neve	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló irod.	Görögpótló rajz	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségian	Philosophiai propedeut.	Fnek	Magaviselet
Antal Domokos	2	3	3	2	1	—	3	2	2	3	3	1	1
Bakó Gábor	1	2	3	2	1	—	2	2	2	3	2	1	1
Bálint Árpád	2	3	3	2	—	—	2	2	3	3	3	1	1
Cseh Gyula	2	3	3	—	2	2	2	3	3	3	3	—	1
5 Csiby Károly	2	2	3	2	—	—	2	2	3	2	3	1	1
Dávid András	2	3	3	1	3	3	3	3	3	3	3	—	1
Elekes Ernő	1	3	3	1	1	1	2	1	2	3	2	—	1
Grünwald Dezsőigr.	1	1	2	—	1	2	1	2	1	2	2	—	1
Hankó János	1	1	3	—	1	1	1	1	1	2	2	1	1
10 Karácson Kristóf	2	3	3	2	—	—	2	2	3	3	3	1	1
Révész Jenő ref.	2	3	3	1	2	3	3	2	3	3	3	—	1
Székely Ferenc	1	2	2	1	—	—	1	1	2	2	1	1	1
Wender Tibor izr.	1	3	3	—	3	1	3	3	3	3	3	—	2
Fazakas János mt.	2	2	2	1	—	—	2	2	3	3	3	—	1
15 Szántó Ádám mt.	2	3	2	—	3	2	3	2	2	3	1	—	—
Szász Miklós mt.	2	3	3	—	3	3	3	2	3	3	3	—	—
Vajna Jolán mt.	3	3	3	—	2	1	3	4	4	3	3	—	—

Összesen: 17.

XII.

A nyilvános és magántanulókra vonatkozó statisztikai adatok.

1. A tanulók számának alakulása az iskolai év folyamán.

O s z t á l y			I.	II. A.	II. B.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	I—VIII.	
Nyilvános tanulók	Felvétetett		64	51	51	71	71	44	23	25	13	413	
	Az iskolai év folyamán	magán'tanuló lett	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		önként kimaradt	1	4	—	1	3	—	1	—	—	—	10
		tanács folytán távozott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		kizáratott	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		betegség	következtében meghalt	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
		baleset		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		öngyilkosság		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Az osztályvizsgálatról elmaradt		2	—	—	—	1	2	—	—	—	5
	Június, illetőleg május hónapban osztályvizsgálatot tett		61	47	50	70	67	42	22	25	13	397	
Pótló osztályvizsgálatot tett		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összesen osztályvizsgálato tot tett		61	47	50	70	67	42	22	25	13	397		
Magántanulók	Felvétetett	fiú	—	—	—	1	—	—	1	1	3	6	
		leány	1	1	—	—	—	1	2	1	1	7	
	Osztályvizsgálatot tett	fiú	—	—	—	1	—	—	1	—	3	5	
		leány	—	—	—	—	—	—	1	1	1	3	

5. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók megoszlása törvényhatóságokként szülőjük (gyámjuk, ill. más törvényes gondviselőjük) magyarországi állandó lakóhelye szerint.

O s z t á l y		A. B.										I—VIII.
		I.	II.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.		
Magyar anyaország	a.) V á r m e g y é k											
	Csik vm.	54	38	40	61	54	39	22	23	15		346
	Alsó-Fehér vm.	—	—	—	—	—	1	—	—	—		1
	Arad vm.	—	1	—	1	—	—	—	1	—		3
	Békés vm.	—	1	1	—	—	—	—	—	—		2
	Bihar vm.	—	1	—	—	—	—	—	—	1		2
	Brassó vm.	1	1	—	1	—	—	—	1	—		4
	Fogaras vm.	—	1	1	—	—	—	—	—	—		2
	Háromszék vm.	1	1	4	1	6	1	1	—	1		16
	Hunyad vm.	—	—	1	—	1	—	—	—	—		2
	Krassó-Szörény vm.	—	1	—	—	—	—	—	—	—		1
	Máramaros vm.	—	—	—	—	—	—	—	1	—		1
	Maros-Torda vm.	1	1	—	1	1	—	—	—	—		4
	Szabolcs vm.	—	—	—	1	—	—	—	—	—		1
	Szatmár vm.	—	—	1	—	—	—	—	—	—		1
	Szolnok-Doboka vm.	1	—	—	—	—	—	—	—	—		1
	Torda-Aranyos vm.	—	—	—	1	1	—	—	—	—		2
	Udvarhely m. . .	2	1	—	2	2	—	—	—	—		7
b) Városok												
Budapest fő- és székváros	—	—	2	1	1	1	—	—	—		5	
Debreczen thj. v.	—	—	—	—	—	—	1	—	—		1	
Nagyvárad thj. v.	—	—	—	—	1	—	—	—	—		1	
Összesen :		60	47	50	70	67	42	24	26	17	403	

[illegible]

8. Ismétlők, a görögpótló tárgyak tanulói, magaviselet és mulasztások osztályonként.

O s t á l y	A z o s t á l y v i z s g á l a t o t t e t t									
	nyilvános és magán- tanulók közül		n y í l v á n o s t a n u l ó k						által	
			k ö z ü l							
			a m a g a v i s e l e t b ől			egy órát sem	csak igazoltan	igazo- latla- nul	igazo- latla- nul	igazo- latla- nul
	jó	szab- szerű	kevésbé szabály- szerű							
	ismét- lődő volt	a görög-pótló tárgyakat tanulta	osztályzatot kapott			mulasztott			mulasztott órák száma	
I.	1	—	58	3	—	29	31	1	787	4
II. A.	1	—	47	—	—	17	29	1	600	8
II. B.	—	—	43	7	—	19	29	2	714	9
III.	6	—	45	25	—	22	45	3	1068	9
IV.	4	—	53	14	—	19	41	7	742	59
V.	2	25	40	2	—	12	30	—	751	—
VI.	—	19	22	—	—	7	15	—	521	—
VII.	1	15	15	10	—	4	20	1	675	7
VIII.	—	10	12	1	—	1	12	—	290	—
I—VIII.	15	69	335	62	—	130	252	15	6148	96

9. Az osztályvizsgálatot tett tanulók előmenetele osztályonként.

O s t á l y	A z o s t á l y v i z s g á l a t o t t e t t															
	nyilvános és magántanulók							nyilvános tanulók közül								
	Összes száma	k ö z ü l						a francia nyelvet az elégségesen tant	a szabad-kézi rajst a gyorsírást	az éneket	a zenét	a céllovészben oktatást nyert				
		minden			egy két több											
		rendes tantárgyból														
		jeles	jó	elégs.	elégtelen								mint rendkívüli tantárgyat legalább elégséges eredménnyel tanulta			
		osztályzatot kapott														
I.	61	7	9	27	13	2	3	—	—	1	—	1	3	—		
II. A.	47	3	7	33	1	2	1	—	—	1	—	8	1	—		
II. B.	50	4	8	26	6	3	3	—	—	2	—	14	5	—		
III.	71	1	19	36	11	2	2	—	—	2	—	21	3	—		
IV.	67	6	10	33	10	2	6	4	—	3	8	15	10	—		
V.	42	3	6	25	4	2	2	3	—	6	10	14	3	—		
VI.	24	3	4	15	1	1	—	3	—	2	17	11	2	—		
VII.	26	2	3	20	1	—	—	2	25	—	2	12	1	—		
VIII.	17	—	2	14	—	1	—	—	—	1	—	7	—	—		
I—VIII.	405	29	68	229	47	15	17	12	25	18	37	103	28	—		

10. A tanulásban tett részletes előmenetel.

T a n t á r g y	I. osztály				II. A osztály				II. B. osztály			
	j e l e s	j ó	e l é g s é g e s	e l é g t e l e n	j e l e s	j ó	e l é g s é g e s	e l é g t e l e n	j e l e s	j ó	e l é g s é g e s	e l é g t e l e n
Vallás tan .	25	21	15	—	16	18	13	—	18	21	11	—
Magyar nyelv	11	15	31	4	4	12	29	2	14	13	21	2
Latin nyelv	10	11	25	15	4	12	28	3	5	11	26	8
Földrajz	14	16	30	1	17	11	16	3	13	14	19	4
Természetrajz	15	18	28	—	16	15	15	1	16	17	16	1
Mennyiségtan .	12	14	30	5	10	10	27	—	8	12	26	4
Rajzoló geometria	11	21	27	2	10	20	17	—	11	14	22	3

T a n t á r g y	III. osztály				IV. osztály				V. osztály			
	j e l e s	j ó	e l é g s é g e s	e l é g t e l e n	j e l e s	j ó	e l é g s é g e s	e l é g t e l e n	j e l e s	j ó	e l é g s é g e s	e l é g t e l e n
Vallás tan . .	24	25	22	—	16	26	25	—	18	12	12	—
Magyar nyelv	11	22	38	—	15	19	27	6	6	11	23	2
Latin nyelv	12	22	34	3	9	10	38	10	8	7	22	5
Görög nyelv .	—	—	—	—	—	—	—	—	5	8	4	—
Görögpótló irodalom	—	—	—	—	—	—	—	—	4	6	15	—
Görögpótló rajz	—	—	—	—	—	—	—	—	5	7	13	—
Német nyelv	12	11	36	12	11	14	32	10	8	12	19	3
Történelem	19	14	33	5	14	17	32	4	9	22	11	—
Földrajz	11	19	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Természetrajz	—	—	—	—	14	14	36	3	6	13	20	3
Mennyiségtan .	19	38	14	—	11	20	31	5	4	11	24	3
Rajzoló geometria	8	27	34	2	9	35	22	1	—	—	—	—

Tantárgy	VI. osztály				VII. osztály				VIII. osztály			
	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen
Vallástan	17	6	1	—	12	12	2	—	6	10	1	—
Magyar nyelv	6	4	14	—	5	7	14	—	2	4	11	—
Latin nyelv	7	3	13	1	4	9	13	—	—	4	13	—
Görög nyelv	5	—	—	—	3	2	6	—	2	5	—	—
Görögpótló irodalom	5	7	7	—	2	4	9	—	3	3	4	—
Görögpótló rajz	4	9	5	1	2	7	6	—	4	3	3	—
Német nyelv	5	9	10	—	4	15	7	—	3	7	7	—
Történelem	7	14	3	—	7	8	11	—	3	10	3	1
Természetrajz	5	9	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Természettan	—	—	—	—	4	8	14	—	2	5	9	1
Mennyiségtan	6	4	13	1	5	3	17	1	—	4	13	—
Philosophiai propedeutika	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	11	—

XIII.

Érettségi vizsgálat.

Az írásbeli vizsgálat május hó 17., 18. és 19-ik napján volt.

Az írásbeli tételek a következők voltak

a.) A magyar nyelvből és irodalomból: Arany János balladaköltészete.

Eredmény: 1 jeles, 3 jó, 3 elégséges, — elégtelen.

b.) A latin nyelvből és irodalomból: P. Vergilius Maro 9. eclogájából az 1—25. sor.

Eredmény: — jeles, 1 jó, 6 elégséges, — elégtelen.

c.) A mennyiségtanból: 1. Ha valamely kétjegyű számot a második számjegyével osztunk, hányadosul 9-et, maradékul pedig 6-ot nyerünk. Ha a számjegyeket felcseréljük és az így keletkezett számot osztjuk a második számjegyével, akkor hányadosul 12-öt, maradékul pedig 3-at kapunk. Melyik ez a szám?

2. Valamely háromszögnek két oldala: $a = 59.748$ m., $b = 72.698$ m. A két oldallal szemben fekvő szögek aránya $a : b = 1$. 2. Mekkora a háromszög szögei?

Eredmény: — jeles, — jó, 6 elégséges, 1 elégtelen.

A szóbeli vizsgálat június hó 1-én volt. A vizsgálat eredménye a következő:

a.) Jól érett: Bakó Gábor, Grünwald Dezső és Hankó János.

b.) Érett: Bálint Árpád, Csiby Károly, Dávid András és Szántó Ádám.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak 913—915. eln. sz. rendelete alapján osztályozott tanulók érettségi bizonyítványának fokozata a következő: a.) Jól érett: Székely Ferenc. b.) Érett: Antal Domokos, Cseh

Gyula, Elekes Ernő, Fazakas János, Karácson Kristóf, Révész Jenő, Szász Miklós és Wender Jenő.

A rendes vizsgálat eredményének statisztikai kimutatása :

Az érettségi vizsgálat megnevezése	A szóbeli alapján										
	Nyilvános vagy magán- tanuló	Érettségre jelentkezett	Az írásbelitől vissza- lépett	A vizsgálatról felül- geztetett	Az írásbeli dolgozatokat legnagyobb elégséges ered- ményel készített el	Az írás- beli alapján	Az írás- beli alapján	Szóbeli vizsgára elutaltatott	Szóbeli vizsgára elutaltatott	Szóbeli vizsgára elutaltatott	Szóbeli vizsgára elutaltatott
Első laben tett teljes vizsgálatot	nyil- vá- nos mt.	6	—	—	5	—	—	6	—	—	3
	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	3
Az érettségre jelentkezett ifjak pályaválasztása.											
teológiai											
jogi											
orvosi											
katonai											
gépész- mérnöki											
gyógy- szerész											
1											
5											
5											
3											
1											
1											

XIV.

Jótekonyság.

Mielőtt e címen a tanulóifjúság javára eső jótekonyság adományokról beszámolnánk, feljegyezni kívánjuk, hogy tanulóifjaink az ő szűkös zsebpénzükből az idén is hoztak áldozatot a jótekonyságnak még pedig a harctéren küzdő katonák részére karácsonyi szeretetadományképpen 112 K 97 f.-t adtak (I. 13-48, II. A. 13-70, II. B. 10, III. 29-10, IV. 4-68, V. 16-86, VI. 13-66, VII. 7-24, VIII. 4-25), vásároltak a Vörös Kereszt Egylettől kiadott 50 drb. levélzáró bélyeget 50 K, a Hadsegélyző Hivataltól kiadott 215 drb. ifjúsági hadsegélyző jelvényt 107 K 50 f. és 46 drb. Imádkozik a király c. képet 23 K értékben és gyűjtöttek 65 kg. fémeket a hadseregnek. Ezenkívül a VI. o. növendékei az Orsz. Vörös Kereszt Egyletnek 15, Csikszereda városi választmányának 5 és a vak katonák segélyalapjának 6 K 50 f.-t adományoztak. Ez utóbbi célra más osztályok növendékei is adakoztak, így az I. o. 52 K-t s a VII. o. szintén nagyobb összeget.

Hálás köszönetet mondunk az intézet és a tanulóifjúság nevében mindazoknak a tanügybarátoknak és jótevőknek, akik adományaikkal az érdemes tanulókat jutalmazni s ezzel őket még nagyobb szorgalomra, tehetségeik kifejtésére és további sikerek elérésére buzdítani szívesek voltak, valamint azoknak, akik az intézet könyvtárait és szertárait szíves adományaikkal gazdagították. Az ajándékok tárgyait az adományozók nevének megemlítésével az illető könyv- és szertárákról előbb adott jelentésünkben nyugtatványoztuk, illetőleg megőriztettük.

Új jutalmi alapítványok. A Történelmi, Kőszeghy László és Fáraó—Bóér jutalmi alapítványok alapító levelét alább teljes szövegükben közöljük.

Együttal megemlítiük, hogy hősi halált halt kartársunk, Ágner Béla emlékére tett 200 K-ás jutalmi alapítvány alapító levelét jóváhagyásra felterjesztettük s azt a maga egészében jövő évi értesítőnkben fogjuk közölni.

1. ALAPÍTÓ OKLEVÉL.

A csiksomlyói r. k. főgimnáziumnak az 1900—901. tanév végén érettségi vizsgát tett tanulói, akik a Csiksomlyóról Csikszeredára áthelyezett intézet új épületének felavatása napján, 1911. évi június 5-én tízéves találkozót tartotunk, névszerint: Anda Géza, Balás Elek dr., Bálint Alajos, Daragus András dr., Dobos Ferenc dr., Fuchs Hermann, Fülöp József, Glósz Miksa dr., Incze György, Mánya Márton, Pál Gábor dr., Péter József, Potovszky Dávid, Potovszky Ferenc, Puskás Imre, Simon Imre, Schreiber Ottó és Tódor János, ennek a találkozóznak emlékét egy jutalmi alapítvánnyal örökítjük meg. E célból a mai napon 600, írva Hatszáz koronát készpénzben Pál Gábor királyi tanácsos, főgimnáziumi igazgató úr kezéhez lefizettünk.

Alapítványunk kezelésére vonatkozólag a következőket kötjük ki:

1. Az alapítvány címe: »Történelmi jutalmi alapítvány« legyen.

2. Az alapítványt kezelés és gyümölcsöztetés végett az iskolai alap pénztárába kívánjuk elhelyezni.

3. Az évi kamatok a csikszeredai főgimnáziumban a magyar történelemből kiváló sikert feltüntetett tanuló jutalmazására fordítandók.

4. A jutalmazásra érdemes tanulót a tanári testület jelöli ki a tanév végén tartani szokott osztályozó értekezleten és jogában áll a testületnek a jutalomra fordítandó kamatokat két vagy több tanuló között megosztani. Hogy idővel ez lehetséges legyen, az évenkénti kamatokból egy százalék a tőkéhez csatoltassék.

Egyetértő felhatalmazás alapján ezt az alapító oklevelet örökérvényre és hitelül a fennnevezett alapítók nevében Daragus András dr. ügyvéd és Glósz Miksa dr. királyi táblai tanácsjegyző sajátkezüleg aláírjuk és Pál Gábor

főgimnáziumi igazgató úrnak átadjuk.

Kelt Csikszeredán, 1911-ik évi június hó 5-én.

Dr. Glósz Miksa s. k.

Dr. Daragus András s. k.

kir. it. táblai tanácsjegyző.

ügyvéd.

A készpénzben kezemhez lefizetett 600, írva Hatszáz korona alapítványi tőkét az alapító levél 2. pontjában kifejezett szándéknak megfelelően a »csiksomlyói r. k. iskolák pénzalapja« elnevezéssel fennálló iskolai alap pénztárába a mai napon elhelyeztem, ahol az érvényben levő mindenkor alapszabályok szerint, más alapítványokhoz hasonlóan, gyümölcsözőleg külön kezeltetik és a csikszeredai r. k. főgimnázium igazgatósága a megjutalmazott tanuló nevét, valamint a jutalom összegét az iskolai értesítőben évenként közli.

Az öt eredeti példányban kiállított és jóváhagyási záradékkal ellátott alapító levél egy-egy példánya a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnál, az erdélyi püspök levéltárában, az erdélyrészi róm. kath. státus igazgatótanácsánál, a csikszeredai főgimnázium és az iskolai alapot kezelő püspöki bizottmány levéltárban helyeztetik el.

Csikszeredán, 1911. évi június 9-én.

Pál Gábor s. k.

kir. tanácsos, főgimn. igazgató.

Szám: 301—1912. Jóváhagyjuk. Az erdélyi róm. kath. Státus Igazgatótanácsa. Kolozsvárt, 1912. február hó 14-iki ülésből. *Gróf Béldy s. k.* elnök. *Dr. P. Jánossy s. k.* titkár.

Pótpontok.

1. Az alapítványi vagyron eredeti összege 600, írva Hatszáz korona, mely összeg a kamatfölöslegek tőkésítésével 680, írva Hatszáznyolcvan koronára növekedett.

2. A főgimnázium igazgatósága, valamint a »csiksomlyói róm. kath. iskolák pénzalapja« kezelősége úgy a maga, mint a mindenkor utódok nevében az alapítvány tőkéjének épségben való fenntartásáért, valamint a kamatoknak az alapítólevél rendelkezései értelmében leendő felhasználásáért vagyoni feletősséget vállal.

3. A főgimnázium igazgatója arra is kötelezi magát, hogy az alapítványi jövedelmek mikénti felhasználását meg-

ismertető számadáskivonatát, az erd. róm. kath. Státus igazgatótanácsa útján, a főfelügyelet gyakorolhatása érdekében évenként a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz felterjeszti.

4. Amennyiben az intézmény, melynek céljaira az alapítvány tétetett, megszűnnék. avagy katolikus jellegét elveszítené, az alapítvány az erd. r. k. Státus kezelésébe megy át hasonló célokra, az általa megállapított feltételek mellett, új alapítólevél kiállításának jogával.

5. Az alapítványt peres és perenkívüli jogügyekben az iskolai pénzalap kezelésébe lesz hivatva képviselni.

Kelt Csikszeredán, 1913. december 28.

A püsp. nagybizottmány nevében

Kassai Lajos s. k.

főgimn. igazgató.

Szlávik Ferenc s. k.

főgim. r. tanár, előadó-jegyző.

Mikó Bálint s. k.

a püsp. nagyb. elnöke.

Antal Áron s. k.

főgimn. tanár, pénztárnok.

Szám: 2006—1914. Az 1914. évi augusztus 13-iki ülésből nyert felhatalmazás alapján jóváhagyjuk. Kolozsvár, 1914. szeptember 15-én. *Báró Szentkeresztly s. k.* alelnök.
Dr. Jánossy s. k. titkár.

Szám: 128162—914. VIII. a. Jóváhagyom. Budapesten, 1914. évi október hó 7-én. A miniszter helyett: *Madách s. k.* államtitkár.

2. ALAPÍTÓ LEVÉL.

Mi alulírottak a mai napon az erdélyi római katolikus Státus csikszeredai főgimnáziuma tanári tanácskozó termében megjelentünk és a néhai Kőszeghy László kir. mérnök barátai és tisztelői körében gyűjtött 682 K, azaz Hatszáznyolcvankettő koronát örökös alapítvány létesítésére Kassai Lajos igazgató és szentszéki tanácsos úrnak átadtuk.

Ennek az alapítványnak kezelésére nézve a következő feltételeket állapítottuk meg:

1. Az alapítvány címe: »Kőszeghy László jutalmi alapítvány.«

2. Az alapítvány célja: Kőszeghy László barátunk emlékének s közéleti és társadalmi érdemeinek megöröklé-

tése mellett a tanulóifjúságban a mennyiségtan és fizika iránt való érdeklődés fokozása.

3. Akarjuk, hogy alapítványunk a gimnáziumi igazgató kezelésében levő alapok mellett a felsőbb rendeletekben előirt módon kezeltessék. Míg az összeg a tőkésített kamatokkal és esetleg az időközi gyűjtésekből vagy adományokból befolyó összegekkel 1000, írva Egyezer koronára nem emelkedik, a jutalom ki nem adható.

4. A jutalomhoz elsősorban Kőszeghy Attila, néhai Kőszeghy László egyedüli örököse jogosult, ha a csikszeredai r. k. főgimnáziumban legalább is középfokú eredménnyel folytatja tanulmányait. E feltételek meghiusulta, vagy megszűnte esetén a jogosultság olyan VII. vagy VIII. osztályú tanulóra száll, aki jó erkölcsi magaviselet mellett a mennyiségtanból vagy a természettanból legtöbb eredményt mutat fel.

5. Az alapítvány, illetőleg a jutalom adományozásának joga a tanári testületet illeti.

6. Ha az intézet megszűnnék vagy római katolikus jellegét elveszítené, az alapítvány az erdélyi róm. kath. Státus igazgatótanácsának kezelésébe megy át hasonló célokra, az általa megállapított feltételek mellett, új alapító levél kiállításának jogaival.

7. Az alapítványt peres és perenkívüli jogügyekben a gimnázium mindenkori igazgatója lesz hivatva képviselni.

8. Az alapító levél 5 példányban: a püspöki hatóság, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium, az erd. r. k. Státus igazgatótanácsa, Kőszeghy László törvényes örököse és a csikszeredai r. k. főgimnázium igazgatóságának levéltára részére állíttatott ki és adatott át.

Csikszeredán, 1914. június hó 1-én.

Birtha József s. k.

árvaszéki elnök.

Előttünk:

Ferencz Gyula s. k.

tanu.

Iványi Antal s. k.

tanu.

Gecző Béla s. k.

nyug. kir. ítélőtáblai bíró.

Dr. Imecs János s. k.

ügyvéd.

Szopos Gáspár s. k.

kir. tszéki albiró.

Gajzágó Gerő s. k.

9. A főgimnázium igazgatója elismeri, hogy a 682 K alapítványi összeget 2 darab takarékpénztári könyvecskében átvette; az összegből 4%-kal kamatozó magyar korona járadék kölcsönkötvényt vásárolt, a maradékot pedig a Csikmegyei Székelybanknál gyűmölcsözteti. A kötvények száma: A. 093.701., A. 140.485., B. 071.178., B. 709.947. és B. 726.033. A betétkönyv száma: 308. Ezen okmányok szerint az alapítvány összege: 854 K 84 f., írva Nyolcszázötvennégy K 84 fillér.

10. A gimnázium igazgatója úgy a saját, mint a mindenkori utódok nevében az alapítvány tőkéjének épségben való fenntartásáért, úgyszintén az évi kamatoknak az alapító levél rendelkezései értelmében leendő felhasználásáért vagyoni felelősséget vállal.

11. A gimnázium igazgatója arra is kötelezi magát, hogy az alapítványi jövedelmek mikénti felhasználását megismertető számadáskivonatot az erd. r. k. Státus igazgatótanácsa útján a főfelügyelet gyakorolhatása érdekében évenként a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz felterjeszti.

Csikszeredán, 1914. július hó 1-én.

Kassai Lajos s. k.
főgimn. igazgató.

Szám: 2011—914. Az 1914. évi augusztus 13-iki ülésből nyeri felhatalmazás alapján jóváhagyjuk. Kolozsvár, 1914. szeptember 15-én. *Báró Szentkereszty s. k.* alelnök.
Dr. Jánossy s. k. titkár.

Szám: 129700—914. VIII. a. Jóváhagyom. Budapest, 1914. október hó 7-én. A miniszter helyett: *Madách s. k.* államtitkár.

3. ALAPÍTÓ LEVÉL.

Alulírottak a felcsiki esperesi kerület papsága nevében Fáraó Simon tb. alesperes, szépvízi örm. szert. plebános és Bóér János gyimesi plebános urak aranymiséjének mlékére és az 50 éves lelkipásztori munkásság érdeme inek megörökítésére alapítványt kívánunk létesíteni és ebből a célból 400, azaz Négy száz koronát Fáraó—Bóér jutalmi

alapítvány címen 21,685. számú agrártakarékpénztári könyvecskében Kassai Lajos csikszeredai gimn. igazgató és szentszéki tanácsos úr kezéhez a mai napon letesznek.

Ennek az alapítványnak kezelésére nézve a következő feltételeket állapítottuk meg:

1. Az alapítvány címe: »Fáraó—Bóér jutalmi alapítvány.«

2. Az alapítvány célja: Az ünnepelt aranymisés papok iránt való tiszteletünk kifejezésének állandósítása, másrésről pedig a tanuló ifjúságban az öntudatos egyházi szellem ápolása.

3. Akarjuk, hogy alapítványunk a gimnáziumi igazgató kezelésében levő alapok és alapítványok mellett a felsőbb rendeletekben előirt módon kezeltessek.

4. Az alapítvány kamata jutalomképpen minden évben az évről ünnepélyen oly VIII. osztályú tanulónak adandó, aki jó erkölcsi magaviselet mellett az apologétikából legjobb eredményt mutat fel. Megjegyezzük, hogy a jutalom csak akkor adandó ki, ha az évi kamat 20, azaz Húsz koronánál nem kevesebb. Ha a tőkejövedelem általános értékcsökkenés miatt vagy más okból húsz koronánál kevesebb volna, a tőkéhez csatolandó.

5. A jutalomra érdemes tanulót a mindenkori vallás-tanár javaslatának meghallgatása után a tanári testület jelöli ki.

6. Ha az intézet megszűnnék vagy római katolikus jellegét elveszítené, az alapítvány az erd. r. kath. Státus igazgatótanácsának kezelésébe megy át hasonló célokra, az általa megállapítandó feltételek mellett, új alapítólevél kiállításának jogával.

7. Az alapítványt peres és perenkívüli jogügyekben a gimnázium mindenkori igazgatója lesz hivatva képviselni.

8. A főgimnázium igazgatója elismeri, hogy az alapítvány törzsvagyonául szolgáló összeget 21,685. számú agrártakarékpénztári könyvecskében átvette s egyben kötelezi magát, hogy a ker. papság óhajta szerint később ezen összegben több kamatot biztosító hadi kölcsönkötvényt fog vásárolni.

9. A gimnázium igazgatója a saját és mindenkori utódok nevében az alapítvány tőkéjének épségben való fenntartásáért, úgyszintén az évi kamatoknak az alapító levél rendelkezései értelmében leendő felhasználásáért vagyoni felelősséget vállal.

10. A gimnázium igazgatója arra is kötelezi magát, hogy az alapítványi jövedelmek mikénti felhasználását megismertető számadáskivonatot az erd. róm. kath. Státus igazgatótanácsa útján a főfelügyelet gyakorolhatása érdekében évenként a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztériumhoz felterjeszti.

11. Az alapítólevél 5 példányban és pedig : a püspöki hatóság, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztérium, az erd. r. kath. Státus igazgatótanácsa, a felcsiki kerületi főesperes és a csikszeredai r. k. főgimnázium igazgatóságának levéltára részére állíttatott ki és adatott át.

Csikszeredában, 1915. február hó 24-én.

Kassai Lajos s. k.
főgimn. igazgató.

A ker. papság mint alapító nevében :
Bálint Lajos s. k.
ker. főesperes, csiksomlyói plebános.

Kovács Mihály s. k.
ker. jegyző, szépvízi lat. szert.
plebános, ker. alesperes.

Petres Kálmán s. k.
tanu.

Csiszér Pető s. k.
tanu.

Szám : 862- -1915. Az alapítványi vagyron kezelésére vonatkozó anyagi felelősség vállalása mellett az alapítólevelet jóváhagyjuk. Kolozsvár, 1915. április 14.-iki ülésből. Az erd. róm. kath. Státus igazgatótanácsa. *Br. Rudnyánszky s. k.* alelnök h. *Dr. P. Jánossy s. k.* titkár.

Szám : 45591- -1915. VIII. a. Jóváhagyom. Budapest, 1915. május hó 18. A miniszter helyett : *Hosvay s. k.* államtitkár

Tandíjmentesség. A főtanhatóság a testület ajánlása alapján a szegény és kiválóbb előmenetelű tanulókat tandíjmentességben részesítette.

Egész tandíjmentesek voltak : Székely Ferenc VIII.,

Magyari Gerő, Miska Vilmos, Péter Sándor VI., Antal Károly, Balázs József, Bálint Mihály, Bodó Lajos, Kajtár Márton, Karda Mihály, Kádár Rezső, Márton Péter, Péter István, Porumba Jenő V., Csiby Lajos, György Adolf, Kajtsa Sándor, Kristó Endre IV., Imre József, János András, László Dénes, Sóbert Zoltán, Váncsa András, Virág Lajos III., Ambrus József, Biró Antal, Botár Vilmos, Dományáncz Péter, Ferencz Gyárfás, Katona József, Magyari Gyula, Veress József II., Ferencz József, Tóth Gergely I. o. tanulók.

Ugyancsak egész tandíjmentesek voltak az 1899. okt. 25-én tartott státusgyűlés határozata alapján (4441—899. p. sz.) a csiksomlyói szentferencendi zárda Collegium Seraphicumának következő növendékei Fodor György, Kalamár László, Szabó Lajos IV., Burista Ferenc, Várhegyi Gyula III. Bécsi Sándor, Nagy Géza, Seres János, Stefanovics István, Stöckl Bálint, Toma Ferenc II., Gaal Andor I. o. tanulók.

Féltandíjmentesek voltak: Hankó János VIII., Bocskor Dávid, Kósa Tamás, Markovits Árpád, Pfeiffer Jenő VII., Endes István, Fazakas József, György Béla, Kiss Pál, Orbán Béla, Román Domokos VI., Beke Benjámin, Benkes Benjámin, Kozma Gyula, Kukuly József, Péli Béla, Péterffy Sándor V., Apponyi Imre, Csató András, Csató Antal, Domokos Péter, Fazakas Dénes, Fazakas József, Ferencz Pál, Kovács Antal, Sántha Gergely, Sántha Imre, Texe János, Xántus Vilmos IV., Antal Béla, Ábrahám József, Darvas Ferenc, Erős Lajos, Fodor Dónát, Imecs András, Imecs János, Keresztes András, Kovács Károly, Kovács Pál, Kristó Károly, Lukács Vilmos, Markovits Zoltán, Orosz János, Pál Gyula, Szekeres Gergely, Tankó Imre III., Bakó Kálmán, Balási Sándor, Balogh Zoltán, Bálinth József, Bene István, Botár Gergely, Dóczy József, Fischer Farkas, György Zsigmond, Imecs Lajos, Jakobovits László, Kovács Ábrahám, László József, Orbán Ferenc, Pál J. Árpád, Páll Márton, Péter Pál, Sárosi Mihály, Takács István, Tőke Benjámin, Völgyi István, Wéger Dezső, Zakariás Lukács II., Búzás Gerő, György Ferenc, Kovács János, Márkos László, Salamon Imre. I. o. tanulók.

Tanulmánybeli hanyatlás miatt a tandíjmentesség kedvezményét a tanév második felére elvesztette Román Domokos VI., Domokos Péter, Texe János, Xántus Vilmos IV., Antal Béla, Keresztes András, Pál Gyula, Szekeres Gergely III., Balási Sándor, Magyar Gyula, Orbán Ferenc, Péter Pál, Völgyi István, Zakariás Lukács II. o. tanulók.

Az elengedett tandíj összege 3220 korona, amely összeg a bevárható tandíjnak 18·20⁰/₀-át teszi ki.

Segélyek. a.) Ösztöndíjasok : Markovits Árpád VII és Markovits Zoltán III. o. t. a Bibich-féle ösztöndíjalapból 420-420 K-t, Fazakas József és Tamás Dezső IV. o. t. a jövedéki birságalapból 200-200 K-t és Fodor György IV. o. t. a vasgyári tanulmányi ösztöndíjalapból 150 K-t élvezett. Az ösztöndíjak összege : 1390 K.

b.) A gimnáziummal kapcsolatos internátus növendékei közül az internátusi segélyalapból az ellátás fedezésére segítséget kaptak : Bors Ádám VI., Hunyadi László V., Fazakas József, Kristó Endre, Sántha Gergely IV. o. t. 30-30 K-t, Fazakas János VII., Imre József, Szekeres Gergely III. o. t. 20-20 K-t, összesen 210 K-t.

c.) A vármegyei lóbeszerzési huszáralapból mint székelly huszárcsaládból származó tanulók segélyben részesültek : Kajtár Márton V., Kajtsa Sándor IV. o. t. 90-90 K, György Béla VI., Botár Vilmos II. o. t. 80-80 K, Márton Péter V. o. t. 70 K, Köllő Zoltán VII., Csató Antal IV., Antal Béla, Mihály László, Tamás Elek III., Ambrus József II., Búzás Gerő I. o. t. 60-60 K, összesen 830 K segélyben.

Jutalmazások. a.) Az erdélyi r. kath. tanulmányi alapból évenként járó 80 K átalányból vásárolt könyveket a következő jó viseletű és kiváló előmenetelű tanulók kapták :

I. osztály : Ferencz József, Fodor Elek, Gál Andor, Kabdebó Tibor, Kovács János, Orbán János Kempis—Platz, Krisztus követése ; Salamon Imre : Kárpáti Endre, Madárdalok ; Szentpály Imre : Sziklay János, Új világ.

II. A. osztály : Fodor Pál, Katona József Péter János dr., A székellyföld és székelly nagyjaink ; Sercs János : Kempis—Platz, Krisztus követése ; Stöckl Bálint Kincs István, Romok a rom fölött.

II. B. osztály: Bene István, György Zsigmond, Imets Lajos: Péter János dr., A székelyföld és székely nagyjaink; Kovács Ábrahám: Károly Ignác, Igazi élet; Páll Márton Toma István, A hegyaljai diákok; Potoczky Gyula: Sebők Imre dr., Az én naplóm; Stefanovics István, Takács István Gaal Mózes, Hún és magyar mondák.

III. osztály: Becze György, Imre József, Lukács Vilmos, Markovits Zoltán: Péter János dr., A székelyföld és székely nagyjaink; János András: Dickens Károly, Twist Olivér.

IV. osztály: Csató András, Csiby Lajos, Fazakas Dénes: Szalézi Szent Ferenc—Platz, Filótea; Fodor György: Bulwer, Pompéji utolsó napjai; Kajtsa Sándor: Bán Aladár, Áhitat szárnyain; Kovács Antal, Sántha Imre, Veress Lajos: Mindszenty Gedeon válogatott költeményei; Szász Béla: Péter János dr., A székelyföld és székely nagyjaink.

VI. osztály: György Béla: Reviczky Gyula összes költeményei; Magyar Gerő: Sík Sándor, Szembe a nappal; Péter Sándor: Pintér Kálmán, Irodalmunk a milleniumig.

VII. osztály: Markovits Árpád: Szeghy Ernő dr., Japán; Pfeiffer Jenő: Benedek Elek, Széchenyi István.

b.) Vákár Lajos helybeli könyvkereskedő úr ajándékát a következő tanulók kapták: Tankó Bálint I. o. t.: Havas István, Koncz Márton; Kajtár Márton V. o. t. Verne—Bányai, Dél csillaga; Karda Mihály: V. o. t.: Verne—Telekes, A büszke Orinoco.

c.) Kassai Lajos igazgató könyvjutalmát: Haugh Béla, Fiamnak c. mű egy-egy példányát Császár József III. és Kádár Rezső s Péterffy Sándor V. o. tanulók kapták.

d.) A Székely Egyesület két székely származású, szegény tanuló részére adományozott 20-20 korona jutalmát a tanári kar ajánlata alapján Ferencz József I. és Bodó Lajos V. o. t. kapta.

e.) Buszek Gyula tanár, tűzérhadnagy, 20 K jutalmát Kósa Tamás VII. o. t. kapta, mint aki a felsőbb osztályosok közül a történelemből legjobb eredményt mutatott fel, 13 K 32 f. jutalmát pedig Salamon Imre I. o. t. kapta, ki az alsób osztályosok közt a földrajzban kitűnt.

f.) Az Adorján-féle jutalmi alapítvány 6 K kamatát Bocskor Dávid VII. o. t. kapta, mint aki osztályában a legjobb magyar dolgozatokat készítette.

g.) A »Nagy Dénes fillérei« jutalmi alapítvány 10 K kamatát Szász Béla IV. o. t. kapta, mint aki osztályában a mennyiségtanból a legjobb eredményt tüntette fel.

h.) A »Béldi és társai jutalmi alapítvány« 10 K kamatát Markovits Árpád kapta, mint a VII. o. legjobb tanulója.

i.) Az »Imets-féle jutalmi alapítvány« 8 K kamatát Székely Ferenc VIII. o. t. kapta, mint aki a német nyelvből a legjobb eredményt mutatta fel.

j.) A »Jakab Antal jutalmi alapítvány« 20 K kamatát Orbán Béla VI. o. t. kapta, mint aki osztályában a mennyiségtanból a legjobb eredményt tüntette fel.

k.) A »Történelmi jutalmi alapítvány« 20 K kamatát Hankó János VIII. o. t. kapta, mint aki a magyar történelemből a legkiválóbb eredményt tüntette fel.

XV.

A finevelőintézet és internátus.

A.) Finevelőintézet.

A főgimnáziummal kapcsolatos finevelőintézetet (szeminárium) Rés János igazgató és Boga Alajos dr. aligazgató vezették. Az intézet, épen úgy, mint az internátus, 2 emeletes új épület, mely a főgimnáziummal oly szoros kapcsolatban van, hogy a finevelő folyósójáról a növendékek mindjárt a gimn. folyósójára érnek, ami különösen téli és esős időben nagy előny. A tanulást a növendékek a tanuló szobákban végzik (25-25), míg szabad idejüket az intézet mögötti nagy játszótéren töltik. Az egész intézet vízvezetékkal és villanyvilágítással van felszerelve. A hálószobák (7) tágasak s közvetlenül onnan lépnek a növendékek a mosdószobákba. Az ifjúság egészségének fenntartására szolgál az 5 káddal és egy nagy közös medencével ellátott fürdő. Az intézeti orvos mindennap meglátogatta az intézetet s nagyrészt ennek köszönhető, hogy ifjúságunk elég jó egészségnak örvendett. Minden növendéknek számított ruha- és könyvszekrénye van. A tanuló asztalok 2 és 3 ülésűek. A növendékek száma az év végén 99, ebből 50 alapítványos, 42 fizető és 7 felszolgáló volt.

Az alapítványosokról az alábbi kimutatás ad bővebb tájékoztatást.

Tudnivalók az 1915—16. tanévre.

1. Intézetünkbe az alapítványosok nagy száma miatt fizetésiessnek csak mintegy 40 jó viseletű és szorgalmas növendéket vehetünk fel.

2. Az egyházmegyei fizető növendékek évi 260, a nem egyházmegyeiek pedig 320 koronát fizetnek, melyért mo-

sáson kívül teljes ellátást nyernek. Az esetleg fizetendő drágasági pótléokra nézve a szülőket aug. vége felé fogjuk értesíteni.

3. Az alapítványos növendékek alapítványuk kamatát 260 koronára egészítik ki. A drágasági pótlékra nézve ugyanaz áll, mint a fizetőkre.

4. A szolgálattevők egy évre 20 koronát fizetnek fűtés és világítás címén.

5. Az ellátási díjakat a fizető növendékek két havonként előre fizetik és pedig úgy, hogy a díjakat legkésőbb nov., jan., márc. és május 5-én az igazgatóság kézhez kapja. Az első részletről a 11. pont intézkedik.

6. Az alapítványosok, amennyiben pótlásuk 50 koronán alul van, bejövetelükkor kötelesek lefizetni az egész összeget, amennyiben az összeg 50 koronán felül és 100 koronán alul van, két részletben és pedig szept. és febr. 5-ig, s amennyiben 100 koronán felül van, három részletben és pedig szept., dec. és márc. elején.

7. A szolgálattevők bejövetelükkor kötelesek lefizetni a 20 koronát.

8. A díjakat az igazgatóság csakis postautalványon fogadja el. A postautalványon való küldésnél azonban a szülők ügyeljenek arra, hogy *a.)* a pénzt csakis a finevelő-intézet igazgatósága címére küldjék, *b.)* a küldött összeghez mindig 4 fillért csatoljanak, mert azt a postahivatal levonja, *c.)* írják fel az utalványra a gyermek nevét, akiért, valamint a hónapokat, melyekre a pénzt küldik és *d.)* a finevelőnek tartozó összegen kívül a gyermeknek vagy bárki másnak szánt pénzt ugyanazon utalványon ne küldjenek.

9. Minden növendék a belépéskor 5 kor. bútorhasználati díjat és 3 K óvadékot fizet még, amiből az okozott rongálásokat hozzuk helyre.

10. Ágyterítőt az egyformaság kedvéért az intézet szerez be s annak árát a szülő a novemberi részlettel tartozik beküldeni.

11. Azok a szülők, akik fiaikat az intézetben akarják elhelyezni (ez vonatkozik azokra is, akik az intézetnek már

tagjai voltak), ezt a szándékukat legkésőbb júl. 31-ig jelentsek be a finevelőintézet igazgatóságánál. Később jelentkezőket csak akkor vehetünk fel, ha van hely. A fölvtelről a szülőt az igazgatóság aug. 10-ig értesíti, de a fölvtelt csak akkor veheti biztosra, ha a befizetendő első részletet legkésőbb aug. 25-ig beküldötte, ami a 19. pont alattiak szempontjából is fontos. Aki a részletet addig nem küldi be, annak helyét mással töltjük be.

12. Akik a gimn. I. osztályába vagy más intézetből jönnek ide, azok kötelesek utolsó bizonyítványuk egyszerű bélyegtelen másolatát is beküldeni.

13. Felvétel esetén a szülő kötelezvényt állít ki arról, hogy pontosan fog fizetni.

14. A felvétel egész évre szól, de a hanyag és rossz viseletű tanulót évközben is kitheti az előljáróság.

15. A növendék az intézetből csak szülei vagy gyámja szó- vagy írásbeli bejelentése után léphet ki.

16. Ha valamely növendék bármi okból az intézetből kilép, vagy kizáratik, akkor a kilépés, vagy kizárás napjától számított egy havi ellátási díjat köteles megfizetni.

17. Mindenki köteles magával hozni: 2 pár cipőt, 4 asztalkendőt, 4 nappali és 4 hálóinget, 4 alsónadrágot, 6 pár harisnyát, 12 zsebkendőt, 4 törülközőt, 1 ivópoharat, 1—2 párnát, 2 illetve 4 párnahuzatot, 1 paplant vagy takarót, 2 paplan- és 2 ágylepedőt, 1 fésűt, 1 haj-, 1 ruha-, 1 fog-, 1 sár-, 1 kenő- és 1 fényesítő kefé.

18. Minden magával hozott tárgyat jegyzőtintával vagy másképen azon intézeti számmal kell ellátni, amelyet az igazgatóság a szülőkkel közölni fog.

19. A gimnáziumba való beiratást mindenki maga végzi el, az intézet senkit sem irat be, de a kellő időben felvett és a gimn. igazgatóságának bejelentett finevelőintézeti növendék nem marad ki a beírandók sorából.

KIMUTATÁS

a Sz. Mihályról nevezett csikszeredai r. kath.
finevelő intézethez kötött alapítványi
helyekről és azok élvezőiről.

Sorszám.	Az intézethez kötött alapítvány címe és jellege.	Az alapító neve, állása, életideje s havi, életéből pár jellemző adat. Esetleg a végrendelet vagy az alapító levélnek idevonatkozó legfontosabb része rövid kivonatban.	Az alapítvány élvezőjének neve. Az élvezés jogcíme	Az alapítványos iskolai fokozata
1	„Balogh Ignác“, családi.	Balogh Ignác szárazpataki plébános.	Balogh Elek, családi jogon.	erd. főisk. hallgató.
2	„Dénes Imre“, családi	Gyergyóújfalvi Dénes Imre pécscegyházmegyei pap, romániai apostoli misszionárius, kalugerpataki plébános, született 1770. szept. 26.	Elekcs Ernő, családi jogon	VIII.
3	„Molnár József“, családi.	Molnár József, nagyvárad székese gyházi őrkanonok, szül. 1759. márc. 20-án Kézdivásárhelyt, meghalt 1826. márc. 11-én. A tanuló ifjúságnak páratlan pártfogója volt.	Fazakas János.	VIII.
4	„Köz“.	—	Hankó János.	VIII.
5	„Ferenczi Péter-féle gyergyói r. kath. nevelési alap“, családi.	Gyergyószentmiklósi Ferenczi Péter, csiksomlyói főesperes-plébános. Szül. 1753. dec. 11. Meghalt 1805. febr. 3.	Nyerges Gyula	VIII.
6	„Köz“	—	Székely Ferenc.	VIII.

Az alapítvány kezelője, adományozója s családi alapítványoknál a jogosultak sorrendjének megjelölése	Az alapítvány után a régens kezéhez kiutalt összeg	Az alapítványpótlásra fizetett összeg	A kézi ösztöndíjra utalt összeg	Megjelölése a más finevelőbe áthelyezett alapítványosoknak s azon finevelőnek, melyben az illető fiú ellátást nyer; a kézi ösztöndíjasoknál azon gimnáziumnak, melyben tanul
	K	K	K	
Az erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács. 1. Alapítványozó testvéreinek gyermekei s azok utódai. 2. Csik megyei szegény jó tanuló. Egyetemre is vihető.	169	—	169	Alapítványát pénzül élvezi a 2239—1914. p. sz. engedély alapján.
Erd. r. k. ösztöndíjalap. Az erdélyi püspök, széküresedés esetén a káptalan. Alapító legközelebbi rokonainak gyermekei	150	—	150	694—1915. sz. püsp. engedély alapján kézi ösztöndíjas volt.
Az erd. r. k. ösztöndíjalap Igazgatótanács. 1. Vérokonok. 2. Mások.	200	—	—	Katonai szolgálat miatt helyét nem foglalta el. Az év végén a vizsgálatot letette a helybeli főgimn. VIII. osztályáról.
Az erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács.	183	87-30	—	—
A gyergyókilyénfalvi egyháztanács. Az erdélyi püspök. 1. Az alapító vérokonai. 2. A gyergyói huszárszülők jó tanuló gyermekei, főleg tekerőpataki, kilyénfalvi és szentmiklósi eredetűek.	—	—	—	4781—1908. p. sz. engedéllyel a gyergyószentmiklósi áll. főgimnáziumban tanult s az összeget a kilyénfalvi plébániai hivataltól vette fel.
Az erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács.	183	63 60	—	Márc. 31-én az intézetből eltávozott katonai szolgálatra.

Sorszám	Az intézethez kötött alapítvány címe és jellege	Az alapító neve, állása, életideje s ha van, életéből pár jellemző adat. Esetleg a végrendelet vagy az alapító levélnek idevonatkozó legfontosabb része rövid kivonatban	Az alapítvány élvezőjének neve. Az élvezés jogcíme	Az alapítványos iskolai fokozata
7	„Bocskor Eiek“, családi.	Csikszentmártoni Bocskor Elek, csikmadarasi plébános, szül. 1788 nov. 18, meghalt 1858. jún. 6.	Bocskor Dávid, családi jogon.	VII.
8	„Tankó Mátyás Béla“, családi.	Göröcsfalvi Tankó Mátyás, csikszentdomokosi plébános, szül. 1740. febr. 13, meghalt 1808. júl. 27-én.	Pleiffer Jenő.	VII.
9	„Molnár Balázs“, családi.	Gyergyóújfalvi Molnár Balázs, gróf Mikes János szászfenesi gazdaságtisztje, szül. 1794. febr. 8., meghalt 1881. aug. 9.	Simon József.	VII.
10	„Lukács Mihály“, családi.	Kászonfelsőfalvi Lukács Mihály apostoli jegyző és csikkozmasi jegyző, szül. 1678. júl. 25., meghalt 1830. jan. 17-én. Ő a finevelő tulajdonképeni megalapítója s nevével nevezik az intézetet ma is: „Szent Mihály főangyalról“ elnevezett finevelő-intézetnek.	Vercs Ádám.	VII.
11	„Péterffy József“, családi.	Csikszentsimoni Péterffy József, csikmadarasi főesperes-plébános, szül. 1814. okt. 12, meghalt 1887. febr. 17. Gál Sándor katonája volt, de betegsége miatt el kellett tőle válnia. Az iskolákért sokat tett és áldozott.	Endes István.	VI.

Az alapítvány keze- lője, adományozója s családi alapítvá- nyoknál a jogosultak sorrendjének meg- jelölése	Az alapítvány után a régens kezéhez kiutalt összeg	Az alapítványpót- lásra fizetett összeg	A kézi ösztöndíjjal éltetett alapítvány után kiutalt összeg	Megjelölése a más fine- velőbe áthelyezett ala- pítványosoknak s azon finevelőnek, melyben az illető fiú ellátást nyer; a kézi ösztöndíja- soknál azon gimnázium- nak, melyben tanul
	K	K	K	
A csíksomlyói r. k. iskolai pénztár. Erdé- lyi püspök. 1. A Bocskor család- ból származó ifjú. 2. Más jóra való ifjú.	200	72	—	—
Az erd. r. k. ösztön- díjalap. Igazgató- tanács. Az alapítóval rokon ifjú.	132	133-20	—	—
Csíksomlyói r. k. is- kolai pénztár. Igaz- gatótanács. 1. Alapító testvérei- nek, Gyergyóújfalvi Molnár Mihálynak és Ferencnek utódai. 2. Alapító nagybátyja id. Molnár Lőrinc utódai. 3. Gyergyóújfalviszé- kely fiúk. 4. Csík megyei szé- kely fiúk.	200	56-70	—	Március 31-én az inté- zetből eltávozott kato- nai szolgálatra.
Erd. r. k. ösztöndíj- alap. Igazgatótanács. 1. Vérokonok. 2. Kászoniak. 3. Csíkszentmár- toniak. 4. Csíkkozmásiak. 5. Csíkszentmiklósiak. 6. Csikiak. 7. Mások.	157	110-70	—	—
Csíksomlyói r. k. is- kolai pénztár. Erdélyi püspök a csíkszent- simoni plébános ajánlata folytán. 1. Az alapító egész és féltestvérétől le- származó rokonok. 2. Csíkszentsimoni jó erkölcsű és jól ta- nuló fiúk.	200	72	—	—

Sorszám	Az intézethez kötött alapítvány címe és jellege	Az alapító neve, állása, életideje s ha van, életéből pár jellemző adat. Esetleg a végrendelet vagy az alapító levélnek idevonatkozó legfontosabb része rövid kivonatban	Az alapítvány élvezőjének neve. Az élvezés jogcíme	Az alapítványos iskolai fokozata
12.	„Köz.“	—	Magyari Gerő.	VI.
13.	„Köz.“	—	Orbán Béla.	VI.
14.	„Ferenczi Péter“.	L. 5. a.	Péter Sándor.	VI.
15.	„Bálint-Bors“, családi.	Csikszentgyörgyi Bálint Ignác, volt huszárkapitány (szül. 1769.) és neje Bors Julianna. — Sokat áldoztak templomok építésére, felékesítésére és a szegények felségélyezésére.	Tompos István, családi jogon.	VI.
16.	„Köz.“	—	Beke Benjámín.	V.
17.	„Nagy István-féle magán alapítvány“, családi.	Csikszentléleki Nagy István, brassói iparos. Sokat áldozott az iskolákra.	Ferencz Árpád.	V.
18.	„Köz.“	—	Karda Mihály.	V.

Az alapítvány keze- lője, adományozója s családi alapítványok- nál a jogultak sorrendjének meg- jelölése	Az alapítvány után a régens kezéhez kiutalt összeg	Az alapítványpót- lásra fizetett összeg	A kézi ösztöndíj- évezeit alapítvány után kiutalt összeg	Megjelölése a más fine- velőbe áthelyezett alapítványosoknak s azon finevelőnek, mely- ben az illető fiú ellátást nyer; a kézi ösztön- díjasoknál azon gimnáziumnak, melyben tanul
	K	K	K	
Az erd. r. k. ösztön- díjalap. Igazgató- tanács.	183	87-30	—	—
	183	87-30	—	—
A csiksomlyói r. k. iskolai pénztár. Az erdélyi püspök a csik- somlyói plébános ajánlata alapján, Csik- somlyói plébániához tartozó katonaszülők gyermeké.	200	72	—	—
Az erd. r. k. ösztön- díjalap. Igazgató- tanács a csikszentgyör- gyi lelkész ajánlása alapján. 1. A Bálint, Bors és Tompos családokból való ifjak. 2. Csikszentgyörgyi jó és eszes ifjú. 3. Csik megyei jó és eszes ifjú a legsze- gényebb rendből.	185	52-50	—	Csak január 1-től él- vezte alapítványát.
Az erd. r. k. ösztön- díjalap. Igazgató- tanács.	183	87-30	—	—
A csiksomlyói r. k. iskolai pénztár. Az erdélyi püspök. 1. Vérokonok közül az alapítóhoz a leg- közelebb eső. 2. Csikszentléleki származású. 3. Más jó erkölcsű és jó tanuló csiki kath. fiú.	200	72	—	—
Az erd. r. k. ösztön- díjalap. Igazgató- tanács.	183	87-30	—	—

Sorszám	Az intézethez kötött alapítvány címe és jellege	Az alapító neve, állása, életideje s ha van, életéből pár jellemző adat. Esetleg a végrendelet vagy az alapító levélnek idevonatkozó legfontosabb része rövid kivonatban	Az alapítvány élvezőjének neve. Az élvezés jogcíme	Az alapítványos iskolai fokozata
19	„Haller Mária és Karolina.“	Haller Mária grófnő és Haller Karolina grófnő, özv. gróf Gyulai Ferencné.	Kádár Rezső.	V.
20	„Molnár Balázs“, családi.	L. 9. a.	Márton Péter.	V.
21	„Eröss Elek“, családi.	Csikszeredai Eröss Elek orsz. képviselő, később polgármester, szül. 1816 febr. 12.	Orbán Ignác, családi jogon.	V.
22	„Salamon Andrásné alapítványa.“	Salamon Andrásné sz. Simonyi Anna, kolozsvári lakos.	Péli Béla.	V.
23	„Péterffy József“, családi.	L. 11. a.	Péterffy Sándor, családi jogon	V.
24	„Köz“.	—	Porumba Jenő	V.
25	„Péterffy József“.	L. 11. a.	Antal Árpád.	IV.
26	„Bíró Antal“.	Kézdipolyáni Bíró Antal főkörmányszéki tanácsos, szül. 1761. máj. 20.	Csiby Lajos.	IV.

Az alapítvány kezelője, adományozója s családi alapítványoknál a jogosultak sorrendjének megjelölése	Az alapítvány után a régens kezéhez kiutalt összeg	Az alapítványpótlásra fizetett összeg	A kézi ösztöndíjul élvezeti alapítvány után kiutalt összeg	Megjelölése a más finevelőbe áthelyezett alapítványosoknak s azon finevelőknek, melyben az illető fiú ellátást nyer; a kézi ösztöndíjasoknál azon gimnáziumnak, melyben tanul
	K	K	K	
A csiksomlyói r. k. iskolai pénztár. Erdélyi püspök. Szegényebb sorsú nemes ifjú.	260	—	—	—
I. 9. a.	200	72	—	—
A csiksomlyói r. kath. iskolai pénztár. Igazgatótanács. 1. Alapító nőtestvéreinek leszármazottai közül a legjobb tanuló 2. Csikszeredai r. k. székely fiúk közül a legjobb tanuló. 3. Csik megyei születésű, r. k. szegény székely fiú. Egyetemre is viheti.	200	—	200	Kézi ösztöndíját a helybeli főgimnáziumban élvezi 1864—1914. sz. püspöki engedéllyel.
Az erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács. Olyan székely ifjú, ki a lelkész pályára fog lépni.	200	72	—	—
L. 11. a.	200	72	—	—
Az erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács.	183	87.30	—	—
L. 11. a.	200	72	—	—
Az erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács. 1. Gyergyói régi tősgyökeres kath. szegény gyermek. 2. Polyáni és bögyözi és más háromszékiek	144	122.40	—	—

Sorsszám	Az intézethez kötött alapítvány címe és jellege	Az alapító neve, állása, életideje s ha van, életéből pár jellemző adat. Esetleg a végrendelet vagy az alapító levélnek idevonatkozó legfontosabb része rövid kivonatban	Az alapítvány élvezőjének neve. Az élvezés jogcíme	Az alapítványos iskolai fokozata
27	„Köz.”	—	Deáky Béla.	IV.
28	„Fülöp Alajos”, családi. *)	Csikpálfalvi Fülöp Alajos nyug. lelkész, sz. 1831. szept. 29.	Fazakas Dénes.	IV.
29	„Köz.”	—	Ferencz Pál.	IV.
30	„Ózv. Szöcs Ignácné született Kiss Anna 50000 koronás fidejcomai alapítványa”, családi.*	Ózv. Szöcs Ignácné sz. Kiss Anna csikszerepai lakos.	György Adolf.	IV.
31	„Dr. Balás Endre”, családi.	Csikkozsmási dr. Balás Endre pápai kamarás, gyulafehérvári papnőveldei rektor.	Kajtsa Sándor.	IV.

Az alapítvány kezelője, adományozója s családi alapítványoknál a jogosultak sorrendjének megjelölése.	Az alapítvány után a régens kezéhez kiutalt összeg.	Az alapítványpótlásra fizetett összeg.	A kézi ösztöndíjul élvezett alapítvány után kiutalt összeg.	Megjelölése a más finevelőhe áthelyezett alapítványosoknak s azon finevelőnek, melyben az illető fiú ellátást nyer; a kézi ösztöndíjasoknál azon gimnáziumnak, melyben tanul.
	K	K	K	
Az erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács.	183	87 30	—	—
Erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács. 1. Csikcsomortáni Szűcsök, a csikpálfalvi Fülöpök és csiksobotfalvi Vatak gyermekei. 2. Csik megyei, székelv származású, r. k. vallású, jó tanuló és jó viseletű ifjú.	200	72	—	—
Az erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács.	183	87 30	—	—
Az erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács. 1. Özv. Szűcs Ignácné rokonai közül első sorban id. Dávid Ignác és Dávid József gyermekei. 2. A többi vérrokonok leszármazottjai. 3. Csik megyei illetőségű szegény jó tanuló.	198	31	—	Márciusban az intézetből kilépett.
Az erdélyi székeskáptalan. Az erdélyi püspök. 1. Vérrokon. 2. Csikkozmas községben lakó latin szertartású r. k. szülők Csikkozmas községben született lat. szert. r. k. fia, akit az elemi isk. legfelsőbb osztályát jeles, vagy a gimn. valamelyik osztályát legalább is jó eredménnyel végzett. Egyetemre is vetheti.	200	72	—	—

Sorszám	Az intézethez kötött alapítvány címe és jellege	Az alapító neve, állása, életideje s ha van, életéből pár jellemző adat. Esetleg a régrendelet vagy az alapító levélnek idevonatkozó legfontosabb része rövid kironatban	Az alapítvány élvezőjének neve. Az élvezés jogcíme	Az alapítványos iskolai fokozata
32	"T. Darvas János", családi.	Csikújtusnddi Darvas János, bácsi alesperes-plébános, szül. 1821. szept. 4., meghalt 1898. Sokat áldozott a templomra és az ifjúság nevelésére.	Korács Antal, családi jogon.	IV.
33	"Lukács Mihály", családi.	L. 10. a.	Részegh József családi jogon.	IV.
34	"Kedves-Bara", családi.	Bara Éva, csikszentdomoskosi Kedves József m. kir. huszárszázados özregye. Meghalt 1889. júl. 6.	Szabó Gyula, családi jogon.	IV.
35	*,"Szöcs Ignác 5000 koronás főnöveldei alapítványa családi.	L. 30. a.	Tere János.	IV.
36	"Bors Barnabás".	Csikszentkirályi Bors Barnabás, Csikszék királybírója, szül. 1762. febr. 28-án.	Benedek Péter.	IV.
37	"Köz."	—	Csedzár József.	III.

Az alapítvány keze- lője, adományozója s családi alapítvá- nyoknál a jogosultak sorrendjének meg- jelölése	Az alapítvány után a régens kézhöz kiutalt összeg	Az alapítványpör- lésre fizetett összeg	A kézi ösztöndíj élvezett alapítvány után kiutalt összeg	Megjelölése a más finere- lőbe áthelyezett ala- pítványosoknak s azon finerelőnek, melyben az illető fiú ellátást nyer; a kézi ösztöndíja- soknál azon gimnázium- nak, melyben tanul
	K	K	K	
Az erd. r. k. ösztöndíj- alap. Igazgatótanács, a tuznádi plébános ajánlása alapján. 1. Vérokon. 2. Jó riseletű és tanuló fiúk hely, személy és származás különbség nélkül. Az erd. r. k. ösztöndíj- alap. Igazgatótanács, a csíksomlyói gimn. igaz- gatója ajánlása folytán. A csíksomlyói (most csíkszeredai) főgimnázium- ba járó ifjú hely, személy és származási különbség nélkül	200	72	—	—
L. 10. a.	157	112 70	—	—
Csíksomlyói r. k. isko- lai pénztár. Erdélyi püspök. 1. Csíkszentdomokosi Kedves és Bara csa- ládokból származó, az alapítótól egyenes vér- rokon gyermekek. 2. Csíkszentdomokosi r. k. szegény, jó erköl- csű, jeles előmenetelű székely ifjak.	200	10	—	Az alapítványt élvezője csak egy hónapig élvezte, azután kilépett a gimnáziumból.
L. 30. a.	198	73 80	—	—
Az erd. r. k. ösztöndíj- alap. Igazgatótanács. Két jó reménységű ta- nuló ifjú. Egyetemre is vihető rokon által.	180	90	—	—
Az erd. r. k. ösztöndíj- alap. Igazgatótanács.	183	87 30	—	—

Sorszám	Az intézethez kötött alapítvány címe és jellege	Az alapító neve, állása, életideje s ha van, életéből pár jellemző adat. Esetleg a rögrendelet vagy az alapító levélnek idevonatkozó legfontosabb része rövid kiconatban	Az alapítvány élvezőjének neve. Az élvezés jog-	Az alapítványos iskolai fokozata
38.	„Keresztes János“.	Gyergyószentmiklósi Keresztes János, csikozmási plébános, sz. 1749. jan. 12., meghalt 1884. febr. 19-én. Több misealapítványt tett.	Csiky Pál.	III.
39.	„T. Darras János“, családi.	L. 32. a.	Darras Ferenc, családi jogon.	III.
40.	„Köz“.	—	Fodor Dónát.	III.
41.	„Köz“.	—	Imecs András.	III.
42.	„Pál Gábor-féle alapítvány.“	Pál Gábor csíksomlyói igazgató 30 éves tanári jubileuma alkalmából tisztelői, tanártársai és tanítványai 1906-ban.	János András.	III.
43.	„T. Darras János“, családi.	L. 32. a.	Kovács Károly, családi jogon.	III.

Az alapítvány keze- lője, adományozója s családi alapítvá- nyoknál a jogosultak sorrendjének meg- jelölése	Az alapítvány után a végenz kezéhez kiutalt összeg	Az alapítványpót- lásra fizetett összeg	A kézi ösztöndíjjal éltetett alapítvány után kiutalt összeg	Megjelölése a más finere- lőbe áthelyezett ala- pítványosoknak s azon fincelőnek, melyben az illető fia ellátást nyer; a kézi ösztöndíja- soknál azon gimná- ziumnak, melyben tanul
	K	K	K	
Az erd. r. k. ösztön- díjalap. Igazgatótanács, a gyergyószentmiklósi örményisztartású plé- bános ajánlása folytán. Gyergyószentmiklósi örmény ifjú.	160	108	—	—
L. 32. a.	200	72	—	—
Az erd. r. k. ösztön- díjalap. Igazgató- tanács.	183	87.30	—	—
	183	87.30	—	—
A csíksomlyói r. k. iskolai pénztár. Erdélyi püspök Pál Gábor igazgató, halála után a főgimn. tanári testületének ajánlása alapján. 1. Pál Gábor igazgató r. k. vallású egyenes leszármazottjai közül azok a fiúgyermek,ek, akik tanulmányukat a csíksomlyói (most csík- szeredai) r. k. főgim- náziumban jó maga- risslellettel és jeles ered- ménnyel folytatják. 2. Csík vármegyei sze- gény székely ifjak kasonló feltételekkel.	200	72	—	—
L. 32. a.	200	72	—	—

Sorszám	Az intézethez kötött alapítvány címe és jellege	Az alapító neve, állása, életideje s ha van, életéből pár jellemző adat. Esetleg a végrendelet vagy az alapító levélnek idevonatkozó legfontosabb része rövid kivonatban	Az alapítvány élvezőjének neve. Az élvezés jogcíme	Az alapítványos iskolai fokozata
44.	„Kedres Zsuzsa“, családi.*	Csobotfalvi Kedres Zsuzsa, szül. 1781 ápr. 23-án. A III. székelyezrednél volt szakácsnő.	Korács Pál.	III.
45.	„Bálint-Bors“, családi.	L. 15. a.	Kristó Károly.	III.
46.	„Bálintné Bors Juliánna“.	Bors Juliánna, özvegy Bálint Ignácné.	Márton György.	III.
47.	„Orosz Mihály“, családi	Gyergyóditrói Orosz Mihály fűszeres-kanonok. Meghalt 1834. okt 12.	Orosz János, családi jogon.	III.
48.	„Molnár József“, családi.	L. 3. a.	Sóbert Zoltán.	III.
49.	„Sántha Ferenc Márton“ családi	Csikkozvási Sántha Ferenc Márton premonstrei perjel. Született 1737. Meghalt 1813. máj. 5.	Virágh Lajos, családi jogon.	III.
50.	„Ferenczy Péter“ családi.	L.	Balla Antal.	II. A.

Az alapítvány kezelője, adományozója s családi alapítványoknál a jogosultak sorrendjének megjelölése	Az alapítvány után a régens kezéhez kiutalt összeg	Az alapítványpótlásra fizetett összeg	A kézi ösztöndíjul élvezett alapítvány után kiutalt összeg	Megjelölése a más finevelőbe áthelyezett alapítványosoknak s azon finevelőnek, melyen az illető fiú ellátást nyer; a kézi ösztöndíjasoknál azon gimnáziumnak, melyben tanul
	K	K	K	
<i>Az erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács. A hagyományozó családjából származó fiú.</i>	200	36	—	<i>A félér régén alapítványáról lemondott.</i>
<i>L. 15. a.</i>	185	85.50	—	—
<i>A csíksomlyói r. k. iskolai pénztár. Erdélyi püspök az alapító, később utódai által tett felterjesztés alapján. Csíkszéki szegény, jól tanuló székely fiú.</i>	200	72	—	—
<i>Erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács a ditrói plébános ragy a gyergyói főesperes ajánlása folytán.</i> <i>1. Rokonok.</i> <i>2. Gyergyóiak.</i>	75	184.50	—	—
<i>L. 3. a.</i>	200	72	—	—
<i>Az erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács.</i> <i>1. Az alapító atyjától lemenő ágon származó rokonok.</i> <i>2. A többi rokonok és sógorok.</i> <i>3. Kozmásiak.</i> <i>4. Alapító anyai ágáról való rokonai Tusnádról, de mindig a legközelebbiek.</i> <i>5. Tusnádiak.</i>	200	72	—	—
<i>L.</i>	200	72	—	—

Sorszám	Az intézethez kötött alapítvány címe és jellege	Az alapító neve, állása, életideje s ha van, életéből pár jellemző adat. Esetleg a végrendelet vagy az alapító levélnek idevonatkozó legfontosabb része rövid kivonatban	Az alapítvány élvezőjének neve. Az élvezés jogcíme	Az alapítványos iskolai fokozata
51	„Fogarassy Mihály“, családi.	Gyergyószentmiklósi Fogarassy Mihály, erd. püspök, szül. 1800. szept. 17., meghalt 1882. A Sz. István Társulat alapítója. Számos alapítványt tett.	László József Lajos.	II. A.
52	„Kovács Péter“, családi	Csikkozsmási Kovács Péter örkanonok, alsó-fehérmegyei táblabíró. Meghalt 1835. aug. 30.	Orbán Ferenc, családi jogon.	II. A.
53	„Sz Darvas J.“, családi.*	Csikszentsimoni Darvas János, gyergyóújsáki lelkes, szül. 1739. jún. 9-én	Tőke Béni.	II. A.
54	„Fogarassy Mihály“ családi.	L. 51. a.	György Zsigmond.	II. B.
55	„Bálint-Bors“, családi.*	L. 15. a.	Kovács Abrabám.	II. B.
56	„Molnár Buzás“ családi.*	L. 9. a.	Páll Márton.	II. B.
57	„Búzás-féle magánalapítvány“, családi.	Csikszentmihályi Búzás Mihály csikszentmártoni kanonok, főesperes-plébános, szül. 1831. nov. 1. Résztvett az 1849-iki szabadságharcban. Meghalt 1895-ben.	Búzás Gergely, családi jogon.	I.

Az alapítvány keze- lője, adományozója s családi alapítvá- nyoknál a jogosultak sorrendjének meg- jelölése	Az alapítvány után- a régens kezéhez kiutalt összeg	Az alapítványpót- lásra fizetett összeg	A kézi ösztöndíjjal é- vezett alapítvány után- kiutalt összeg	Megjelölése a más fine- velőbe áthelyezett ala- pítványosoknak s azon finevelőnek, melyben az illető fiú ellátást nyer; a kézi ösztöndíja- soknál azon gimnázium- nak, melyben tanul
	K	K	K	
Erd. r. k. ösztöndíj- alap. Erdélyi püspök. 1. Vérrokonok a VII. fokig. 2. Erdélyegyházme- gyei gyergyói ifjak. 3. Erdélyegyházme- gyei más ifjak.	300	—	48	—
Erd. r. k. ösztöndíj- alap. Igazgatótanács. Az ajánlás joga az erd. püspököt, széktürese- dés esetén a káptalaut illeti a kozmási lelkész felterjesztése alapján. 1. Végrendelkező atyai és anyai ágon koz- mási rokonai. 2. Csikkozmási és kéz- diszentlélekiszékelyek	120	145	—	—
Az erd. r. k. ösztöndíj- alap. Igazgatótanács. Rokonok.	156	34	—	Az alapítványról a félév végén lemondott.
L. 51. a.	300	—	48	—
L. 15. a.	185	85.50	—	—
L. 9. a.	200	72	—	—
Csiksomlyói r.k. isko- lai pénztár. Erdélyi püspök a gimn. igaz- gató és a csikszent- mihályi plébános ajánlata alapján. 1. Az alapító csik- szentmihályi jó re- ményű rokonai. 2. Csiki székelv szá- mazású, kath. vallású, jeles tehetségű és jó viselkedű gimn. tanulók.	200	72	—	—

Sorszám	Az intézethez kötött alapít- vány címe és jellege	Az alapító neve, állása, életideje s ha van, éle- téből pár jellemző adat. Esetleg a végrendelet vagy az alapító levélnek idevonatközlő legfontosabb része rövid kivonatban	Az alapítvány élvezőjének neve. Az élvezés jogcíme	Az alapítványos iskolai fokozata
58	„Ferenczy Péter“ családi.	L. 5. a.	Ferenczy András, családi jogon.	I.
59	„Csomortány Antal“, családi.	Csomortány Antal egri kanonok.	Lázár Mihály, családi jogon.	I.
60	„Bara János csíkszenttamási főgondnok“, családi.	Bara János, a Pro Eccle- sia et Pontifice érdem- keresztel kintetett csíkszenttamási főgond- nok, 1912. nov. 17-én házassága 50. évfordu- lója emlékére.	Mivel az összeg még nem fe- dezi egy növen- dék ellátását, a tőke kama- toztatik.	—
61	„Kovács Mik- lós“, családi.	Csíktusnádi Kovács Miklós, erdélyi püspök, v. b. t. t. Meghalt 1852. okt. 15.	Nincs betöltve.	—

Az alapítvány keze- lője, adományozója s családi alapítvá- nyoknál a jogosultak sorrendjének meg- jelölése	Az alapítvány után a régens kééhez kiutalt összeg	Az alapítványpót- lása fizetett összeg	A kézi ösztöndíjjal éltetett alapítvány után kiutalt összeg	Megjelölése a más finere- lőbe áthelyezett ala- pítványosoknak s azon finerelőnek, melyben az illető fiú ellátást nyer; a kézi ösztöndíja- soknál azon gimnázium- nak, melyben tanul
	K	K	K	
L. 5. a.	—	—	—	A gyergyószentmiklósi áll. fő- gimnáziumban tanult s az ala- pítvány kamatait a kilyénfalvi plebániától kapta. Elégtelen tanulás miatt alapítványát a félév végén elvesztette.
Az erd. r. k. ösztöndíj- alap. Igazgatótanács. 1. Vérrokonok. 2. Szegény árvák.	81	179.10	—	—
Csiksomlyói r. k. isko- lai pénztár. Az erdélyi püspök az alapító, en- nek halála után a ro- konság legidősebb férfi tagja és a csikszent- tamási plébános aján- lata alapján. 1. Ferencz János csik- szenttamási r. k. tanító jó viseletű és tanuló r. k. gyermekei, illetve leszármazottjai. 2. Az alapítótól vérro- kon más r. k. jó viseletű és tanuló ifjak a vérro- konság foka szerint, de a 7-ik fokkal a rokon- ság megszűnik. Egyenlő foknál előny- ben részesül a jobb tanuló. 3. Tösgyökeres csik- szenttamási jó előme- netelű és viseletű ifjú. 4. Más Csik megyei jó előmenetelű és viseletű ifjú.	—	—	—	—
Erd. r. k. ösztöndíj- alap. Erdélyi püspök a tusnádi plébános ajánlása alapján. 1. Az alapító közelebbi jó viseletű és tehetsé- ges vérrokona.	—	—	—	—

Sorszám	Az intézethez kötött alapítvány címe és jellege	Az alapító neve, állása, életideje s ha van, életéből pár jellemző adat. Esetleg a végrendelet vagy az alapító levélnek idevonatkozó legfontosabb része rövid kivonatban	Az alapítvány élvezőjének neve. Az élvezés jogcíme	Az alapítványos iskolai fokozata
62	„Madár Imre alapítvány“, családi.	Néhai Madár Imre ny. Csik vármegyei főjegyző	Mivel az összeg még nem fedezi egy növendék ellátását, a tőke kamatoztatik.	—
63	„Both Ferenc“.	Both Ferenc tb. kanonok, főesperes, pápai prelátus, gyergyószárhegyi plébános.	—	—
64	„Both Ferenc, családi alapítványa.“	—	—	—
65	„Miklós Albert, alesperes-plébános alapítványa“, családi.	Csikutsnádi Miklós Albert oláhláposi alesperes-plébános 1911. december 14-én kelt végrendeletében.	—	—

Az alapítvány kezelője, adományozója s családi alapítványoknál a jogosultak sorrendjének megjelölése	Az alapítvány után a régebbi közlések kiutalt összeg	Az alapítványpótlásra fizetett összeg	A kézi ösztöndíjjal élvezett alapítvány után kiutalt összeg	Megjelölése a más finevelőbe áthelyezett alapítványosoknak s azon finevelőknek, melyben az illető fiú ellátást nyer; a kézi ösztöndíjasoknál azon gimnáziumnak, melyben tanul
	K	K	K	
<p><i>Csiksomlyói r. k. iskolai pénztár. Az erdélyi püspök.</i></p> <p>1. Az alapító lezármazói.</p> <p>2. Csikbánkfalvi r. k. székhely fiú.</p> <p>3. Csik megyei születésű r. k. székhely fiú.</p>	—	—	—	
<p><i>Gyergyószárhegyi egyháztanács.</i></p> <p>Az erdélyi püspök</p> <p>Egy szárhegyi székhely származású, szegény sorsú, jó viseletű és szorgalmas tanuló.</p>	—	—	—	—
<p><i>Az erd. r. k. ösztöndíjalap. Igazgatótanács nyitványos pályázat s a karcfalvi plébános ajánlata alapján.</i></p> <p>1. Csikdánfalvi Both család gyermekei közül a legjobb tanuló és viseletű fiú a státusz bármely gimnáziumában és a kolozsvári egyetemen.</p> <p>2. Másdánfalvi székhely származású fiú a csiksomlyói (csikszeredai) finevelőintézetben.</p> <p>3. Karcfalvi és jenőfalvi ifjak a csiksomlyói (csikszeredai) finevelőintézetben.</p>	—	—	—	—
<p><i>A gyulafehérvári káptalan. Az erdélyi püspök.</i></p> <p>1. Az alapítóval rokon jó viseletű és jó tanuló fiú. Felsőbb iskolára is viheto.</p> <p>2. Tusnádi névrokon vagy más tusnádi fiú.</p>	—	—	—	—

Sorszám	Az intézethez kötött alapítvány címe és jellege	Az alapító neve, állása, életideje s ha van, életéből pár jellemző adat. Esetleg a végrendelet vagy az alapító levélnek idevonatkozó legfontosabb része rövid kivonatban	Az alapítvány élvezőjének neve. Az élvezés jogcíme	Az alapítványos iskolai fokozata
66	„Köz“.	—	—	—
67		—	—	—
68	„Molnár József“, családi.	L. 3.	—	—
69			—	—
70	„T. Durvas János“, családi.	L. 32. a.	—	—

Jegyzet: 1. Elégtelen tanulás miatt alapítványát vesztli : Lázár Mihály I. o. tanuló.

2. A *-al jelzettek alapítványukat csak egy évre kapták s így az újra betöltés alá kerül.

3. Megüresedett s így betöltésre kerülő alapítványok a következők: I. Családiak: 1. egy Dénes Imre alapítvány, melyre jogosultak: a vérrokonok; 2. három Molnár József alapítvány, melyre jogosultak: a vérrokonok és azután mások; 3. két Molnár Balázs alapítvány, melyre jogosultak: a.) alapító testvéreinek, gyergyóújfalvi Molnár Mihálynak és Ferencnek utódai, b.) alapító nagybátyja, id. Márton Lőrinc utódai, c.) gyergyóújfalvi székely fiúk, d.) Csik megyei székely fiúk; 4. két Ferenczy Péter alapítvány, melyre jogosultak: a.) alapító vérrokonai, b.) gyergyói huszárszülők jó tanuló gyermekei, főleg tekerőpataki, kilyénfalvi és szentmiklósi eredetűek; 5. egy Fülöp Alajos alapítvány, melyhez jogosultak: a.) csikcsomortáni Szücsök, csikpálfalvi Fülöpök és csikcsobottfalvi Vataók, b.) Csik megyei székely származású, r. k. vallású, jó tanuló és jó viseletű fiúk; 6. egy özv. Szócs Ignácné alapítvány. Jogosultak: a.) alapító vérrokonai közül első sorban id. Dávid Ignác és József gyermekei, b.) a többi vérrokonok leszármazottjai, c.) Csik megyei illetőségű szegény

Az alapítvány keze- lője, adományozója s családi alapítványok- nál a jogosultak sor- rendjének meg- jelölése	Az alapítvány után a régecs kezéhez kiutalt összeg	Az alapítványpót- lásra fizetett összeg	A kézi ösztöndíj élvezett alapítvány után kiutalt összeg	Megjelölése a más fine- velőbe áthelyezett alapítványosoknak s azon finevelőnek, mely- ben az illető fiú ellátást nyer; a kézi ösztön- díjasoknál azon gimná- ziumnak, melyben tanul
	K	K	K	
<i>Frd. r. k. ösztöndíj. Igazgatótanács.</i>	183	—	—	<i>Az alapítványra jogosul- tak nem foglalták el he- lyüket s így az megüre- sedett s az idén betöltet- len maradt.</i>
	183	—	—	
<i>L. 3. a.</i>	200	—	—	
	200	—	—	
<i>L. 32. a.</i>	200	—	—	<i>Az élrevezetthez jogosult csa- ládi ügy miatt nem járt iskolába. Részére az ala- pítvány fenntartatott.</i>

jó tanuló; 7. egy Kedves—Bara alapítvány, melyhez jogosultak: a.) a csikszentdomokosi Kedves és Bara családokból származó, az alapítóval egyenes vérrokon gyermekek, b.) csikszentdomokosi r. kath. szegény, jó erkölcsű, jeles előmenetelű székely ifjak; 8. egy Kedves Zsuzsa alapítvány. Jogosultak: a hagyományozó családjából származó fiúk; 9. egy Kovács Miklós alapítvány, melyhez jogosultak: az alapító közelebbi jó viseletű és tehetséges vérrokonai; 10. egy Szentsimoni Darvas János alapítvány, melyhez jogosultak a rokonok; 11. egy Csomortány Antal alapítvány, melyhez jogosultak: a.) vérrokonok, b.) szegény árvák; 12. egy Bálint—Bors alapítvány, melyhez jogosultak: a.) a Bálint, Bors és Tompos családokból való ifjak, b.) csikszentgyörgyi jó és eszes ifjak, c.) Csik megyei jó és eszes ifjak a legszegényebb rendből. II. Nem családiak. 1. 4 közalapítvány; 2. egy Pál Gábor alapítvány, melyhez jogosultak a.) Pál Gábor ny. igazg. r. k. vallású egyenes leszármazottai közül azok a fiúgyermek, akik tanulmányaikat a helybeli r. k. főgimnáziumban jó magaviselettel és jeles eredménnyel folytatják, b.) Csík vármegyei szegény székely ifjak hasonló feltételekkel.

Fizető növendékek voltak Bakó Gábor, Karácson Krisztof VIII., Fejér Emil, Kósa Tamás, Markovits Árpád VII., Fazakas József, Imecs László VI., Czikó László, Fejér Ferenc, Vellay Imre V., Csató András, Fejér Imre IV., Ábrahám József, Bartalis József, Élthes András, Imecs János, Keul Endre, Lázár Ferenc, Lukács Vilmos, Markovits Zoltán, Mihály Albert III., Antal Áron, Beke Gábor, Csiszér Miklós, Katona József, Sárosy Mihály II. A., Balogh Zoltán, Bene István, Deáky Lajos, Imecs Lajos, Nock Ferenc, Vargyasi András, Veress József II. B., Batdocz István, Csató Imre, Csiky András, Fodor József, Kabdebó Tibor, Kovács Antal, Kovács János, Orbán János, Tóth Gergely I. oszt. tanulók. Összesen : 42.

Szolgálattelvő növendékek voltak : Antal Károly, Bodó Lajos, Kajtár Márton V, Fodor Vilmos, Imre József, László Dénes III. és Ferencz József I. oszt. tanulók. Összesen : 7.

Jegyzet: Az 5961—1914. sz. magas püspöki rendelet értelmében az alapítványosok és az egyházmegyei fizetők részére megállapított ellátási összeg 260 kor, a 3595—1914. sz. igazgatótanácsi rendelet értelmében 1914. dec. 1-től júniusig havi 3 korona drágasági pótlék; a nem egyházmegyei fizetők részére 3789—1913. ig. t. rendelet értelmében 320 korona.

B.) Internátus.

Az intézet vezetője Csipak Lajos dr. igazgató; felügyelő tanár György Imre. A szolgaszemélyzet két tagból állott.

A háborús állapot bekövetkeztével teljesen megtelt az intézet a bevonuló tartalékos katonákkal s itt nyert állandó elhelyezést a 24. honvédgyalogezred 2. pótszázada. Ezek csak szeptember 20-án vonultak ki s alig két nap állott rendelkezésre, hogy az intézetet a növendékek befogadására alkalmassá tegyék. Az intézet földszinti helyiségei, konyhája, fürdője az egész év folyamán hadi célt szolgáltak, amennyiben itt nyert elhelyezést a vármegyei kórháznak pótkórháza a helybeli Vöröskereszt Egyesület felügyelete alatt.

Az intézet 100 növendékre van berendezve, de ebben az évben csak 67 növendék lépett be. Ez a létszám különböző hullámzásokkal az év végére 59-re szállott le.

Az intézet növendékei valamennyien fizetők voltak. Ellátási díjban havi 26 koronát, majd december 1-től a r. kath. Státus igazgatótanácsának 3611/1914. sz. rendelete értelmében még 3 korona drágasági pótlékot fizettek. Az ellátási díjat szeptember hóra is befizették, ellenben június hóra e kötelezettség alól felmentettek. A növendékek másáson kívül teljes ellátást kaptak.

Az intézet egyéb bevételei:

1. Az internátusi segélyalapból 600 korona, melyből 8 szegénysorsú, jó viseletű növendéket részesítettünk összesen 210 korona segélyben; a fennmaradó összeget közszükségletek fedezésére fordítottuk. A segélyezettnek névsora és a segélyezési összeg a Jótékonyosság c. rovatban olvasható.

2. Csilkvármegyétől 740 korona segély.

A növendékek 3 tágas tanulószobában és 4 hálószobában voltak elhelyezve. Az élelmezést a finevelőintézet teljesítette, amelyért az internátus a főtanhatóság intézkedése szerint minden növendéke után havi 20 koronát, december 1-től 22 koronát fizetett a finevelőintézetnek.

A növendékek minden hónapban meleg kád-fürdőt kaptak. Az intézeti orvos mindennap bejárt az intézetbe és minden legkisebb bajt már csirájában elfojtott. A gondos utánjárás eredménye az, hogy komolyabb megbetegedés az év folyamán egy sem volt.

A növendékeknek a játékra tágas udvar áll rendelkezésükre, télen csoportonként jártak a városi jégpályára. A növendékek a házi rendet elég komolyan megtartották, nagyobb botlás vagy kihágás nem fordult elő, úgyhogy az előljárásának súlyosabb büntető eszközhez nem kellett nyulnia.

Internátusi növendékek az év végén: Csiby Károly VIII., Antal Kálmán, Fazakas János, Fejér Sándor, Köllő Zoltán, Ráduly Zoltán, Rusz S. Lajos VII., Bors Ádám, Eröss Sándor, Molnár József, Ugron Béla VI., Antal Ferenc, Bodó Gábor, Hunyadi László, Orbán Vencel V., Antal Dezső, Bács István, Bogdán József, Fazakas József, Gergely Aladár, Gergely György, Imecs Gábor, Kristó Endre, Mánya László, Németh Mátyás, Sántha Gergely, Szász Károly, Szultán Géza, Veress Lajos IV., Antal Béla, Incze Jenő, Józsa Alajos, Keresztes András, Mánya József, Pál Gyula, Sándor Géza, Sándor János, Szekeres Gergely III., Bakó Gábor, Balási Sándor, Csedő Béla, Csedő Imre, Csiby László, Csiky Zoltán, Dobribán Lukács, Ferencz Sándor, Keresztes Antal, László Béla, Pál Domokos, Prohászka Károly, Szepesi László, Sztojka István, Zakariás Lukács II., Eszenyei Antal, Fischer Károly, Gergely Viktor, Lázár Imre, Teutsch János, Zsigmond Károly I. o. tanulók. Összesen : 59.

Tudnivalók az 1915—16. iskolai évre :

1. Minden növendék évi 260 koronát fizet, melyért teljes ellátást kap. A drágasági pótlék nagyságát csak augusztusban fogja a Főtanhatóság meghatározni s így csak azután lesz alkalma az előljárásának azt közölni.

2. Az ellátási díjakat kéthavonként előre kell fizetni és pedig úgy, hogy a díjakat legkésőbb nov., jan., márc. és május 5-én az igazgatóság kézhez kapja.

Az első kéthónapi részlet fizetési módjáról a 10. pont intézkedik.

3. Az igazgatóság a díjakat csakis postautalványon fogadja el. Az erre vonatkozó tudnivalók: a) Az utalvány címezése: *Róm. Kath. Internátus Igazgatósága* b.) a küldött összeghez 4 fillér kézbesítési díj csatolandó; c.) az utalványra fel kell írni, hogy a pénzt kiért küldik, a növendék hányadik osztályos és az összeg melyik hónapokra szól; d.) a növendékek zsebpénzét, vagy más pénzeket ugyanazon az utalványon a szülők ne küldjenek.

4. Minden növendék a belépéskor 3 korona óvadékot fizet, amiből az okozott kárt hozzuk helyre.

5. Ágyterítőt az egyformaság kedvéért az intézet szerez be és annak árát a szülő a novemberi részlettel tartozik beküldeni.

6. Azok a szülők, akik fiaikat az intézetben akarják elhelyezni (ez azokra is vonatkozik, akik az intézetnek már növendékei voltak), ezt a szándékukat legkésőbb aug. 15-ig jelentsék be az internátus igazgatóságánál. A jelentkezésnél ne zavarják össze a két nevelőintézetet. Később jelentkezőket csak akkor veszünk föl, ha hely marad.

7. Fölvételt nyernek: 1., akik a Csík vármegyei magánjavakhoz jogosultak; 2. Csík vármegyei illetőségűek; 3. más erdélyiek; 4. nem erdélyiek.

A sorrendet a fölvételnél a jelentkezési határidőig, tehát aug. 15-ig szigorúan betartjuk. Később jelentkezők azonban e jogosultságra már nem hivatkozhatnak, mert aug. 15-ig lehetőleg mind a 100 helyet betöltjük.

8. Akik a gimnázium I. osztályába vagy más intézetből szándékoznak idejönni, azok csatolják a.) a keresztlevelüket, b.) utolsó iskolai bizonyítványuk bélyegtelen egyszerű másolatát.

9. A fölvételről az igazgatóság a szülőket legkésőbb augusztus 20-ig értesíti.

10. A fölvételről értesített szülő az első két hónapra a kosztpénzt postautalványon azonnal, de legkésőbb *augusztus 31-ig* küldje be. Aki ezt elmulasztja, az igazgatóság

úgy veszi, hogy a helyre nem számít, így helyét mással töltjük be.

11. Fölvétel esetén a szülő kötelezvényt állít ki, hogy pontosan fog fizetni.

12. A fölvétel egész évre szól, de a hanyag és rossz viseletű tanulót évközben is kizárhatja az előjáróság.

13. A növendék az intézetből csak szülei vagy gyámja szóbeli vagy írásbeli bejelentése után léphet ki.

14. Ha valamely növendék bármi okból az intézetből kilép vagy kizáratik, akkor a kilépés vagy kizárás napjától számított egy havi ellátási díjat köteles megfizetni.

15. Mindenki köteles magával hozni: 2 pár cipőt, 4 asztalkendőt, 4 nappali és 4 hálóinget, 4 alsónadrágot, 6 pár harisnyát, 12 zsebkendőt, 4 törülközőt, 2 ivópoharat, 1—2 párnát, 2 illetve 4 párnahuzatot, 1 paplant vagy takarót (cserge), 2 paplan- és 2 ágylepedőt, 1 fésűt, 1 haj- 1 ruha-, 1 fog-, 1 sár-, 1 kenő- és 1 fényesítő keféit.

16. A gimnáziumba való beiratást mindenki maga végzi el; az intézet senkit be nem irat.

17. A növendékeknek időközben hazamenniök nem lehet, csak fontos ok miatt a szülők írásbeli kérésére.

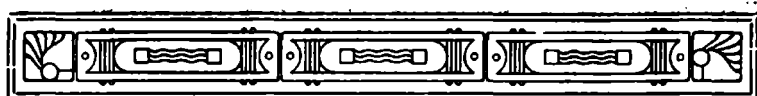
KIMUTATÁS

a csíksomlyói r. kath. iskolák pénzalapjában, valamint az internátusi igazgató kezelésében levő, az internátus céljait szolgáló alapokról és alapítványokról.

	A keletkezés ideje	Az alapítvány, ill. alap címe	Bevétel		Kiadás	
			K	f.	K	f.
	1894	1. A csíksomlyói (most csíkszeredai) internátus segítő alapja.				
1		Alaptőke	19163	31		
2		Az 1914. évi kamat	878	20		
3		Kiadás (Lásd fent 2. pont a.)	—	—	600	—
		Összesen :	20041	51	600	—
		Álladék az 1914/15. tanév végén:	19441	51		

	A kelet- kezés ideje	Az alapítvány, ill. alap címe	Bevétel		Kiadás	
			K	f.	K	f.
	1912	2. <i>Imets kanonok-féle alapít- vány.</i> ¹⁾				
1		Alaptőke hadikölcsönkötvényben és takarékbetétben	1057	60	—	—
2		Az 1914. évi kamat . . .	66	—	—	—
		Összesen :	1123	60	—	—
		Álladék az 1914—15. tanév végén :	1123	60	—	—
	1913	3. <i>Internátusi épület fenntar- tási alap.</i> ¹⁾				
1		Alaptőke takarékbetétben	10481	25	—	—
2		Az 1914. évi kamat . . .	524	06	—	—
		Összesen :	11005	31	—	—
		Álladék az 1914—15. tanév végén :	11005	31	—	—

¹⁾ Az internátusi igazgató kezelésében.

XVI.

Szükséges tudnivalók.

1. Figyelmeztetés.

A tanulókat, szülőket és gyámokat figyelmezteti az igazgatóság, hogy az iskolai bizonyítványokat őrizték meg, minthogy ezek másodlata az eredeti elvesztését igazoló kérelemmel és, kivált az érettségi okmányé, sok nehézséggel állítható ki. Figyelmezteti továbbá a szülőket és gyámokat, hogy a félévi »Értesítő« vegyék át iskolázottjaiktól és azt jól betckintve írják alá, hogy ne csupán az évvégi bizonyítványból és így későn ébredjenek arra, hogy fiúk vagy gyámoltjuk elvesztegette a drága tanidőt és iskolai életét.

2. Felvétel a gimnáziumba.

1. A következő tanévre az I—III. o. tanulók szabályszerű felvétele és beírása a főtanhatóság 4573—1906. sz. rendelete alapján július 1—3-ik napján történik. Beiratáskor kötelesek a kath. vallásúak 6 s a nem katolikusok 10 K felvételi díjat befizetni, amely összeget akkor sem kapnak vissza, ha a jövő tanévben tanulónak nem jöhetnek ide. A IV—VIII. oszt. tanulók felvétele szeptember hó 1—3. napján történik. Ez utóbbi napokon a három alsó osztályba csak abban az esetben lehet beiratkozni, ha a törvényes létszám még be nem telt. Minden tanuló atyja, anyja vagy ezek megbízottja kíséretében tartozik a belrásra megjelenni a gimnázium igazgatójánál és az illető osztályfőnöknél.

A tanulók felvételére nézve a fthg. 2750—912. ig. tan. és 7243—912. p. sz. alatt a következőképpen határozott:

a) A katolikus szülők érdekelnek megóvása céljából tanév elején a beiratások első és második napján csak

kath. vallású tanulók vehetők fel az első s általában mindazon osztályokba, melyekbe előreláthatólag nagy lesz a jelentkezők száma.

A beíratások harmadnapján is egészen délig ezeké az elsőség.

b.) Ha a jelentkezők száma előreláthatólag túlhaladná a törvényes létszámot, az egyvallásúak közül a magyar nyelvűek előnyben részesítendők a felvételnél a nem magyar nyelvűekkel szemben, a helybeliek pedig a nem helybeliekkel szemben.

c.) A beíratások harmadik napjának délutánján a nem katolikus vallású helybeli jelentkezők válogatás, illetőleg vallásukra való tekintet nélkül a jelentkezés sorrendjében veendőek fel.

d.) Kötelező erővel nem bíró előjegyzések azonban bármikor, bárminő vallású tanulóra nézve történhetnek.

e.) Kellő időben felvett és a gimn. igazgatóságának bejelentett finevelőintézeti növendék ki nem maradhat a beírandók sorából.

f.) Ezen szabályzatot a főgimn. igazgatók a szülők tájékozása végett az iskolai értesítőkből minden évben rendszeresen közölik.

2. Az első osztályba csak oly tanulók vehetők fel, kik életük 9-ik évét már betöltötték, de 12. életévüket túl nem haladták, s vagy arról, hogy a népiskola négy alsó osztályát jó sikerrel végezték, nyilvános népiskolától nyert bizonyítványt mutatnak elő, vagy felvételi vizsgálaton igazolják, hogy hasonló mértékű képzettségük van. A tizenkétévesnél idősebb jelentkező felvételéről a tanári testület határoz.

3. Minden tanuló a felvételnél az előző évről szóló iskolai bizonyítványát és keresztlevelet vagy születési bizonyítványát, úgyszintén az első ízben beíratkozó az újrafelfogadási bizonyítványt is tartoznak az igazgatónak bemutatni és az osztályfőnöknél beadni. Az V-ik osztályba lépő pedig köteles, ha szülője meg nem jelenik, nyilatkozatot mutatni arról, hogy a görög nyelvet vagy pedig az helyett választható tantárgyakat fogja-e tanulni. Ezek nélkül felvétel nem eszközölhető.

4. A javító és pótlóvizsgákat augusztus 31-én, a felvételi vizsgákat pedig a beiratások idején tartjuk meg. A reál- és polgári iskolából jövő tanulók a megfelelő osztály tárgykülönbözetéből felvételi vizsgát tesznek. A felvételi vizsga díja 20 korona. Annak a tanulónak, aki egy tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, a tanári testület engedheti meg, hogy az elégtelen osztályzat kijavítása végett javító vizsgálatot tehessen; de ha az egy tárgyból bukott tanulónak a magaviseletből »kevésbé szabályszerű« avagy »rossz« osztályzata van, a főtanhatósághoz kell engedélyért folyamodnia. Hasonlóképpen a főtanhatósághoz tartozik folyamodni a javító vizsgálat engedélyezéséért az is, ki két tárgyból kapott elégtelen osztályzatot. A kellően felszerelt folyamodványokat 1915. július 3-ig a gimnáziumi igazgatósághoz kell beadni. A később beadott folyamodványok fgyeembe nem jönek. Aki kettőnél több tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, javító vizsgálatra semmi esetre sem bocsáttatik. A javító, nemkülönb a pótlóvizsgálatot is abban az intézetben kell a tanulónak letennie, melyben az elégtelen érdemjegyet kapta, illetőleg, ahol a rendes vizsgálatot elmulasztotta. Megokolt esetekben az iskola főtanhatósága megengedi, hogy a tanuló a vizsgálatot más tanintézetben tesse le. Pótlóvizsgálatra csak az a tanuló bocsátható, ki a rendes vizsgálatról való elmaradását betegséggel vagy egyéb fontos okkal igazolja. A betegség igazolására hatósági, vagy hatóságilag megerősített orvosi bizonyítványt kell mellékelni.

5. A beiratásnál fizetendő díjak a következők:

a.) Katholikus vallásúaknak 6 K, nem katolikusoknak 10 K felvételi díj,

b.) 12 korona az országos tanári nyugdíjalap javára,

c.) 2 korona a tanévvégi Értesítő nyomtatási költségeire,

d.) 1 korona az ifjúsági könyvtárra.

e.) A tulajdonképpeni tandíj a főtanhatóság 1905. dec. 2-án kelt 5769. számú rendelkezése szerint úgy az alsó, mint a felső osztályosoknak 40 korona, nem katolikusoknak 60 korona.

f.) Az esetleges károk megtérítése céljára minden ta-

nuló tartozik 2 korona óvadékot az osztályfőnök kezéhez lefizetni.

Az e.) pontban megállapított díj lefizetése alól felmentés is nyerhető, a többi pont tételei lefizetése alól felmentésnek nincs helye.

Ezek a díjak a beiratáskor fizetendők; az e.) pont alatti tandíj fizetését a tandíjmentességért folyamodók halaszthatják addig, míg kérvényükre a főtanhatóság válasza megérkezik. Első osztályos tanuló tandíjelengedésben rendszerint nem részesül.

3. Tandíjmentességi szabályzat.

1. §. Az erd. róm. kath. státus gimnáziumaiban a státusgyűléstől megállapított tandíj fizetendő, mely alól rendszerint senki sem mentetik fel.

2. §. Kivételképen azonban a főtanhatóság elengedheti az egész vagy fél tandíj fizetését jó erkölcsi magaviseletű és egyúttal jó igyekezetű tehetséges tanulóknak, ha

a.) a szülők vagyontalanságát az illető politikai hatóságtól kiállított és a róm. kath. lelkésztől is aláírt bizonyítvány is igazolja;

b.) az előző évről szóló gimnáziumi bizonyítvány szerint erkölcsi magaviselete legalább szabályszerű volt s az egyes tantárgyakból legfeljebb csakis két elégséges osztályzatot bír, a többi jeles és jó lévén.

3. §. A tandíjmentesség mindig csak egy évre adatik.

4. §. Olyan tanulók kérvényét, akiknek bizonyítványa kevésbé szabályszerű magaviseletet, avagy kettőnél több elégséges érdemjegyet tartalmaz, az igazgatók el nem fogadhatják, hanem a jelen szabályzatra való hivatkozással visszautasítják s a tandíjfizetésre határidőt tűznek ki.

5. §. A tandíjmentességet illetőleg a fősúly a féltandíjmentességre helyeztetik; egész tandíjmentesség csakis kiváló szorgalom és előmenetel mellett valóban szegényeknek adatik.

6. §. Aki igazolja, hogy egy időben három fia jár közép- vagy főiskolába s ha az illető tanuló előmenetele megfelel e szabályzat b.) pontjának, a tandíj felének fizeté-

sétől felmenthető egyszerű kérelemre, még ha nem is egészen szegény.

7. §. A tandijmentességi kérvények minden tanév elején legkésőbb szeptember 15-ig az illető gimnázium igazgatóságánál adandók be. A tanári testület tartozik a kérvényeket még a szeptember hóban tartandó ülésen lelkiismeretesen tárgyalni s véleményét minden egyes folyamodóra nézve jegyzőkönyvbe venni. Az összes iratokat az igazgatók október 1-ig a főtanhatósághoz felterjesztik, hogy az igazgatótanács októberi rendes közgyűlésén végleg határozhasson. Fel nem szerelt, vagy később beadott kérvények figyelembe nem vétetnek.

8. §. A tandij fele a beiratáskor, a másik fele január 15-ig befizetendő. Akik a jelzett határidőig a tandijat be nem fizették, sem az igazgatótanácstól fel nem mentettek, a tanulók sorából kitörlelendők.

9. §. A tandij kezeléséről az illető igazgatók felelősek.

10. §. A jelen szabályzat a gimnáziumi Értesítőben közvéteendő.

*
*

A rendkívüli tárgyak tanulására vonatkozólag az 1913. évi státuszgyűlés által jóváhagyott szabályzatnak a szülöket és tanulókat érdeklő részei a következők:

Éneket az I—VIII. és egészségtant a VII. osztály növendékei valamennyien kötelesek tanulni. Ezek tanulása díjtalan. Zenét és szabadkézi rajzot az I., francia nyelvet és gyorsírást a III. osztálytól kezdve tanulhatnak a növendékek. A szabadkézi rajz tandija évi 20 K.

Ezen tandij az igazgatóságnál fizetendő, még pedig vagy egész évre egyszerre, vagy félévenként két részletben előre. Kivételes esetekben havonkénti részletekben is törleszthető. Jó viseletű, szorgalmas s a tárgyhoz hajlandósággal bíró szegény tanuló tandijmentességet is kaphat. A francia nyelv, zene és gyorsírás tanításáért a tandijat 400—400 K átalányban a vármegye közönsége hordozza.

Két rendkívüli tárgyat tanulását egy évben elkezdni rendszerint nem szabad s egyáltalában sok rendkívüli tárgyat egyszerre tanulni nem ajánlatos.

A rendkívüli tárgyak tanulására csak szorgalmas, tehetséges s az illető rendkívüli tárgyra különös hajlammal bírók vehetők fel. Kivételt csupán a rendkívüli rajznál és gyorsírásnál lehet tenni, melyekre gyengébb tanulók is felvehetők, mivel mindkét tárgy tanulása az életben való sokszerű alkalmazásuk miatt különösen szükséges. A felvétel az év elején történik; évközben jelentkezni nem lehet.

A már egyszer felvetteknek évközben való kimaradására csak a szülőknek szóbeli vagy írásbeli kérelmére lehet megadni a beleegyezést. Ellenben azok, akik rendes tanulmányaikban elmaradnak, a rendkívüli tárgyak tanulásától az első félév végén eltiltandók. Legfeljebb a rajznál lehet megengedni, hogy a *különös tehetségűek* a rendkívüli rajzot azután is tanulhassák.

Figyelmezteti végül az igazgatóság az ifjúságot, hogy régi kiadású vagy rongyos és befirkált könyveket ne vásároljon, mivel azok használatát nem engedjük meg. A jövő tanévre a tankönyvek nem változnak meg.

TARTALOMMUTATÓ,

	Lapszám.
I. Ágner Béla. 1885—1914. Irta Kádár Ferenc	3
II. Ágner Béla emlékezele. Gyászbeszéd. Elmondotta Kassai Lajos főgimn. igazgató	8
III. A tanév lefolyása	13
IV. Tanári testület	28
V. A tanároknak a nyilvánosságot érdeklő személyes viszonyai, irodalmi és közművelődési tevékenysége	32
VI. Előadott tananyag	34
VII. Írásbeli dolgozatok tételei	52
VIII. Tanszerek gyarapodása	54
IX. Egyesületek élete	63
X. Kimutatás a csíksomlyói r. kath. iskolák pénztárában kezelt jutalmi alapok, valamint az igazgató kezelésében levő egyéb alapok és az intézet kebelében működő egyesületek vagyionáról	67
XI. Az ifjúság érdemsorozata	72
XII. A nyilvános és magántanulókra vonatkozó statisztikai adatok	88
XIII. Érettségi vizsgálat	98
XIV. Jótékonyosság	100
XV. A finevelőintézet és internátus	112
XVI. Szükséges tudnivalók	146

